

TAMPEREEN YLIOPISTO

Juho Karisaari

PUNKKARIN TAMPERE
Paikallisuus punkkareiden muistelukerronnassa

Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
KARISAARI, JUHO: Punkkarin Tampere. Paikallisuus punkkareiden muistelukerronnassa.
Pro gradu -tutkielma, 108 s.
Historia
Maaliskuu 2017

Tutkielma käsittelee tamperelaista punk rock -skeneä ja nuorisoalakulttuuria punkkareiden muistelukerronnan ja kokemushistorian kohteena. Tarkoituksena on tarkastella erilaisia muistelussa ilmeneviä paikallisuuden merkityksiä: millaisena Tampereen kaupunki muistetaan punkkareiden kokemuksissa ja millainen merkitys siitä on jäänyt paikalliselle punk-kulttuurille. Aineistona on käytetty haastatteluin kerättyä muistelumateriaalia ja kirjallista keruuaineistoa, joita vertaillaan ja suhteutetaan jo kirjoitettuun rock-historiaan ja Tampereen kaupungin kulttuuriseen ympäristöön 1970- ja 1980-luvun Suomessa. Teoreettisena pohjana toimivat muistitietohistorialliset tulkinnat nuorison alakulttuurien muistin paikoista ja kaupunkitilasta sekä skeneverkostojen rakenteista.

Muistelijoiden tarjoamissa merkityksissä korostuvat henkilökohtaiset sosiaaliset piirit ja suhteet paikkaan ja toimintaan, mutta tutkielman perusteella Tampereen punk-skene ilmenee hajanaisena kaupunkitilassa: yhteisesti tiedostetut, kuvatut skenen toiminnan tilat olivat väliaikaisia muistin paikkoja tai samanaikaisesti risteyskohtia muuhun kulttuuriin ja nuorten yhteisöihin. Osalla siteet punk-skeneen ulottuivat osaksi valtakunnallista skeneä, jota yhdistivät sosiaalisena tilana punk-keikat ja konsertit, niiden perässä matkustelu ja niiden tarjoama yhteinen tila skenen sisäiselle yhteisöllisyydelle.

Punk koettiin samalla sekä henkilökohtaisena ilmaisunkeinona että universaalina ilmiönä, joka yhdisti ihmisiä omaa paikkakuntaa laajemmassa mittakaavassa, mutta sen ensikäden kokemukset heijastuivat ennen kaikkea paikallisiin oloihin ja kokemuksiin. Skenen hajanaisuus ja kaupungin piirteet vertautuivat toisinaan muihin paikkakuntiin ja kokemuksiin niistä, ja etenkin Helsinkiin, jonka Lepakkoluolan kaltaista kulttuurikeskusta ja skenen muistin paikkaa Tampereelle ei syntynyt. Eroavuuksissa muihin skeneihin on nähty myös syitä tamperelaisen hardcoren tyylille ja luonteelle, joka saavutti myöhemmin suosiota maailmalla.

Tampereen status rock-kaupunkina perustui valtakunnallisen suomirock-buumin syntyyn ja sen mukana suosiota saavuttaneisiin bändeihin, jolloin myös paikalliset punk-bändit nousivat skenessä tunnetuiksi. Tamperelaisen punkin ja hardcoren varsinainen maine on kuitenkin koettu jälkikäteen syntyneeksi. Punkkareita yhdistivät tuolloin ensisijaisesti punk-henki ja yhteisesti koetut ja jaetut tuntemukset, maku ja yhteisöön kuuluminen. Muisteliijoillekin oli keskeistä oman musiikkimaun korostaminen ilman varsinaisia rajoja, ja vaikka paikallinen bänditoiminta oli punkkareille selkeä paikallisuuden kokemuksen merkki, niin sitä on myös muisteltu jälkiviisaudella ja jo syntyneen maineen valossa.

Sisällysluettelo

1. Neljäkymmentä vuotta punkia	1
1.1. Tutkimuskysymys, aineisto ja tutkielman rajaukset	3
1.2. Muistitiedon käytöstä tutkimuksessa	7
1.3. Käsitteistä	10
1.4. Aikaisemmasta tutkimuksesta ja käytetystä kirjallisuudesta	15
2. Kun nuori löytää punkin ja punkkarit	19
2.1. ”Se niin kun kolahti” – tutustuminen punkiin	20
2.2. ”Lähdetään kaupungille pyöriin” – tutustuminen punkkareihin.....	27
3. Muistin paikkoja Tampereen skenessä	32
3.1. ”Raatsan kiertämistä” – punkkareiden kokoontumispaikat	33
3.2. ”Jonkinnäkönen pyhiinvaelluspaikka” – Epe’s Music Shop	35
3.3. ”Suomen ensimmäinen punk-klubi” – Safety Pins Fan Club	38
3.4. ”Ensin otettiin pohjat ja sitten mentiin I-klubille”	43
3.5. Punkkareiden muistin miljöö	46
4. Keskustan reviirit – punk ja muut nuorisokulttuurit	47
4.1. ”Sitten oli sitä vastakkainasettelua diinarit ja punkkarit”	48
4.2. ”Keskustassa oli lauma skinejä jotka metsästi punkkeja”	53
4.3. ”Jokainen kuunnelkoon sitä mitä kuuntelee”	57
5. ”Ei yhtään keikkaa Tampereella” – elävän musiikin muistelua	60
5.1. ”Senkun alatte rokata” – elmukulttuurin juuret	60
5.2. ”Tampereelta käytiin Lempäälän kunnassa reenaamassa”	62
5.3. ”Unohtumaton reissu kerta kaikkiaan” – keikkailu ja keikoilla käynti	64
6. ”Kun oot ton näkönen” – punkkareiden vastaanotto	71
6.1. ”Perkeleen pellejä pitää kouluttaa” – kokemuksia kaduilta	72
6.2. ”Hyökkäys status kuoa vastaan” – punk ja sukupolvikonflikti	74
6.3. ”Sorinkadulle yöpymään” – virkavalta ja punkkarit	76
6.4. ”Pekka Paavolan kaupunki” – Tampereen sija kokemuksissa	80
7. Paikallinen ja yleinen – Tampereen suhde muihin paikkakuntiin	82
7.1. ”Räkäsemmän näkönen ja kuulonen” – Helsinki ja Tampere	82
7.2. ”Punk on suurempi juttu kuin Tampere” – valtakunnallinen skene	91
8. Tampere tilana ja kokemuksena punkkareille	95
Lähteet ja kirjallisuus	101

1. Neljäkymmentä vuotta punkkia

26. marraskuuta 2016 tuli kuluneeksi 40 vuotta Sex Pistolsin *Anarchy in the UK* –kappaleen julkaisusta, ja vuotta on pidetty punkin juhluvuotena: Lontoossa järjestettiin koko vuoden kestänyt kaupunkitapahtuma Punk London, Pistolsien elämää on muisteltu ja toimittajat ovat julkaisseet punkista artikkelisarjoja ja muistokirjoituksia.¹ Ironisesti aikanaan hyljeksitty ja vie-roksuttu rock-musiikin alakulttuuri oli nyt koko kansan ilmiö ja Lontoon matkailuviihteen vuo-den vetonaula. Joe Corr , Sex Pistolsin managerin Malcolm McLarenin poika, ilmoittikin polt-tavansa viiden miljoonan arvoisen punk-memorabiliakokoelmansa vastalauseena punkin valta-virtaistaneelle karnevaalille, jota oli huhujen mukaan tukemassa itse kuningatar.²

The Queen giving 2016, the year of punk, her official blessing is the most frightening thing I've ever heard. Talk about alternative and punk culture being appropriated by the main-stream. Rather than a movement for change, punk has become like a fucking museum piece or a tribute act.³

Myös Suomessa kiinnostus punkiin on virinnyt vuoden aikana. YLE on julkaissut artikkelisar-joja ja historiikkeja,⁴ uusia tutkimuksia on tehty, muisteluita ja folklorea on kerätty arkistoko-elmiksi ja uutta rock-kirjallisuutta julkaistaan jatkuvasti, ajankohtaisimpina esimerkiksi Oranssi Ry:n julkaisema punk-pienlehtien arkisto tai suomalaista punkin historiaa kartoittavat teokset *Valtio vihaa sua ja 1977 – Punkvallankumous*. Juhlavuoden kannalta, kaikkine ristirii-toineen, tuntuukin sopivalta ajankohdalta syventyä suomalaiseen punk-kulttuuriin ja punkin historiaan, ja tässä tapauksessa halusin ensisijaisesti perehtyä punkin kulttuuriin ja historiaan

---

¹ Punk London: 40 Years of Subversive Culture [<http://punk.london/>]. Luettu 16.1.2017.

Fox, Killian: "Happy Birthday Punk: the British Library celebrates 40 years of anarchy and innovation" [<https://www.theguardian.com/music/2016/mar/13/punk-1976-1978-british-library-40th-anniversary-sex-pistols-buzzcocks>]. Luettu 16.1.2017.

² Vilkmann, Sanna: "Kuningattaren siunaus punk-juhlavuodelle oli liikaa: Malcolm McLarenin poika polttaa mil-joonien arvoisen muistokokoelman" [<http://yle.fi/uutiset/3-8748049>]. Luettu 16.1.2017.

Tapiola, Paula: "Kuuden miljoonan rovio liekehti Thames-joella – 'Punkin ei ole tarkoitus olla nostalgista' (vi-deo)" [<http://yle.fi/uutiset/3-9319401>]. Luettu 16.1.2017.

³ Jonze, Tim: "Malcolm McLaren's son to burn £5m of punk memorabilia" [<https://www.theguardian.com/mu-sic/2016/mar/16/malcolm-mclaren-son-joe-corre-burn-punk-memorabilia-punk-london-queen>]. Luettu 16.1.2017.

⁴ Lindfors, Jukka: "Punk kotoutui Suomeen peloista ja pahastuksesta huolimatta" [<http://yle.fi/aihe/artik-keli/2016/06/23/punk-kotoutui-suomeen-peloista-ja-pahastuksesta-huolimatta>]. Luettu 16.1.2017.

Massa, Silja: "Vaatteet on mun aatteet – punk ja muoti ovat kulkeneet aina käsi kädessä" [<http://yle.fi/uutiset/3-9057757>]. Luettu 16.1.2017.

Puukka, Päivi: "Näkökulma: Itse tehty punk" [<http://yle.fi/uutiset/3-9054677>]. Luettu 16.1.2017.

Sundqvist, Janne: "10 punk-levyä, jotka muuttivat maailmaa" [<http://yle.fi/uutiset/3-9056819>]. Luettu 16.1.2017.

Sundqvist, Janne & Puukka, Päivi: "Punkin nousu ja uho – kolmen soinnun ihme syntyi 40 vuotta sitten" [<http://yle.fi/uutiset/3-9054933>]. Luettu 16.1.2017.

Suomen ”toisessa rock-Mekassa”, Tampereella. Kuten muiden muassa Kohu-63:n laulaja Lättä on todennut, ”Punk-bändit Tampereen ovat maailmalle vieneet”.⁵

Tie tähän hetkeen on ollut kuitenkin pitkä ja odottamatonkin. Tampereen maine ja imago perustuivat vielä 1970-luvun lopulla pitkälti mielikuviin työväenkaupungista ja teollisuuskaupungista, mutta kaupunki oli jo muutosten edessä. Kaupunkiin oli saatu 1960-luvulla oma yliopisto, muuttoliike oli suurta ja sen mukana rakennettiin uusia esikaupunkialueita ja kaupunginosia Tesomasta Hervantaan. Samaan aikaan kaupunki oli kuitenkin keskellä Kekkonen Suomea, suomettunutta yhteiskuntaa ja 1970-luvun öljykriisistä juontunutta lamakautta, joka oli johtanut ankaraan nuorisotyöttömyyteen koko maassa. Nuorisolle aikakausi merkitsi tasapainoilua yhteiskunnallisen jäähmyden ja kaupallisen populaarikulttuurin räjähdysmäisen suosion keskellä, jossa Tampereellekin syntyi uuden sukupolven kulttuuria ja musiikkia. Tähän tilanteeseen Tampereelle saapui jo kansainvälistä mediahuomiota saavuttanut punk rock, tarjoten nuorille uuden kanavan itsenäiseen itsensä ilmaisuun, kulttuuritoimintaan ja jopa yhteiskunnalliseen kannanottoon.

Samaan aikaan Tampereella nousi kukoistukseen manserock-ilmio, nimenomaan ”tamperelaiseksi” koettu suomenkielinen rock-musiikkikulttuuri, joka saavutti maassa valtakunnallista näkyvyyttä ja suosiota. Musiikkikulttuurin puolesta aikakauden Tampereeseen ja tamperelaisuuteen iskostuukin ennen kaikkea manserockin suosio: Eppu Normaalista tuli yksi 1980-luvun Suomen suosituimmista rock-yhtyeistä ja Juice Leskisestä suomirockin lyyrinen ikoni.⁶ Punkilla oli osansa manserockin synnylle – millaiseksi skene olisikaan kasvanut ilman punkin inspiroimia yhtyeitä kuten Eppu Normaalia, tai näiden julkaisukanavaksi perustettua levy-yhtiötä, Poko Rekordsia – mutta punkin itsensä sijaa Tampereella ei ole juurikaan tutkittu, saati Tamperetta kartoitettu nimenomaan punkkarien paikkana. Millaista oli olla punkkari aikakauden Tampereella ja millaisena kaupunki näyttäytyi punkkareille keskellä 1970–80-lukujen Suomea, sen yhteiskuntaa ja Tampereen kaupunkikuvaa?

---

⁵ Rantanen 2012, 119.

⁶ Lehtonen 2015, 7–13; Niemi 2011, 246–264.

1.1. Tutkimuskysymys, aineisto ja tutkielman rajaukset

Tutkielmassani tarkastelen Tampereelle syntynyttä punk-kulttuuria ja sen yhteisön muotoutumista ja olosuhteita Tampereen kaupungissa ja lähiseudulla 1970- ja 80-luvuilla, perustaen tutkimuksen punkkareilta itseltään kerättyyn muistitietoon ja muistelukerrontaan. Samalla erittelen tamperelaisen musiikkialakulttuurin paikallisia olosuhteita ja sille muodostuneita yksilöllisiä mielikuvia ja kokemuksia suhteessa paikkoihin, tilaan ja yhteiskuntaan. Tarkastelukulmalla haluan käsitellä paitsi punkia kulttuurina ja yhteisönä, myös kaupunkia itseään: millaisen ympäristön 1970- ja 80-luvun työväenkaupunki, jota jälkeempään on kutsuttu yhdeksi suomalaisen rockin kotikaupungeista, tarjosi tuolloin nuorten kulttuurille ja kuinka merkittävänä sitä pidettiin nuorten itsensä keskuudessa?

Pro graduni tutkimuskysymys on, *minkälaisia merkityksiä paikalliset punkkarit antavat 1970- ja 1980-lukujen Tampereelle muistelukerronnassaan*. Kerätyn muistitietoaineiston ja teoriapohjan perusteella tarkastelen tamperelaista punk rock -kulttuuria paikallisena muistitietohistoriallisena käsitteenä, joka on säilynyt muistelijoilleen vielä muisteluhetkellä elävänä ja merkityksellisenä ilmiönä. Alakysymyksinä käsitelen aihetta pohtien, *millaisena tamperelaiset punkkarit muistavat Tampereen kaupunkina ja punk-elämän näyttämönä 1970- ja 1980-luvulla ja millainen suhde heidän muistoissaan ja kokemuksissaan rakentuu punk-yhteisön ja kaupungin välille*. Erittelen aineistoa miettimällä, millaisia jännitteitä muistelijoiden tiedoissa esiintyy maanlaajuisen punk-kulttuurin, tamperelaisen paikallistoiminnan ja muistelijoiden omien elämänkulkujen kohdalla toiminnassaan ja ikääntyessään nuorisokulttuurissa, mitkä paikalliset sijainnit ja tapahtumat nousevat muisteluissa keskeisinä esiin kaupunkitilan merkitysten, muistin paikkojen ja skeneteorioiden valossa ja miten he tulkitsevat ja käsittelevät menneisyyttään suhteessa haastatteluhetkeen niin entisinä kuin edelleen aktiivisinakin punkkareina.

Tutkimuksen ensisijaisena lähdeaineistona käytän aikalaispunkkareita haastatteleamalla kerättyä muistitietoa 1970- ja 1980-luvun Tampereesta. Aineiston valintaan vaikutti kaksi merkittävää syytä; ensinnäkin punkista ei ole säilynyt merkittäviä kirjallisia lähdeaineistoja pienlehtikokoelmia lukuun ottamatta, jolloin muistitieto on käytännön sanelema peruste;⁷ toiseksi muistitieto-

---

⁷ Punkin lähdeaineistoista enemmän luvussa 1.4.

aineisto tarjoaa tutkimukselle luontevan lähtökohdan yksittäisten henkilöiden kokemushistorian tarkasteluun, vertailuun ja tulkintaan. Objektiiivista tietoa tärkeämpänä nousevat muistitiedon ja muistelukerronnan esiintuomat merkitykset ja kokemukset.⁸

Aineisto on kerätty haastattelemalla 1970- ja 1980-luvulla aktiivisina olleita punkkareita, jotka ovat asuneet tuolloin Tampereella ja sen lähiseudulla. Haastattelut on tehty vuosina 2015 ja 2016. Haastatteluiden runkona on ollut teemahaastattelu, jossa kysyttiin haastateltujen henkilökohtaisia kokemuksia ja ajatuksia elämästä 1970- ja 1980-luvun tamperelaisessa punk-yhteisössä, käsitellen esimerkiksi aikaa ennen punkia ja siihen tutustumisen olosuhteita, omaa toimintaa ja aktiivisuutta, toiminnan paikkoja, nähtyjä keikkoja, yhteydenpitoa sekä kokemuksia muista aikakauden nuorisokulttuureista ja punkin alalajeista. Yhteensä tutkielmaa varten haastateltiin kymmentä henkilöä seitsemässä haastattelussa, kolmen haastatteluista tapahtuessa pareittain yhtäaikaishella keskustelulla. Lisäksi kolme muuta muistelijaa osallistui kasvokkain käydyn haastattelun sijaan vastaamalla sähköpostitse tehtyyn kyselyyn tai lähettämällä keruutyypistä muisteluaineistoa.⁹

Kaikki haastatellut muistelijat ovat syntyneet vuosina 1962–1968, eli he ovat olleet tutkimuksen kohdeaikakautena teini-ikäisiä tai nuoria aikuisia, joten heidän kokemuksensa liittyvät siten samalla nuoruuteen ja nuorisokulttuuriin.¹⁰ Haastateltujen joukossa oli yksi nainen. Muisteli-joista kolme kertoi asuneensa lapsuudessaan Tesomalla, kolme Hervannassa, yksi Epilässä, yksi Pirkkalassa ja yksi Koivistonkylässä, muiden jättäessä paikkakunnan kertomatta. Punk-taustaltaan suurin osa muisteli-joista soitti tuona aikana punk-bändeissä, yksi oli aktiivinen valokuvaaja ja muut kokivat punkin vaihtelevissa määrin tärkeänä osana elämäntapaansa joko musiikin, toiminnan, tyylin tai ideologian takia. Osalla muisteli-joista aktiivinen punkkarius on jäänyt jossain vaiheessa pois elämästä, kun taas toisilla se on jatkunut katkeamattomana elämäntapana.

Haastateltujen valikoinnissa on ollut tavoitteena koota kohtuullisen kattavasti erilaisia näkökulmia ja elämäkokemuksia, mutta aineiston määrällisen pienuuden ja tutkimuksen yksilökohtai-

---

⁸ Muistitiedon käytöstä historian tutkimukseen enemmän luvussa 1.2.

⁹ Itse tehdyt haastattelut ja kyselyt on eritelty viitteissä muusta lähdeaineistosta merkinnöin H1-H7 ja K1-K3, ks. lähdeluettelo.

¹⁰ Punkin suhteesta nuorisokulttuureihin lisää luvussa 1.3.

sen luonteen vuoksi painopiste on silti enemmän case study -tyyppisessä individuaalisten äänen kuulemisessa kuin etnografisessa tai historiallisessa kokonaiskuvassa. Osa haastatelluista ei omien sanojensa mukaan kokenut itse olevansa välttämättä erityisen aktiivinen toimija Tampereen punk-kulttuurissa, mutta en itse näe tätä tutkimuksen kannalta ongelmalliseksi: kuten nuorisotutkija Andy Medhurst on todennut, ollakseen osa nuorisokulttuuria ei tarvitse olla mukana kaikessa kulttuurin toiminnassa, vaan siihen kuuluu luonnollisena osana valintojen tekeminen siitä, mikä siinä koetaan itselle tärkeäksi. Suoranaista toimijuutta merkittävämpänä tekijänä punkkariudelle on punkin jättämä vaikutus omaan maailmankuvaan ja identiteettiin ja millaisia merkityksiä sille itse antaa.¹¹

Osa haastatelluista toivoi haastattelun yhteydessä, ettei heihin viitattaisi tutkimuksessa antamallaan henkilötiedoilla,¹² ja pidättäydyn viittaamasta muihinkaan muulla kuin etunimellä tai punk-nimellä¹³, jos viittaus ei vaadi sitä erikseen.

Itse keräämäni muistitiedon lisäksi olen käyttänyt täydentävänä aineistona ”Mihin jäi punk?” -muistitiedonkeruuprojektin tuloksia. Kyseessä on Oranssi Ry:n, Musiikkiarkisto JAPA:n ja Nuorisotutkimusseuran sekä Nuorisotutkimusverkoston 28.2–31.8.2016 järjestämä keruu, johon vastasi 37 kirjoittajaa eri puolilta Suomea ja joista 36 salli kirjoituksensa avoimesti julkaistavaksi. Aineisto on luettavissa ja ladattavissa sähköisessä muodossa Oranssin Pienlehtiarkiston kotisivuilla.¹⁴ Muistelijoiden ikähaarukka on syntymävuosilta 1957–1967, koostuen niin punkin satunnaiskuuntelijoista kuin aktiivisista toimijoista, muusikoista ja harrastajista ”sen ensimmäisen aallon aikaan 1970-luvun puolivälistä 1980-luvun alkuun”¹⁵. Kirjoittajat ovat kotoisin eri puolilta Suomea ja muistelevat usein silloisen kotiseutunsa näkökulmasta, ja tarjoavat täten perspektiiviä myös suomalaisen punkin maanlaajuisesta skenestä ja yhteisistä piirteistä sekä ulkopuolista näkökulmaa Tampereesta esimerkiksi vierailujen kokemuksina.

Kirjallinen keruuaineisto on muistitiedon lähteenä erilaista kuin suullinen haastatteluaineisto – muistelu ei tapahdu yhdessä hetkessä eikä kysyvällä osapuolella ole vuorovaikutteista suhdetta

---

¹¹ Medhurst 1999, 220.

¹² Kaikilta haastatelluilta kysyttiin luvat tehdyn haastattelun ja annettujen henkilötietojen käyttöoikeuksiin (arkistointi, julkinen säilytys ja käyttö tutkimuksessa) ennen haastattelun tekemistä. Tutkielmassa on kunnioitettu kunakin haastatellun antamia ehtoja.

¹³ Punk-nimi tarkoittaa punkkareiden itsestään skenessä käyttämää lempinimeä. Toisinaan punk-nimi saattoi olla ainoa nimi, jolla punkkarit tunsivat toisensa. (Raippa 2002, 65–67, 241.)

¹⁴ Keruuaineisto, Oranssin Pienlehtiarkisto [<http://oranssi.net/pienlehdet/mihinjaipunk.html>]. Luettu 16.1.2017.

¹⁵ Keruun tiedote [<http://oranssi.net/pienlehdet/mihinjaipunktiedote.html>]. Luettu 16.1.2017.

muisteluun muuten kuin aihekohtaisen ohjeistuksen vaikutuksella, joten muistelijä voi rauhassa käsitellä muisteltuja kokemuksia ja muotoilla kerrontaa haluamallaan tavalla. Toisinaan keruukirjoitukset muistuttavatkin tyyliltään melkein omaelämäkertaa. Kirjoituksille ei tavallisesti myöskään anneta yhteisiä muodollisia ohjeita, joten tekstien laajuus, kieli ja tyyli vaihtelevat kirjoittajan mukaan.¹⁶ Kilpakirjoituksille on kehitelty omia tulkinta- ja tutkimusmetodeja, jollaisina tutkija Jyrki Pöysä on esitellyt muun muassa lähilukua ja kertomusanalyysiä,¹⁷ mutta tutkielmassani aineistoa on käsitelty ensisijaisesti haastatteluja täydentävänä lisälähteenä.

Keruukirjoituksista otetut lainaukset on säilytetty alkuperäisessä kielellisessä muodossaan kirjoitusvirheineen kaikkineen, ja litteroidusta haastattelumateriaalista on ainoastaan poistettu toistoa ja siistitty epäselviä ilmauksia luettavuuden parantamiseksi.

Tutkimuksen ajallinen rajausta on pidetty suhteellisen avoimena ja tulkinnanvaraisena. Punkin varsinaiset ”kultavuodet” Suomessa ajoitetaan tyypillisesti vuosiin 1978–1984,¹⁸ joita olen käyttänyt lähtökohtaisena rajauksena, mutta tutkimuksen kannalta olen nähnyt kiinnostavaksi käsitellä myös haastateltujen näkemyksiä 1980-luvun loppupuolesta, jolloin punk oli pitkälti valtavirran huomion ulkopuolella ja on siten jäänyt toisinaan kartoittamatta. Muistitiedon luonne ei muutenkaan sovellu selkeään ajallisen rajauksen tarkasteluun, koska muistelu tapahtuu aina toisessa ajassa ja paikassa, mikä vaikuttaa kerrontaan: yhtä paljon kuin muisteltua menneisyyttä, muistitiedossa tarkastellaan muisteluhetkeä ja mitä muistelijä muistaa ja kertoo menneisyydestä kyseisellä hetkellä.¹⁹ Haastatteluissa käsiteltynä aikavälinä puhuttiin laveasti ”1970- ja 1980-luvuista”, ja selkeyden vuoksi oli johdonmukaista aloittaa muistelu jo haastateltujen lapsuudesta, tutustumisesta punkkiin ja alkuajoista punk-kulttuurissa, mikä ajoittui tavallisesti 1970-luvun loppuun. Lisäksi annoin haastateltujen kertoa vertailevia näkemyksiä ja kokemuksia 1990- tai 2000-luvuilta, mikäli ne liittyivät haastattelukysymyksiin. Tällaiset huomiot mainitaan erikseen, jos niihin viitataan tutkielmassa.

---

¹⁶ Pöysä 2006, 226–231 & Pöysä 2015, 18–25.

¹⁷ Pöysä 2006, 236–238 & Pöysä 2015, 25–33.

¹⁸ Ajoitus perustuu käsitykseen ”punkin tulosta ja kuolemasta”, alkaen punkin ”saapumisesta Suomeen” Sex Pistolsin aiheuttaman lehtikirjoittelun myötä tammikuussa 1978, ja päättyen punkin ”kuoltua” median silmissä vuoden 1984 mennessä, kun se katosi valtavirran huomiosta. Ajoitusta korostaa, että vuotta 1985 on taas pidetty manserockin ja suomirockin uuden aallon huippuvuotena. (Ks. Suonio 2006, Saastamoinen 2007, Rantanen 2012.)

¹⁹ Abrams 2010, 78–80; Fingerroos & Haanpää 2006, 34.

Tutkimukseni painopisteenä on hahmottaa yksittäisten punkkareiden suhdetta sekä oman kulttuurinsa yhteisöihin, että Tampereeseen asuinpaikkakuntana ja tulkita niistä heränneitä ajatuksia. Tätä varten käsittelen tutkimukseni teoreettisessa viitekehysessä keskeisinä käsitteinä muisteluissa ja kollektiivisessa muistissa ilmeneviä *muistin paikkoja* ja niille annettuja merkityksiä suhteessa punkin *nuorisokulttuuriseen hahmottamiseen* haastateltujen kokemushistoriassa. Seuraavissa luvuissa määrittelen tarkemmin näitä käsitteitä.

1.2. Muistitiedon käytöstä tutkimuksessa

Modernissa muistitiedontutkimuksessa korostetaan muistitiedon arvoa subjektiivisten kokemusten ja todellisuuskäsitysten tarkastelussa. Muistitietohistorioitsija Lynn Abrams korostaa modernin muistitietohistorian keskeisenä elementtinä, että muisti ei ole passiivinen tiedonsäilytyspaikka, jota kannattaisi tarkastella suorana lähteenä; pikemmin kyseessä on aktiivisesti keräämäänsä tietoa tulkitseva prosessi, joka on vuorovaikutuksessa muistelijan omakohtaisen kokemustiedon ja ulkopuolisten vaikutteiden (kuten muualta saatu tieto, ympäröivän yhteisön yhteiset käsitykset tai muistelutilanteessa haastatteleva osapuoli) kanssa.²⁰ Muistissa on vähemmän kyse puhtaasta faktallisesta tiedosta kuin tiedosta esitetyistä tulkinnoista, jotka muuttuvat ajan ja tilanteen mukaan. Omassa tutkimuksessani käsittelen muistitietoa tämän pohjalta *tulkinnallisena rekonstruktiona*²¹, jonka tiedollinen arvo perustuu juuri sen subjektiivisuuteen ja muistelijan sille antamiin merkityksiin.

Tulkinnallisessa rekonstruktiossa kerätty muistitieto suhteutuu kerrontakontekstiinsa (muistelu- eli haastattelutilanne), johon vaikuttavat paitsi muistelijan omat tulkinnat ja ulosanti, niin myös vuorovaikutus tiedon kuuntelijan (haastattelija) kanssa. Tärkeämpänä kuin objektiivinen totuus korostuu se, millaisia merkityksiä muistelijä antaa muistoilleen ja kuinka hän niitä käsittelee haastattelutilanteessa: millaisessa valossa hän muistaa kokemuksensa ja miten hän kertoo niistä haastattelijalle – kuin myös mitä hän ei muista tai jättää mahdollisesti kertomatta. Muistelutilanteessa on myös kyse dialogista muistelijan ja haastattelijan välillä, jossa haastattelija

---

²⁰ Abrams 2010, 78–80.

²¹ Käsite on muodostettu kahdesta muistitiedon ominaisuudesta, joita käsitellään Fingerroosin ja muiden (2006) artikkeleissa: muisteltu tieto on luonteeltaan ”alkuperäisen” tiedon rekonstruktioita, joka esitetään uudessa muodossa muistelutilanteessa (Fingerroos & Haanpää, 32–33), ja sitä voidaan tutkia joko tulkinnanvaraisina kokemuksina tai realistisesti arvotettuna faktatietona (Ukkonen, 186–188).

osaltaan ohjaa ja johdattelee muistelijan kerrontaa haastattelun puitteissa: mitä asioita haastateltija haluaa muistelijan muistelevan, mistä hän esittää kysymyksiä, mihin hän kiinnittää huomiota ja mitä hän jättää huomiotta haastattelutilanteessa.²² Koska lähtökohtanani ei ole selvittää yhtä totuutta haastateltujen muistoista, heidän erilaiset tulkintansa ja muistonsa tarjoavat mahdollisuuden vertailla yksilöllisiä kokemuksia ja miettiä mahdollisten eroavuuksien syitä ja taustoja. Lisäksi paikallistan näitä eroja tutkimalla muistitiedossa ilmeneviä muistin paikkoja osana Tampereen kaupunkitilaa ja kaupunkikuvalle asetettuja merkityksiä.

Muistin paikat ja kaupunkitilan merkitykset

Muistin paikka (ransk. *Lieu de Mémoire*) on ranskalaisen historioitsija Pierre Noran tunnetuksi tekemä käsite, jota hän käsitteli Ranskan historiaa ja kansallista muistia koskevassa seitsenosaisessa julkaisusarjassaan *Les Lieux de Mémoire* vuosina 1984–1992.²³ Muistin paikoilla Nora tarkoittaa erilaisia objekteja, paikkoja ja ilmiöitä, joihin liittyy erityisiä merkityksiä kansakunnan historiassa ja muistelussa. Muisti on hänelle sanatonta historiaa, joka konkretisoituu ja ilmenee symbolisesti niistä jäljelle jääneissä monumenteissa ja muistomerkeissä, kansallisissa symboleissa ja itse paikassa, johon tapahtumat liittyvät.²⁴ Alun perin Nora viittasi paikoilla konkreettiseen tilaan ja rakennelmiin, käsitellen luonnollisia historiallisia paikkoja ja sijainteja (niin sanotut *muistin miljööit*), joita ei välttämättä ole enää olemassa vaan niiden tilalle on rakennettu niistä muistuttavia monumentteja ja muistomerkkejä. Historiantutkija Matti Peltosen mukaan muistin paikan käsite kuitenkin laajeni ja monipuolistui merkityksessään tutkimusprosessin edetessä, kun Nora suuntasi tarkasteluaan paikoista itsestään enemmän muistamisen prosesseihin ja rituaalinomaisiin muotoihin,²⁵ jolloin muistin paikat ulottuivat käsittelemään muita muistia ylläpitäviä konsepteja, kuten kansallisia myyttejä, symboleja ja niitä ylläpitäviä instituutioita kuten museoita. Peltosen mukaan muistin paikalla voi tarkoittaa vallitsevassa käsityksessä ”esineellistä tai ei-esineellistä symbolia, joka on inhimillisen työstämisen kautta tullut jonkin yhteisön historiallisen muistin osaksi”²⁶.

---

²² Fingerroos & Haanpää 2006, 34.

²³ Peltonen 1999, 95. Noran julkaisuja on tutkielman kannalta vaikea löytää ja sitäkin vaikeampi käyttää sellaisenaan, koska ne on julkaistu kokonaisuudessaan ainoastaan ranskaksi. Tässä tutkielmassa viitataan ensisijaisesti englanniksi käännettyihin artikkeleihin sekä muiden tutkijoiden tekemiin tulkintoihin. Matti Peltosen esittely perustuu vastaavasti englanniksi toimitettuun, lyhennettyyn julkaisuun *Realms of Memory*.

²⁴ Nora 1989, 12.

²⁵ Peltonen 1999, 96–98.

²⁶ Peltonen 1999, 96.

Suomalaisessa tutkimuksessa käsitettä on käytetty varsinkin sisällissodan tutkimuksessa tarkasteltaessa sodan jälkeensä jättämiä muistoja ja kokemuksia sekä sen muistelun perinteitä. Muun muassa historian tutkijat Ulla-Maija Peltonen ja Anne Heimo ovat käyttäneet käsitettä tutkiesaan sisällissodan muistamisen prosesseja; Peltonen on tarkastellut hautapaikkojen ja muistomerkkien merkityksellisyyttä ja Heimo Sammatin kunnan asukkaiden kotikuntaansa sisäistämiä muistinvaraisia paikkoja ja kohteita. Peltonen tulkitsee muistin paikkoja osana muistamisen maiseman säilyttämistä, missä konkreettisesti luodut paikat – haudat ja muistomerkit – korvaavat jo kadonneita muistin miljöitä, tai missä muisti on yhdistetty suoraan maisemaan esimerkiksi luonnonkiviin kaiverrettuina hautamerkkeinä.²⁷ Heimo taas tulkitsee muistamista enemmän Matti Peltosen muotoilulla paikkojen epäsuorasta luonteesta: itse paikkaa tai kohdetta merkittävämmässä osassa ovat niihin liitetyt merkitykset, jotka voivat kohdistua paikan lisäksi myös abstraktimpiin muistamisen kohteisiin. Paikkojen ja kohteiden merkitykset voivat myös muuttua niiden alkuperästä, kuten antamalla niiden nimille uusia merkityksiä.²⁸

Molemmat tulkitsevat, että muistin paikat syntyvät osana muistamisen prosessia ja muistin kohdistamista paikkaan muistelussa, jolloin kohteiden alkuperäinen merkitys voi muuttua. Peltosen sanoin muistin merkitys syntyy muistelukerronnassa: kerronnan muistot kohdistuvat paikkaan ja ympäristöön ja antavat sille sen muistinvaraisen merkityksen. Kerronta voi kuitenkin muuttua ja muuttaa merkityksiä ajan kuluessa. Paikkoihin liittyvät muistot elävät vain yhtä kauan kuin niiden muistelijat, ellei niitä omaksuta osaksi yhteisön muistamisen perinnettä, yhteisön kollektiivista muistia.²⁹ Täten nämä muistetut paikat ja kohteet muuttuvat Heimoa mukaillen muistin ja menneisyyden kohteista niiden säilyttäjiksi, jotka muistetaan muista syistä kuin ne ovat alun perin syntyneet. Näin esimerkiksi paikka, jossa teloitettiin punavankeja, voi muistoissa ja muistelussa muuttua vainajien muistoa kantavaksi muistin paikaksi.³⁰

Kaupunkikulttuuriin ja -historiaan perehtynyt Anja Kervanto Nevanlinna on puolestaan esittänyt, että muistin paikkoja voidaan tulkita osana yhteisöjen *kaupunkikuvaa*, eli millaisena kaupunkitila – rakennukset, katutila, maisema – näyttäytyy sitä asuttavalle yhteisölle. Kaupunkitila rinnastuu Kervanto Nevanlinnan kirjoituksissa Noran käsitykseen muistin miljööstä, historial-

---

²⁷ Peltonen 2003, 188–189.

²⁸ Heimo 2010, 138–140.

²⁹ Peltonen 2003, 189–191; kollektiivisen muistin luonteesta ks. myös Korkiakangas 1999, 156–167.

³⁰ Heimo 2010, 139–140, 142–143.

lisen tilan ja maiseman sisältämistä muistelua ylläpitävistä merkityksistä, joita voidaan Kervanto Nevanlinnan mukaan tulkita vuorovaikutuksessa sitä asuttaviin yhteisöihin.³¹ Rakennettu kaupunki ilmenee tällöin kulttuuristen käytäntöjen esittämismuotona: erilaiset kaupunkilaisyhteisöt liittyvät kaupunkiin ja kaupunkitilaan omia kulttuurisia merkityksiään, joihin vaikuttavat yhteisöjen erilaiset maailmankuvat, elämäntavat ja tarinat.³² Yhteisön toiminta ja maailmankuva jättävät siis kaupunkiin omia jälkiään, muistin paikkoja, jotka edustavat sen kulttuurille tärkeitä asioita.³³

Esitän hypoteettisesti, että myös punk-kulttuuri voidaan nähdä tällaisena kaupunkitilaa käyttävänä yhteisönä ja osakulttuurina. Punkkareille kaupunkitilassa merkitykselliset paikat, kuten ajanviettopaikat, bändien treenikämpät ja keikkapaikat, voivat siis edustaa yhteisölle tärkeitä muistin paikkoja, joita tulkitsemalla voidaan hahmottaa punkkareiden kaupunkikuvaa 1980-luvulla: mistä paikoista, ja millaisista niihin liittyvistä muistoista, rakentuu punkkareiden kuva Tampereesta? Muistin paikkoina voivat ilmetä myös muistamisen kannalta merkitykselliset asiat, paikat ja tekijät, joita ei ole enää olemassa (niin sanotut *kadotetut paikat*³⁴) ja ei-konkreettiset muistoissa säilyneet käsitteet, joilla on paikallisen merkityksen sijaan merkitystä yhteisölle ja kulttuurille tai *skenelle*.

1.3. Käsitteistä

Punk

Luulin aina, että punkki on sellainen tyyppi, joka tykkää saada melaa hanuriinsa.³⁵

Punk on kulttuurisena ilmiönä kasvanut ja kehittynyt niin paljon vuosien varrella, että sille on liki mahdotonta antaa kaiken kattavaa määritelmää. Punkin juuret juontuvat 1970-luvun Yhdysvaltoihin ja Isoon-Britanniaan, joissa se sai alkunsa osin samanaikaisesti mutta erilaisista lähtökohdista, amerikkalaisen punkin perustuessa enemmän paikallisiin vaihtoehtokulttuureihin ja taidepiireihin ja niiden keskuudessa soitettuun yksinkertaiseen kitararockiin, ja brittiläisen punkin saavuttaessa mainetta yhteiskunnallisena ja kaupallisena protestiliikkeenä. Kummallakin oli yhteistä valtavirtaiseen rock-musiikkiin, musiikkiteollisuuteen ja nuorison kulkuskulttuuriin kohdistunut kritiikki, vapaan itseilmaisun korostaminen ja ”aitouden” tuominen

---

³¹ Kervanto Nevanlinna 2006, 19.

³² Kervanto Nevanlinna 2005, 98.

³³ Kervanto Nevanlinna 2006, 20–21.

³⁴ Ks. Åström 2013, 42.

³⁵ Kirjailija William S. Burroughs. Teoksessa McNeil & McCain 2007, 264.

rockiin ja hauskanpitoon. Sitten punk-kulttuuri on levinnyt ja kirjavoitunut niin, että yhden kattokäsitteen alla on käsitelty niin omakustannemedioita, vapaata itseilmaisua, taiteellista ja kaupallista vastakulttuuria kuin anarkismia, yhteiskunnallista protestia ja kapinaa.³⁶ Punkia on pidetty niin henkilökohtaisena ilmiönä ja sen aatepohjassa on käsitelty niin erilaisia ja ristiriitaisiakin ajatuksia, että sen on sanottu tietoisesti välttelevän itsensä määrittelemistä: se, mitä punk lopulta on, vaihtelee melkein kokonaan punkkarista toiseen. Kuten punkzine Hilseen päätoimittaja Kimmo Miettinen on todennut muistelmissaan:

Hilseen aikoina toimittajat, älymystö ja opiskelijat (kaikki asioista pihalla tai parhaassa tapauksessa lujasti jäljessä olevat henkilöt) kyseli, että mitä se punk oikeastaan on. Mikä on sen syvin olemus ja perimmäinen tarkoitus. Määritelmä! Peruste! Referoi! Vittu! Silloin sanottiin, että ainakaan se ei ole mitään sellaista, mitä pitäisi seminaareissa ja paneeleissa selitellä. Kylmä elitistinen lähtökohta oli: sen joko tajusi, tai sitten ei tajunnut.³⁷

Tutkielmani kannalta merkittävintä on hahmottaa punk siinä muodossa, jossa se ilmeni ja käsitettiin 1970-luvun lopulla saapuessaan Suomeen, suhteessa siihen miten muistelijat itse käsittivät sen. Eri muistelijoilla saattoi olla hyvinkin erilaisia näkemyksiä siitä, mitä punk merkitsi heille aikoinaan ja mitä se merkitsee heille nykyään, joten pidän punkin määritelmän mieluiten laveana kattokäsitteenä, jonka kautta voin heijastella eri muustelijoiden poikkeavia näkemyksiä. Tuona aikana punk nähtiin yleisesti omanlaisenaan nuorisokulttuurin muotona, joka keskittyi haastateltujen mielessä erityisesti musiikin, tyylin, kapinallisen aatteen sekä oma-aloitteisuuden ja ”tee-se-itse” -periaatteiden ympärille.

Skene

Englannin kielen sana *scene* tarkoittaa kirjaimellisesti näyttämöä tai toiminnan tapahtumapaikkaa.³⁸ Käsite sai suosiota 1990-luvun alussa kulttuuritutkimuksessa vaihtoehtoisena käsitteenä

---

³⁶ Sabin 1999, 2–5.

³⁷ Miettinen 1983, 51. *Hilse*, alun perin *Hilse Megashine*, oli vuosina 1977–1981 ilmestynyt punk- ja rock-musiikkiin keskittynyt hämeenlinnalainen pienlehti. Se oli aikanaan poikkeuksellisen suosittu omakustanne: suurimmiin lehtien levikki oli 5000 numeroa, ja se pääsi jopa kioskimyyntiin. Lehden päätoimittaja Miettinen oli itsessään ikoninen hahmo varhaisessa punk-skenessä, jossa hänet tunnettiin pelkällä sukunimellä tai pilke silmäkulmassa annettulla tittelillä ”Tarkastaja Miettinen”. (Ks. Miettinen 1983 & Miettinen 2008.)

Zinet eli pienlehdet ovat omakustanteisia harrastelehtiä, joista tuli 1960- ja 1970-luvuilla varsin suosittua harrastustoimintaa. Lehdet valmistettiin usein käsin, monistettiin valokopiokoneilla ja levitettiin kädestä käteen tai postitse. Lehdet käsitelivät aihepiireiltään etupäässä kirjoittajiensa omia kiinnostuksenkohteita kuten populaarikulttuuria, hurruttia huumoria ja alakulttuurien sisäistä toimintaa, mutta niiden kautta on myös otettu kantaa yhteiskunnallisiin ja poliittisiin aiheisiin, joista valtamediat ovat vaienneet. Zinekirjoittajien muodostamia verkostoja ja lehdistöä kutsutaan myös *vaihtoehtomediaksi*. (Ks. Duncombe 1997, Atton 2002, Paaso 2015.)

³⁸ Sanasta on käytetty eri lähteissä sekä englanninkielistä muotoa *scene* että suomenkielistä kirjoitusasua *skene*. Käytän tutkielmassani ensisijaisesti skene-muotoa erottaakseni käsitteen lainasanasta.

alakulttuurikäsitteille, joita osaltaan kritisoitiin liian rajallisina. Skene-sanaa ei aina ole kuitenkaan määritelty kovin tarkasti, ja arkikielessä ja tutkimuksessakin sitä on käytetty usein huolettomasti alakulttuurin tai yhteisön synonyyminä.³⁹ Esimerkiksi punk-tutkija Ritva Raippa on määritellyt väitöskirjassaan skenen tarkoittavan yksinkertaisesti ”paikallista punk-kulttuuria”, siihen kuuluvia jäseniä sekä jäsenten toimintaa ja tuotantoa.⁴⁰ Skenetutkimuksessa se on määritelty kuitenkin monisyisemmäksi ja yksityiskohtaisemmaksi käsitteeksi, jolla hahmotellaan erilaisten alakulttuurien ja yhteisöjen sisäisiä rakenteita.

Musiikkikulttuuritutkija Will Straw on hahmottanut skene-sanaa yhteisöä laajempänä käsitteenä: yhteisön semanttisena vaikutelmana on ryhmän kiinteä rakenne (*stable composition*), jolla on johdettavissa historiallinen ja tilallinen alkuperä, josta yhteisön jäsenet ovat peräisin (*roots*). Skeneä Straw käyttää kuvailemaan tätä joustavampaa yhteisöllisyyttä, jossa merkittävänä on paikallisen tilan sijaan kulttuurinen tila, joka toimii yhteisön toiminnallisena kontekstina. Strawille olennaisena osana alakulttuuritutkimusta on alakulttuurien välinen vuorovaikutus ja rinnakkaiselo; ne voivat asuttaa ja käyttää samaa tilaa mutta samalla sisältää toisistaan erillisiä vuorovaikutussuhteita tilan ja kulttuurinsa ulkopuolelle. Käsite on merkityksellinen varsinkin, jos alakulttuurin toiminta ei ole keskittynyt selkeään paikalliseen tilaan, vaan hajaantunut ja keskittymätön, jolloin yhteisöä pitää yhdessä muu kuin yhteisen tilan tunne.⁴¹ Nuorisotutkija Geoff Stahl on jatkanut ajatusta määrittelemällä skenen osana musiikkiin perustuvien alakulttuureiden ”urbaania kontekstia”⁴²: skene on kulttuurisen toiminnan tila, joka kattaa paitsi paikallisen yhteisön ja alakulttuurin, myös sen vuorovaikutuksen ja kontaktit mahdollisiin kulttuurin ulkopuolisiin instituutioihin tai toimijoihin, jopa globaalien tason yhteyksiin asti. Tällaisia kontakteja edustavat musiikkialakulttuurilla esimerkiksi levy-yhtiöt, studiot ja nauhoitustilat, sekä rinnakkaiset kulttuuriyhteisöt ja toiset paikalliset yhteisöt.⁴³ Skene on kerroksittainen (*layered*) käsite, eli skenen sisällä voidaan hahmottaa pienempiä skenejä, jotka vuorovaikuttavat keskenään (esimerkiksi tässä tutkielmassa Suomen punk-skene ja Tampereen punk-skene sisällä), ja eri kulttuurien skenet voivat käyttää samaa tilaa rinnakkain (kuten tamperelaiset diinarit ja punkkarit, jotka kulkivat kaupungilla samoissa paikoissa).

---

³⁹ Leppänen 2007, 276.

⁴⁰ Raippa 2002, 241–242.

⁴¹ Straw 1991, 373–374.

⁴² Stahl 2004, 53.

⁴³ Stahl 2004, 52–54.

Nuorisokulttuurin eri käsitteet

”Nuoriso” syntyi ikäryhmän käsitteenä 1950-luvun yhteiskunnallisen murroksen myötävaikutuksella, kun kaupungistuminen ja talouskasvu loivat nuorisosta uuden yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti merkittävän väestöryhmän erotuksena lapsista ja aikuisista: nuorille alkoi kertyä taloudellista itsenäisyyttä ja ostovoimaa, joten sille voitiin myös markkinoida omaa kultuskulttuuria ja tuotteita, nuorisomuotia. 1960-luvulla Suomeenkin vakiintuivat nuorille kohdistetut kulutustottumukset ja niitä vahvistavat trendit, idolit ja tähtikultit, joilla ohjailtiin nuorten omaa kulutusta ja identiteettiä.⁴⁴ Nuorison keskuuteen syntyi nuorisokulttuureja, kuten nuorisotutkija Vesa Puuronen on asian ilmaissut osuvasti:

Suomesta oli 1960-luvun aikana tullut moderni yhteiskunta, jossa eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvat nuoret erottautuivat toisistaan kansainvälisten nuorisokulttuurien tarjoamalla tyyllisillä ja makuun liittyvillä välineillä. Nuorisokulttuuri palveli nuorten erottautumista muista ikäryhmistä eli lapsista ja aikuisista. Nuorisokulttuurin erityiset suuntauokset, musiikkimaut ja tyyli taas mahdollistivat nuorten keskinäisen erottautumisen ja erilaisten ryhmäidentiteettien muodostamisen.⁴⁵

Nuorisokulttuurilla viitataan tutkimuksessani ensisijaisesti musiikkitutkija Stig Söderholmin määritelmään, jossa se jäsenellään laveasti kaupallisen kulttuuriteollisuuden kuluttamisen ympärille rakentuvana nuorten elämäntapana. Nuorisolle suunnataan kulutustuotteita – muotia, viihdettä ja musiikkia – jota nuorisokulttuuri seuraa joko yhdenmukaisena tyylinä (yleinen nuorisokulttuuri) tai jakaantuu tyylin mukaan omiksi tunnistettaviksi ryhmikseen (eriytynyt nuorisokulttuuri), joihin myös punk luetaan. Nämä kaksi suuntaa voidaan laveasti määritellä valtakulttuuriksi ja alakulttuureiksi, mutta ero ei ole jyrkkä: yleinen luo ja tarjoaa eriytyneille vaikutteita, joita ne voivat joko omaksua tai torjua, ja vastavuoroisesti eriytyneet kulttuurit voivat kehittää ja tarjota yleiselle kulttuurille ideoita, jolloin niistä voi tulla hetkellisesti valtavirtaa.⁴⁶

Raipan mukaan punkia voi tarkastella nuorisokulttuurina erilaisten käsitteiden valossa sekä ala-, vasta- että vaihtoehtokulttuurina riippuen siitä, miten sen suhdetta valtakulttuuriin halutaan tarkastella. Käsitteet ovat keskenään päällekkäisiä ja painottavat erilaisia kulttuurin piirteitä. *Alakulttuuri* merkitsee Raipan mukaan ”nuorten itsensä luomaa pysyvää kulttuuria, joka erottuu massasta ja muista nuorisokulttuureista”⁴⁷. Alakulttuurit rakentavat yhteisössään, tyy-

---

⁴⁴ Aapola & Kaarninen 2003, 425–430; Puuronen 2003, 381–388; Heinonen 2003, 459–465.

⁴⁵ Puuronen 2003, 384.

⁴⁶ Söderholm 1985, 16–18.

⁴⁷ Raippa 2002, 8.

lissään ja käytöksessään omia sääntöjä ja merkitysjärjestelmiä, joilla ne erkaantuvat valtakulttuurista omaksi ryhmittymäkseen. *Vastakulttuuri* vastustaa tietoisesti valtakulttuurin normeja ja torjuu sen vaikutteet omassa kulttuurissaan, esimerkiksi välttämällä valtavirran muotia ja musiikkia tai harjoittamalla kaupallisen kulutuksen sijaan tee-se-itse-toimintaa.⁴⁸ *Vaihtoehtokulttuurilla* taas tarkoitetaan valtakulttuurille rinnakkaista kulttuurinmuotoa, joka mahdollistaa jäsenilleen vaihtoehtoisia ajattelutapoja ja toiminnanmuotoja.⁴⁹ Raippa itse kritisoi alakulttuurin ja vastakulttuurin käsitteitä epätäsmällisinä kuvaamaan punk-kulttuurin kaikkia ulottuvuuksia, mutta itse näen eri käsitteet erilaisina tapoina painottaa punkin kulttuurista hajanaisuutta: punkkarit sekä periytyvät valtakulttuurisista ilmiöistä että luovat niille poikkeuksellisia tai vaihtoehtoisia normeja ja merkityksiä tai halutessaan vastustavat niitä avoimesti. Punkille ja punkkarina olemiselle ei ole yhtä selkeää merkitystä, joten punkkarit voivat edustaa erilaisin painotuksin sekä vaihtoehtoelämäntapaa, alakulttuurisia yhteisöjä että vastakulttuurisia ideologioita. Tässä tutkielmassa käytän käsitteitä rinnakkain korostamaan asiayhteyksissään kulttuurin erilaisia puolia.

Tutkimuksen kannalta punk ei rajoittunut yhteisönä, skenenä saati nuorisokulttuurina pelkääntään Tampereelle: muiden paikkakuntien ja varsinkin Helsingin sija punk-kulttuurin toimipaikana on ollut suomalaisille punkkareille merkittävä, minkä lisäksi vaikutteita on otettu jo varhain Isosta-Britanniasta ja Yhdysvalloista. Tampereen kaupungin ja paikkojen muisteluperäisen tarkastelun lisäksi tulkitsenkin haastateltujen kokemuksia muista paikkakunnista ja skenestä Tampereen ulkopuolella. Vertailukohta on tärkeä, koska hahmottamalla muistelijoiden suhdetta punk-kulttuuriin yleensä voidaan selvittää, millaisena punkkarit mielsivät Tampereen osana valtakunnallista skeneä: oliko tamperelaisuudella kuinka suuri merkitys muiden paikkakuntien punkkareille muisteltuna aikakautena, liitettiinkö siihen millaisia mielikuvia ja kokiivatko tamperelaispunkkarit olleensa osa ”tamperelaista” punk-skeneä tuona aikana, vai nähtiinkö kokonaisvaltaisempi skene itsessään merkittävämmäksi identiteetin kannalta?

Nuorisokulttuurien taustalla on tavallisesti monikansallinen populaarikulttuuri, ja niiden ryhmäidentiteetti on yhtäaikaisesti paitsi paikallinen, niin myös kansainvälinen. Musiikkikulttuureita tutkinut Andy Bennett on eritellyt populaarimusiikkiin ja siihen liittyvään elämäntyyliin

---

⁴⁸ Raippa 2002, 8–9.

⁴⁹ Raippa 2002, 9.

perustuvien nuorisokulttuurien olevan muodoltaan ”translokaaleja” (*trans-locality*): niiden toiminta keskittyy ensisijaisesti paikallisiin skeneihin, yhteisöihin ja ryhmiin, mutta samanaikaisesti ne tiedostavat olevansa osa suurempaa, valtakunnallista tai kansainvälistä nuorisokulttuuria, josta ne ottavat vaikutteita.⁵⁰ Punk-kulttuurin identiteetissä lähdän tästä olettamuksesta, koska punkkareiden maailmankuvaan kuuluu paitsi individualistinen itsensä toteuttaminen niin myös tiivis yhteisöön kuulumisen kokemus. Punkkareille on tärkeää kokea kuuluvansa ”omaan” joukkoon, jota edustavat niin paikalliset kaverit kuin lähtökohtaisesti punkkarit koko skenessä.⁵¹

Eri käsitteillä puhuessani tutkimuksessa hahmotan erilaisia punkin tamperelaisessa historiassa ilmeneviä jännitteitä. Nuorisokulttuurin kannalta vuosikymmenen pituinen ajanjakso merkitsee nuorten kasvamista ja aikuistumista: punkin aikakausi 1977–1985 kattoi aikakauden nuorille kirjaimellisesti koko murrosiän. Punk-elämän rajaaminen nuorisokulttuuriksi merkitsisikin punkkareiden väistämätöntä ”aikuistumista” punkista, mikä ei yksiselitteisesti koskenut kaikkia. Osalla punkkarius on jatkunut katkeamattomana elämäntapana aikuisinakin.⁵²

1.4. Aikaisemmasta tutkimuksesta ja käytetystä kirjallisuudesta

Punkia on alusta pitäen tutkittu ennen kaikkea sosiaalitieteissä, etnografiassa ja nuorisotutkimuksessa. 1970- ja 1980-luvuilla eli rinnakkain lukuisia räikeitä ja aktiivisia nuorisokulttuureita, ja punk nousi aluksi julkisuuteen nimenomaan nuorisoa viettelevänä ja houkuttelevana vaihtoehtokulttuurina. Nuorisotutkimuksellisen otteen taustalla voidaan nähdä Britanniassa tuolloin suosiossa ollut niin sanottu birminghamilainen koulukunta, jossa korostettiin nuorisokulttuurien rakentumista erilaisiin alakulttuureihin, joihin punk näytti istuvan osuvasti.⁵³ Ensimmäiset punkista tehdyt tutkimukset edustivatkin ensisijaisesti nuorisokulttuurien tutkimusta. 1990-luvulta lähtien ja varsinkin 2000-luvulla on myös yleistynyt niin sanottu ”punkkaritutkijuuden” ilmiö, jossa entisiä ja nykyisiä punkkareita on siirtynyt opiskelemaan ja ryhtynyt lopulta akateemisiksi tutkijoiksi. Heille punk on usein yleinen tutkimuksen kohde tai aihe osin

---

⁵⁰ Bennett 2000, 196.

⁵¹ Raippa 2002, 112–114.

⁵² Raippa 2002, 195–197.

⁵³ Punkkareiden lisäksi merkittäviä ryhmiä olivat muun muassa diinarit, hevarit, hämyt ja skinheadit. (Ks. Puuronen 1997, 104–120; Lähteenmaa 1996, 95–121; Söderholm 1987, 12–18; Aapola & Kaarninen 2003, 427–428.)

juuri henkilökohtaisen kiinnostuksen ja ilmiön tuttuuden takia, minkä uskotaan usein myös tuovan tutkimukseen autenttisuutta ja uskottavuutta. Punkin tutkijoina he ovatkin olleet suhteellisen aktiivisia, vaikka he muodostavat suhteellisen pienen joukon akateemisessa maailmassa.⁵⁴ Viimeaikaista punk-tutkimusta on lisäksi ajanut pyrkimys laajentaa tutkimuksen näköalaa; kuten englantilainen punkkaritutkija Roger Sabin toteaa *Punk rock: so what?* -antologian esipuheessa, punkilla on ollut huomattavia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan muunakin kuin nuorisomuotina tai musiikkina, esimerkiksi taiteisiin, journalismiin ja poliittiseen liikehdintään, mutta ne on tiedostettu tutkimuksessa vain paikoitellen.⁵⁵

Punkia on tutkittu Suomessa kaiken kaikkiaan kauan mutta hajanaisesti. Yksi ensimmäisistä punkia sivuavista tutkimuksista on Ilkka Heiskasen ja Ritva Mitchellin *Lättähatuista punkkareihin* vuodelta 1985, jossa he sovittivat birminghamilaisen koulukunnan teorioita suomalaisten nuorisokulttuureiden tarkastelemiseen. Teoria ei tosin pitkällä tähtäimellä saavuttanut suurta suosiota Suomessa, vaan siitä luovuttiin vähitellen 1990-luvulle tultaessa.⁵⁶ Muita punkia sivuavia varhaisia tutkimuksia ja kirjoituksia edustaa muun muassa Stig Söderholmin toimittama rock-alakulttuureja käsittelevä artikkelikokoelma *Näkökulmia rockkulttuuriin*.

Etnografia ja nuorisotutkimus korostuvat edelleen punkin tutkimuksen pääpiirteisinä lähtökohdina. Punkista ei ole tehty merkittävästi historiallista tutkimusta. Aihepiirin suhteellinen tuoreus on saattanut haitata historiallista näkökulmaa, kuten myös marginaalisuus tutkimuksen kohteena ja tutkimukseen liitetty vahva henkilökohtainen kiinnostus, mutta suurimpana esteenä epäilisin olleen perinteisten lähteiden puute. Pienlehtien ja levytysten lisäksi punk-piireissä ei ole juurikaan syntynyt – saati sitten kerätty tai arkistoitu aktiivisesti – kirjallisia tai fyysisiä aineistoja, joita voisi käyttää historiallisena lähdemateriaalina, eikä muistitiedon käyttö ole vielä yleistynyt historiantutkimuksessa.⁵⁷ Yhden suomalaisen poikkeuksen tähän muodostaa Tampereen yliopiston Antti Suonio, joka paikkasi varsinaisten ”punk-lähteiden” puutteen tar-

---

⁵⁴ Neyfakh, Leon: “*The Rise of Punkademia*” [<https://www.bostonglobe.com/ideas/2011/11/05/rise-punkademia/zVtXDJT5WJt0mzejttS1gl/story.html>]. Luettu 16.1.2017; vrt. “*Sobriquet 77.3: On Punks and Academia*” [<http://www.sobriquetmagazine.com/sobriquet/2011/11/sobriquet-773.html>]. Luettu 16.1.2017.

⁵⁵ Sabin 1999, 4–5.

⁵⁶ Puuronen 2006, 115–119. Lähteenmaa on tulkinut teorian epäsovivuuden suomalaiseen tutkimukseen johtuneen osin sen voimakkaan luokkajakoisesta teoriapohjasta, jossa eri alakulttuurien esitetään juontuneen nuorten erilaisista yhteiskunnallisista taustoista. Toisin kuin Britanniassa, Suomessa yhteiskunnalliset erot eivät olleet nuorison keskuudessa yhtä tunnistettavia tai verrannollisia eri yhteisöihin, ja teorian soveltaminen on siten jäänyt vaillinaiseksi. (Lähteenmaa 1996, 106–111.)

⁵⁷ Turrini 2011, 61.

kastelemalla pro gradu -tutkielmassaan Sex Pistolsista ja punkista käytyä sanomalehtikeskustelua.⁵⁸ Itä-Suomen yliopiston Laura Haarala taas on kartoittanut vuoden 2011 tutkielmassaan 1970-luvulla syntynyttä elmuliikettä, jolla oli huomattava merkitys myös punk-skenen elävän musiikin toimintaan.

2000-luvulla myös Suomessa on ilmestynyt entistä enemmän punk-taustaisten tutkijoiden tekemiä punk-tutkimuksia. Tästä keskeinen esimerkki, sekä samalla edelleen perusteellisin suomalainen tutkimus punk-kulttuurista, on Ritva Raipan väitöskirja *Punkin kaksi vuosikymmentä*, jossa hän kartoittaa suomalaista punk-kulttuuria etnografian ja elämänkulututkimuksen kautta. Raipan ohella toinen punk-taustainen tutkimus on Olli Koposen pro gradu -tutkielma *Punk ja hardcore sosiologisina ilmiöinä*, jossa hän tutkii punkin ja hardcoren ideologisia ja identiteettisiä ulottuvuuksia alakulttuurina. Vaikka kummassakaan ei ole kyse historiantutkimuksesta – esimerkiksi Koposen tutkielma keskittyy kirjoitusajankohtansa punk-kulttuuriin ja käsittelee punkin ja hardcoren historiaa vain taustoituksena – ne toimivat omassa tutkielmassani arvokkaana punkia taustoittavana kirjallisuutena etnografisen ja sosiologisen sisältönsä takia.

Muistitiedon ja haastatteluaineiston käyttö on ollut yleistä punkin tutkimuksessa ja muussakin punkiin liittyvässä tiedonkeruussa ja kirjallisuudessa, ja etnografiassa se on ollut yleisestikin suosittu tutkimuksen lähde ja kohde.⁵⁹ Muussa kuin tieteellisessä historiankirjoituksessa muistitieto on myös ollut erittäin suosittua, koska aineiston keruu tai tulkinta ei ole riippuvaista akateemisesta ammattitaidosta. Punkista kirjoitettua historiaa dominoivatkin muistitietoon nojautavat populaarihistoriikit, joista valtaosa on kaiken lisäksi punkkareiden itsensä tekemiä. Tutkija Joseph Turrini on perustellut ilmiön suosiota paitsi sen helppoudella – kirjoittajat ovat yleensä rock-journalisteja ja entisiä tai nykyisiä punkkareita, joilla on valmiita kontakteja ja ensikäden tietoa ja kokemusta aiheesta – niin myös autenttisuuden tavoittelulla ja punk-kulttuuriin liittyvällä itsetekemisen perinteellä. Muistitiedon käyttäminen vetoaa punkkareihin, koska näin he voivat tallentaa yhteisönsä historian omalla äänellään ja itse kertomallaan tiedolla.⁶⁰

Myös suomalaisesta punkista kirjoitettu populaarihistorioita, kuten Mika Saastamoisen *Parasta lapsille*, jossa suomalaisen punkin historiaa käydään läpi bändikohtaisilla muisteluilla, sekä

---

⁵⁸ Suonio 2006. Suonion tutkimus on yksi harvoja punkia suoraan käsitteleviä historiantutkimuksia.

⁵⁹ Suomessa muistitietotutkimusta on tehty varsinkin kansankulttuurin- ja perinteetutkimuksessa, mm. Lönnqvist et al. 1999 & Fingerroos et al. 2006.

⁶⁰ Turrini 2011, 63–70.

Mervi Vuorelan ja Ville Similän *Valtio vihaa sua*, jossa käsitellään artikkelikohtaisesti erilaisia merkittävänä nähtyjä ilmiöitä, paikkoja ja henkilöitä suomalaisessa punk-kulttuurissa vuosina 1985–2015. Tampereen punk-yhteisön historiaa ei ole vielä kartoitettu yhtenäisen historiikin tai tutkimuksen muodossa, vaan se on jäänyt lähinnä irrallisiin artikkeleihin ja bändikohtaisiksi katsauksiksi. Aikakauden kokonaisvaltaisimpia historiallisia kuvauksia lienevät Vesa Kontiainen toimittama *Aittoa suomirockia – Poko Rekordsin historia* ja Seppo Bruunin & muiden *Jee jee jee: suomalaisen rockin historia*, joissa niissäkin punkia lähinnä sivutaan osana kokonaiskuvaa. Lisäksi helsinkiläisestä rock-skenestä on tutkielmassa käytetty lähteinä muun muassa Miska Rantasen vuonna 2000 toimittamaa kulttuuritalo Lepakon historiaa *Lepakkuoluola* ja Helsingin Elävän musiikin yhdistys Elmu ry:n historiikkia *Nupit kaakkoon* vuodelta 1988. Yleisinä historian pohjateoksina on käytetty *Suomen musiikin historia* -teossarjan *Populaarimusiikki*-osaa⁶¹, *Nuoruuden vuosisata* -nuorisohistoriateosta⁶² sekä *Suomen kulttuurihistoria* -teossarjan neljättä osaa⁶³.

Populaarihistoriikit voivat sellaisenaan toimia mahdollisesti lähdeaineiston lisänä ja tukena, koska monet niistä perustuvat osittain muistitietoaineistoon ja henkilöhaastatteluihin. Niiden käsittely poikkeaa kuitenkin luonnollisesti suorasta haastatteluaineistosta, koska kyse ei ole kokonaisista litteroiduista tallenteista, vaan kertaalleen toimitetuista teoksista, joihin sisällytetyt tekstit on irrotettu alkuperäisestä kerronnallisesta kontekstistaan ja valikoitu palvelemaan teosten omaa tarkoitusta.

---

⁶¹ Toimittaneet Pekka Jalakanen & Vesa Kurkela, 2003.

⁶² Toimittaneet Sinikka Aapola & Mervi Kaarninen, 2003.

⁶³ Toimittaneet Kirsi Saarikangas, Pasi Mäenpää & Minna Sarantola-Weiss, 2003.

2. Kun nuori löytää punkin ja punkkarit

Miten suomalaiset nuoret tutustuivat punkiin? Mahdollisuudet tutustua uuteen musiikkiin yleensä olivat vielä kovin rajalliset vuonna 1977: tietoa uusista yhtyeistä ja levytyksistä sai parhaiten puskaradion tai lehtien kautta. Televisiossa näytettiin harvaksen musiikkiesityksiä, radiokanavat korostivat vielä korkeampia kulttuuriarvoja ja viihdemusiikkina esitettiin ennen kaikkea iskelmää. Radiosta kuuli nuoria kiinnostavaa uutta poppia ja rockia keskimäärin seitsemän tuntia viikossa, ripoteltuna noin puolen tunnin mittaisiksi osuuksiksi pitkin viikkoa. Yksinomaan rock-musiikkiin keskittyvää radio-ohjelmaa saatiin odottaa vuoteen 1980.⁶⁴

Haastatellut kuvailivat tuolloista musiikkielämää hyvin erilaisena kuin millaiseksi he sen kokivat muisteluhetkellä: musiikkia ei *kulutettu* tai *seurattu* samalla tavoin kuin nykyään, koska mahdollisuudet siihen olivat niin vähäiset. Ensimmäiset kokemukset musiikista olivat lähtöisin perhepiiristä kuunnelluista äänitteistä, satunnaisesta radiosoitosta tai mitä kaveripiirissä välitettiin. Tietoa saatiin rajallisista lähteistä: musiikki- ja nuortenlehdet sekä puskaradio olivat kaikilla haastatelluilla yleisiä lähteitä, ja uudesta musiikista innostuminen saattoi edellyttää monipolvista perehtymistä ja vaivannäköä tiedon löytämiseksi.

Olin 70-luvun puolivälissä iässä (s.1960), jossa imin popmusiikkia, kirjoja, elokuvia, kaikkea mahdollista. Välineinä toimi musta-valkotelevisio, joka kirkonkylälle muuton myötä muuttui värilliseksi, patteriradio, jonka kuuntelusta vanhempieni kanssa vuorottelimme, laadukas paikkakunnan kirjasto, ja nuoremman veljeni tilaama Soundi-lehti, jonka kautta hän tilasi Epekseltä kasetteja, joita ei todellakaan saanut paikkakunnan kirjakaupan kasettitelineessä (Slade, Black Oak Arkansas, Manfred Mann, Iggy Pop ym.)⁶⁵

Haastateltujen punkiin tutustumisen väylät olivat erilaisia, mutta useimpien kokemuksissa jäi todella mieleen juuri ensimmäinen kokemus, ensikosketus punkiin. Jokainen haastattelu pyrittiin aloittamaan kysymällä tästä kokemuksesta, ja se on myös luonnollinen lähtökohta aloittaa tutkielma.

---

⁶⁴ Bruun et al. 1998, 200, 310–314; Suonio 2006, 2.

⁶⁵ Mies, 1960, Kangasniemi, Etelä-Savo, kuuntelija, festareilla kävijä, asenteen omaksuj [*sic*]. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

2.1. ”Se niin kun kolahti” – tutustuminen punkiin

Mä pelasin jääkiekkoo kuus vuotta ja sitten mun entinen kaveri, joka oli kans maalivahti, ni katoin että mitä vittua se tulee tänne kun sillä oli farkut täynnä varmaan kymmenen-tuhatta hakaneulaa tiäksää, vittu se lämmää sen mankan siihen, panee Ramonesin ekan älpeen soimaan, vittu niin kun et kuuntele, nii silloin pamahti että MITÄ VITTUA. Ja... Se niin kun kolahti.⁶⁶

Tämä muistelijan kuvaus havainnollistaa osuvasti ensimmäisen punk-kokemuksen mukaansa-tempaavuutta ajan nuorille, voimakkailla kielikuvilla ja korostaen tilanteen välitöntä merkitystä. Monien muiden muistelijoiden tapaan punkin kokemusta kuvataan ensimmäisenä asiana, joka todella ”kolahti” nuoren tamperelaisen tajuntaan. Kokemus muistetaan ainutkertaisena ja ikimuistoisena tapahtumana, jonka jättämällä vaikutuksella elämään oli suorastaan dramaattiset mittasuhteet: sen jälkeen mikään ei ollut enää niin kuin ennen, sillä sen jälkeen nuoresta tuli punkkari. Kokemuksen keskeisenä mahdollistajana olivat merkittävässä määrin silloiset uudet välineet tutustua uuteen musiikkiin, kannettavat musiikkisoittimet ja edulliset ääniteformaattit.

C-kasetin yleistyminen nuorten keskuudessa mahdollisti aikaisempaa nopeamman musiikin välittämisen ihmisten keskuudessa. Kasetista tuli 1970-luvulla suosittu ääniteformaatti Suomessa: vaikka äänitteen laatu saattoi olla hyvin vaihteleva, se oli kuluttajaystävällinen ja edullisempi kuin äänenlaadultaan tasokkaammat LP-levyt ja kelanauhat. Kaikilla ei ollut vielä tuolloin levysoitinta – osa haastatelluistakaan ei omistanut soitinta ennen 1980-lukua – mutta kasettisoitin ja -nauhuri olivat jo muodostuneet yleiseksi osaksi perheen ja nuorten viihde-elektroniikkaa. Nuorille C-kasetin suurin arvo oli sen nauhoitusominaisuuksissa: kasetille saattoi nauhoittaa musiikkia niin suoraan radiosta kuin toisilta kaseteilta, mikä mahdollisti uudella tavalla musiikin välittämisen. Tyhjät kasetit olivat myös edullisia, joten ne sopivat nuorten kukkarolle.⁶⁷ Kasettinvaihto olikin musiikista kiinnostuneille nuorille tavallinen tapa kuulla uutta musiikkia.

Muistelija A: Kasettikopiointi niin se oli ihan... mitähän nykypäivänä, siis se oli ihan normaalia että kun meni jotain kaverilla niin pari C-kasettia oli mukana että tota, joko tyhjiä taikka täysiä että äänitä taikka sitten ”ooks kuullu tätä?”

Muistelija B: Joo näin se oli kyllä. Et silloin niinkun pentuna ei kauheesti ollu varaa tietenkään ostaa levyjä, aika paljon ääniteltiin ja radio oli aika paljon silloin alussa.⁶⁸

Tää oli just tätä, että oli iso tapahtuma kun mentiin joskus kaverin kans ostaan, että mää ostin Sham 69:n Tell us the Truth c-kasetin, niin se osti taas ton... Sex Pistolsin Never Mind the Bollocksin ja sitten mankat vastakkain äänitettiin ne toisillemme.⁶⁹

⁶⁶ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

⁶⁷ Kilpiö et al. 2015, 52–54, 82–83.

⁶⁸ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

⁶⁹ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

Mukana kulkevat kasettisoittimet myös muuttivat musiikinkuuntelutottumuksia siirtämällä musiikin olohuoneen levysoittimesta osaksi arkielämän äänimaisemaa. Ennen levytetty musiikki oli ensisijaisesti taustamusiikkia, jota soitettiin kotona yhteisestä levysoittimesta tai radiosta; nyt musiikin kuunteluun syntyi kokonaan uudenlainen suhde, kun musiikkia saattoi kuljettaa mukana ja käytännössä kuunnella missä ja milloin vain. Myös tarjonta ja valikoima kasvoivat soittimien ja äänitteiden lisääntyessä, jolloin uusia kasetteja kerättiin, vaihdeltiin ja kuunneltiin aktiivisena harrastuksena. Musiikkiin syntyi kokonaan uudenlainen omistautumisen kohde: pelkän taustamusiikin sijaan siihen saattoi nyt ensimmäistä kertaa todella syventyä.⁷⁰

Kaverien lisäksi nuortenlehdet olivat toinen yleinen tiedonkanava; osa haastatelluista kertoi lukeneensa ensin lehdestä artikkelin tai jutun, joka koski punk-kulttuuria, mikä ensimmäisenä kiinnitti huomion ennen varsinaista kosketusta. Uudesta musiikista ja tutustumisen arvoisista yhtyeistä luettiin lehdistä ja tietoja jaettiin kavereiden kesken ennen kuin välttämättä oli edes kuultu, millaisesta musiikista oli kysymys. Lehdistä sai mielikuvitusta viehättävän ensivaikutelman punkin tyylistä ja maailmankuvasta, jonka jälkeen tutustuttiin itse musiikkiin.

– – seitkytseitsemän vuodelta muistan et tuli luettua jostain Suosikista, siellä oli näitä ihmeellisiä kuvia Englannista. Totta kai se oli niinku se lähestymistapa oli nimenomaan sensaationhakuinen et se oli näitä tyyppisiä et niil oli just jotain, hakaneuloja naamassa kii, ja ihmeteltiin että mitäs ihmettä tää on – –⁷¹

Punk rock -ilmiö nousi ensimmäisen kerran suomalaislehtien tietoisuuteen vuosina 1975–1976, kun suomalaisten musiikkilehtien Musan ja Soundin⁷² kirjeenvaihtajat kirjoittivat Englannissa kuohuntaa ja huomiota herättäneestä uudesta musiikista ja nuorisotyylistä. Soundille punk merkitsi ensisijaisesti protestiliikettä.⁷³ Vuonna 1977 mukaan yhtyivät nuortenlehdet Suosikki ja

---

⁷⁰ Kilpiö et al. 2015, 52–54.

⁷¹ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

⁷² *Musa* (1972–1978) ja *Soundi* (1975–) olivat rockmusiikkilehtiä, jotka keskittyivät aikakauden nuortenlehtiä syvällisempään ja asiantuntevampaan rock-journalismiin. Lehtien linja seurasi vahvasti toimittajien omia mieltymyksiä progressiiviseen ja taiteelliseen rockiin, ja niissä julkaistiin uutisten ja arvostelujen lisäksi esimerkiksi laajoja läpikatsauksia rock-bändien tuotannosta ja historiasta. Musalla ja Soundilla oli taustalla alun perin samat tekijätkin: Soundin perusti joukko Musan entisiä toimittajia, jotka olivat riitaantuneet kustantajan kanssa. (Jalkanen & Kurkela 2003, 552–555; Bruun et al. 1998, 197–200; Heiskanen & Mitchell 1985, 289–298; Aapola & Kaarninen 2003, 429–430.)

⁷³ Bruun et al. 1998, 251, 253.

Help⁷⁴, jotka esittelivät punkia mainostamalla räikeää punk-tyyliä nuorille edullisena ja käytännöllisenä ”tee-se-itse”-muotina.⁷⁵

Haastateltujen suhtautuminen sen aikaisiin uutisointeihin oli muisteluhetkellä hieman huvittunut – nuortenlehdillä oli tapansa kirjoittaa punkista melkein skandaalinhakuisesti, ilmeisenä tarkoituksenaan leipoa siitä uutta villiä nuorisotyyliä – mutta samalla ne antoivat kuitenkin lähtökohtaisesti ensimmäisen kuvan uudesta musiikista ja tyylistä, joka kiinnitti muistelijoidenkin huomion:

Muistelija A: Suosikki se oli silloin seitkytseitsemän, kun se tosiaan oli näitä, tuli näitä mis oli enimmäkseen kuvia ja vähän tekstiä. (*Naureskelua*)

Muistelija B: Suosikin juttu oli nimenomaan se että oli niitä hakaneulakuvia. Ja sitten vähän ajan päästä tuli kaikkennäköisiä ohjeita, että ”ole sinäkin punkkari”.⁷⁶

Artikkelien jättämä mielikuva oli huomattava verrattuna muihin musiikkilehtiin: lehdet olivat nuorille suunnattuja, huomiota herättävään tyyliin kirjoitettuja ja sisälsivät paljon värikästä kuvitusta. Siihen verrattuna Soundi sen sijaan esiintyi muistoissa asiapitoisempaan ja hillitympänä julkaisuna, joka ei lähtenyt mukaan punk-aallon käsittelyyn ennen kuin siitä saatiin arvosteltavaksi levytyksiä.⁷⁷ Yksi lehtiä seuranneista muistelijoista myös huomautti, ettei Soundi ollut nuorten suosima lehti, koska sen ulkoasu ja ladonta olivat luotaantyöntävän ”aikuisia”: sivuilla oli tavallisesti mustavalkoinen kuvitus ja paljon tekstiä pientä prantilla, ja artikkelien tyyli oli asiallisempaa ja ammattimaisempaa musiikkijournalismia.⁷⁸

Televisiolla on vähäinen osuus muistelijoiden kerronnassa. Musiikkiohjelmien tarjonta oli tuohon aikaan vähäistä ja satunnaista, mutta siksi toisaalta satunnaistapaukset ovat myös jääneet

---

⁷⁴ *Suosikki* (1961–2012) ja *Help* (1968–1979, vuoteen 1976 *Intro*) olivat ensimmäisiä nuorille suunnattuja musiikkilehtiä Suomessa. Ne tukeutuivat linjassaan nuorisokulttuurin trendien rakentamiseen mainostamalla uusia hittiartistejä ja nuorisomuotia sekä ylläpitämällä pop- ja rock-tähtien fanikulttuuria, tähtikulttia. Tyyllillisesti lehdet oli kirjoitettu rennon kohuhakuisesti ja sisälsivät runsaasti nelivärikuvitusta. *Help* lopetti toimintansa punk-aallon kynnyksellä 1979, jolloin *Suosikki* osti kilpailijansa pois markkinoilta. (Jalkanen & Kurkela 2003, 552–555; Bruun et al. 1998, 197–207, 252 – 255; Heiskanen & Mitchell 1985, 259–263; Aapola & Kaarninen 2003, 429–430; Heinonen 2003, 459–464.)

⁷⁵ Bruun et al. 1998, 252–255; Heiskanen & Mitchell 1985, 282–289.

⁷⁶ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

⁷⁷ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

⁷⁸ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

muistelijoille mieleen. Yhtenä tällaisena tapauksena haastateltu kuvailee ensimmäisen varsinaisen punk-kokemuksensa olleen Eppu Normaalin⁷⁹ esiintyminen televisiossa. Vaikka hän jälki-
viisaudella toteakin, ettei kyseinen show ole välttämättä enää niin vakuuttava tänä päivänä
kuin se oli silloin, niin se teki nuorella iällä ison vaikutuksen ja jäi mieleen esimerkkinä siitä,
mistä punkissa oli kyse:

Mun ensimmäinen omakohtanen punk-kokemus, joka kuulostaa tänä päivänä huvittavalta oli se että näki Eppu Normaalin televisiossa. Syksyllä seitsetkahdeksan kun ne soitti Särkänniemessä, sehän on näytetty moneen otteeseen myöhemminkin se pätkä et... vaikka se nykyään katottuna on lähinnä vaan huvittavaa mutta sen ikäiselle pennulle se oli kova.⁸⁰

Vaikka muisto tuntuu muistelijallekin jälki-
viisaudella huvittavalta, kyseessä on kuitenkin huomionarvoinen yksityiskohta juuri muistettavuutensa takia. Mikä tänä päivänä nähtäisiin vanhana ja ”tuttuna juttuna” oli kuitenkin aikoinaan uutta ja jännittävää, ja nostalgisten tuntemustenkin alta se on selkeästi tunnistettavissa muistelijan nuoruudelle merkittäväksi tekijäksi.

Huomionarvoisesti aktiivinen musiikinkuluttaminen koettiin muistelijoiden kerronnassa ensisijaisesti rajallisen joukon harrastuksena yleisen tai arkisen toiminnan sijaan. Useimmille ihmisille musiikki merkitsi 1970-luvulla edelleen lähinnä tunnistettavia radiohittejä ja juhlissa ja diskoissa kuultavaa tanssimusiikkia, jolla ei ollut kuulijoille sen suurempaa henkilökohtaista kosketusta.⁸¹ Populaarimusiikista nauttiminen sellaisenaan, sen kaikkien lieveilmiöiden aktiivinen seuraaminen ja syvällisempi keskustelu sen luonteesta koskettivat vain rajattua osaa väestöstä, joihin muistelijatkin kuuluivat omasta näkökulmastaan. Omistautuva suhtautuminen ja syvempi perehtyminen musiikkiin muodostuivat osaksi 1970- ja 1980-lukujen nuorisokulttuureita, joilla oli aikaa ja intoa kiinnostua rock-musiikista ja populaarikulttuurista uudella tavalla.

Muistelijat kuvailevatkin aikaisimpia musiikkikokemuksiaan ennen punkin tuloa usein sellaisiksi, jotka eivät vedonneet heihin tai herättäneet todellista innostusta tai kiinnostusta. Musiikin rajallisen saatavuuden vuoksi nuorilla oli harvoin valtaa päättää kuulemastaan musiikista, joten lapsuuden musiikissa tulivat rockin lisäksi tutuiksi myös suositut iskelmä- ja pop-hitit, jotka

---

⁷⁹ Suomirockin ”dinosaurius-yhtye” Eppu Normaali aloitti punk-yhtyeenä, joka soitti yksinkertaista kitararokkia, niin sanottua peruspunkia. He siirtyivät kuitenkin pian popimpaan tyyliin, joka nosti heidät Suomessa suursuosioon. Eppujen punk-menneisyyden uskottavuus on ollut kiistelyn aihe melkein alusta alkaen. (Saastamoinen 2007, 31–37; Bruun et al. 1998, 254–255, 260–264.)

⁸⁰ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

⁸¹ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

koettiin jo tuolloin ”tylsiksi” tai ”luotaantyöntäviksi”.⁸² Yksi haastateltu ei omien sanojensa mukaan kuunnellut juuri lainkaan musiikkia ennen punkia, ja sekin harva mitä hän kuuli, oli ”mielenkiinnottomaa”.⁸³ Toiselle taas musiikki ei merkinnyt vielä isoa osaa elämässä: hän kertoo musiikin toimineen hänelle lähinnä taustamusiikkina, jota hän käytti rentoutumiseen muiden harrasteiden ohessa. Punkin kuuleminen merkitsi hänelle ensimmäistä musiikkia, jota hän todella *keskittyi* kuuntelemaan.⁸⁴ Osa kertojista taas kokee olleensa vielä niin nuoria, ettei heillä ollut edes kiinnostusta musiikkiin tai sen kuuntelemiseen lukuun ottamatta satunnaisia perhepiirissä kuunneltuja levyjä.⁸⁵

Tässä kontekstissa punkin viehätystä selitetään usein sen energisyydellä ja rajuudella verrattuna aikakautensa muuhun musiikkiin. Se kiinnitti kuuntelijan huomion ja inspiroi keskittymään sanomaansa tarkemmin, kun sitä kerran kuuli, ja sen voimakkuus vetosi kuuntelijaan eri lailla kuin pehmeämpi pop-musiikki. Osalla muistelijoista oli lapsuudessaan musiikillista taustaa rockissa ja popissa, ja he mainitsevat kokeneensa jo tuolloin kiinnostusta ”rankempaan” soundiin. Punk vastasi tähän tarpeeseen olemalla aikansa rajuinta musiikkia. Se oli musiikkia, jollaista ei ollut ennen kuultu, ja verrattuna aikaisempiin musiikkikokemuksiin ja jo olemassa oleviin bändeihin se tuntui ensimmäiseltä ”omalta jutulta”.⁸⁶

Punkkarius ja punkiin tutustuminen olivat jollekin muistelijoille niin mullistavia kokemuksia, että ne toivat tullessaan myös huomattavia elämänmuutoksia. Osalla oli ennen punkia kokonaan toisenlaisia kiinnostuksenkohteita, ja musiikilla oli vain vähäinen osa silloisessa elämässä. Kiinnostus punkiin saattoikin merkitä esimerkiksi muutosta lapsuuden harrastuksissa: musiikkiin ja tyyliin uppoutuminen oli niin voimakasta, että sen muistetaan jättäneen muut harrastukset sikseen:

Se vei niinku kaiken, se vaan jysähti niin paljon nuoren miehen päähän että sitten, ehkä seitenkaheksan-seitenyheksän oli viel sillai vähän hakemista ja varovaista kun oli viel niin nuori, mutta koko ajan se vaan vahvistu. Urheilut jäi, koulumenestys meni ”vhiu” alaspäin alaspäin, ei enää kiinnostanut. Se oli vaan niin, se oli vaan niin voimakas se kokemus.⁸⁷

---

⁸² H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

⁸³ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

⁸⁴ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

⁸⁵ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa; H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

⁸⁶ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015; H5: Jusa, 22.2.2016; H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

⁸⁷ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

Yksi haastatelluista oli aloittanut soittoharrastuksen jo ennen punkia, ja hänelle punkin viehätys perustuikin soittajataustaiseen inspiraatioon: punk oli juuri sellaista rokkia, jota hän halusi soittaa, ja ajatus soittamisen ja muusikkouden suoraviivaisuudesta inspiroi myös perustamaan oman yhtyeen:

Haastattelija: Miten se oli, kun ensimmäisen kerran sait ihan kuuntelemalla kuulla punkkia niin miten se vetosi sinuun?

Muistelija: No, ennen kaikkea se tota, semmoinen ei niin muusikkomainen musiikillinen lähestymistapa, se että ei briljeerattukaan soittotaidolla millään lailla, vaan pikemminkin energialla ja silkalla rehellisyydellä. Ja mulla oli ilo ja onni nähdä, tota, Ramones tällä legendaarisella Tekun keikalla, ja se teki kyllä SYVÄN vaikutuksen.⁸⁸

Kuvauksesta ilmenee punkin tietoinen yksinkertaisuuden ylistys, jolla haluttiin riisua rock-musiikki ulkokultaisesta rock-tähteyden myytistä: kuka tahansa saattoi soittaa rockia, jos vain halusi, ja taitoa ja kokemusta enemmän merkitsivät asenne, tahto ja halu pitää hauskaa. Tämän filosofian ensimmäisiä ja tunnetuimpia edustajia oli juuri yhdysvaltalainen Ramones.

Saman asian Ramones opetti periaatteessa lukemattomille muillekin bändeille: ”Ei teidän tarvitse opetella soittamaan paremmin, sen kuin paahdatte vaan. Olette niin hyviä kuin olette. Älkää venatko, että tulisitte muka paremmiksi. Mistä te sen itse tiedätte? Sen kun astutte esiin vaan ja alatte rokata.”⁸⁹

Ramones esiintyi Tampereen Teknillisessä oppilaitoksessa toukokuussa 1977, huomionarvoisesti jo puoli vuotta ennen Sex Pistolsin herättämää mediakohua. Bändi esitti energistä ja yksinkertaista rockia, jossa kappaleet olivat lyhyitä ja iskeviä ja soittotaitoa paikkasi soittamisen riemu, ja se oli lukuisille nuorille ensimmäinen elävä kokemus punk rockista. Ramonesin Tekun-keikka on huomioitu merkittävänä tapahtumana myös muissa lähteissä.⁹⁰ Monet punkkarit ovat kertoneet Ramonesin tehneen suuren vaikutuksen henkilökohtaiselle punk-kokemukselleen ja innoittaneen heitä merkittävästi soittoharrastuksen aloittamiseen.⁹¹

Haastatellut olivat keskimäärin teini-ikäisiä tai lapsia, 9-15-vuotiaita kuullessaan ensimmäisen kerran punkia. Osalla varhaisvuodet olivat muisteltaessa hämärän peitossa; omien sanojensa mukaan he olivat vielä niin nuoria, että punk oli käytännössä ensimmäinen innostumisen lähde.

---

⁸⁸ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

⁸⁹ Danny Fields, Ramonesien manageri. Teoksessa McNeil & McCain 2007, 292.

⁹⁰ Saaristo 2003, 94; Bruun et al. 1998, 253–255.

⁹¹ Ks. Saastamoinen 2007. Saastamoisen haastattelemista punkkareista Ramones-keikan merkityksestä kertovat mm. Eppu Normaalin Mikko Saarela, Kollaa Kestään Jyrki Siukonen, Hellhoundin Manu Ojanen, Sensuurin Jaska Oinonen ja Pepe Lempinen sekä Vandaalien Vesa Häkli.

Se ilmestyi tavallaan oikeaan aikaan ja sopivaan ikään, kun saattoi todella kiinnostua jostain asiasta ”maailmaa avartavana”:

Sitten seitkytkäheksan kun kuuli sitä musiikkia niin se oli semmonen niinku halolla päähän se oli niin valtava, valtava kokemus et sieltä tuli heti semmonen vaikka oli itte tosi pentu niin se oli heti et tää on niinku mun juttu... Se ois hieno kun vois joskus päästä takasin siihen tunteeseen että voi pentuna innostua niin totaalisesti jostain asiasta.⁹²

Kenties juuri silloisen nuoren ikänsä vuoksi muistelijoilla on melko tavallista esittää punkiin tutustuminen välittömänä kolahduksena nuoren alitajuntaan, ja sen voi nähdä tapana eritellä kokemuksen merkityksellisyyttä. Kaikki eivät kuitenkaan muistelleet tilannetta samalla tavoin. Yksi muistelijoista ei kuvaillut omaa punkiin tutustumistaan yhtä ainutlaatuisena elämyksenä, vaan esitti kyseessä olleen enemmän vähittäinen prosessi, jota rajoittivat nimenomaan musiikin saatavuus ja kiinnostuksen hajanaisuus, ensikosketuksena jo kohua ja huhuja herättänyt Sex Pistols. Ensimmäinen kuuntelukokemus oli maltillisesti kuvailtuna kiinnostusta herättävä, mutta tiedon puute piti kiinnostuksen vielä etäisenä kurioositeettina ennen kuin muistelija lopulta luki punkista lisää juuri Suosikin ja Helpin artikkeleista.

Ja sit tosiaan niinku se... tapa kun oli että lauantai-iltapäivänä sitä nuorten sävistä kuunneltiin niin sittenhän sieltä tuli, kyl se täyty se oli varmaan se Anarki in juukei [Anarchy in UK] mikä sieltä sitten tuli ja, heihei nyt tää on tää. ja... kyl mä sen mut ei se nyt ollut sillein että kauhee valaistuminen heti ja, vedetään puoleks minuutiks tajunta vaan että heihei, täähän on aika hyvä ralli ja synty siit semmonen positiivinen mielenkiinto että mikä tää juttu nyt oikein on, miks tää on niin tämmönen paheellinen tää bändi ja mist täs on niinku kysymys, ja kyllä se musiikkikin vetos...⁹³

Ero toisiin muisteluihin perustuneeseen muistelijan erilaiseen elämäkokemukseen, jonka pohjalta hän muisteli punk-aikojaan muista poikkeavalla tavalla. ”Kolahdusta” korostaneet muistelijat olivat usein niin sanottuja ”ikipunkkareita”, joille punkmusiikki ja -kulttuuri ovat säilyneet keskeisinä osina elämäntyyliä ja -tapoja katkeamatta. Maltillisempi näkökulma taas on kotoisin muistelijalta, jolle punk ei ollut yhtä kokonaisvaltainen kokemus: hänelle punkissa olivat tärkeitä musiikki, sanoma ja ideologinen puoli ja niistä keskusteleminen, mutta hän ei kokenut ”punkkia” pukeutumista tai elämäntapaa tärkeäksi omalle punkkariudelleen. Hän myös siirtyi aikanaan akateemiselle uralle, jolla voi olla vaikutusta tapaan, jolla hän analysoi muistojaan, pyrkien kenties tietoisesti objektiivisempaan tulkintaan lapsuuden kokemuksista. Toisille punkista tuli vaikutusvaltaisempi osa koko elämää – heistä tuli näkyvästi aktiivisia punkkareita ja

---

⁹² Mainittuna vuonna 1978 hän oli 10-vuotias. (H2: Teijo, 2.12.2015.)

⁹³ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

punk-muusikoita – mikä muovasi heidän persoonaansa, jolloin punkiin tutustumisen hetki korostuu merkittävänä elämäntapahtumana.

2.2. ”Lähdetään kaupungille pyöriin” – tutustuminen punkkareihin

Suurempaan punk-yhteisöön tutustuminen saattoi tapahtua eri tavoin riippuen siitä, miten nuoret tutustuivat punkiin ja mistä he löysivät samanhenkisiä ystäviä. Muistelijoiden varhaiset ystävyysuhteet jakautuivat helposti eri piireihin: koulussa saattoi olla täysin eri ystävät kuin naapurustossa, kun koulua käytiin eri puolella kaupunkia ja yhteydenpito rajoittui kasvokkain näkemiseen. Eri porukoita yhdistivät erilaiset kiinnostuksenkohteet, ja yksinomaan punk-henkisiä ystäviä saattoi löytää vain tietyistä joukoista, kuten eräs haastateltu muistelee omia ystäviään.⁹⁴

Kaikkia haastateltuja yhdistää muistelussaan kaveripiirin vaikutus punkiin tutustumisessa. Useimmat eivät varsinaisesti mainitse löytäneensä punkia itse, vaan saivat kuulla siitä ensisijaisesti kavereiltaan, muilta samanikäisiltä tai naapuruston vanhemmilta nuorilta. Kaveripiiristä löytyivät ensimmäiset samanhenkiset ihmiset, joiden kanssa tutustuttiin punkiin; mikäli tällaista tukiverkkoa ei löytynyt, nuori ei välttämättä edes miettinyt vaihtoehtoisia kanavia, saati harkinnut ajatusta, että kavereita voisi löytää muualta punk-piireistä. Yhdelle haastatellulle tämä merkitsi aluksi eristäytymistä punk-yhteisöstä, kun kodin ympäristöstä ei löytynyt ensinkään ystäviä punk-harrastuksen jakamiseen.⁹⁵

Musiikki oli kaveripiireissä usein yhdistävä tekijä: bändeistä ja levyistä keskusteltiin ja uusiin löytöihin sekä tutustuttiin että tutustutettiin toisia. Kasettiharrastus jatkui yleisenä toimintana punk-porukassa, jossa saatettiin mennä esimerkiksi puistoon kuuntelemaan soittimelta kavereiden kasetteja:

Joo ne kasetit kiersi että niitä äänitettiin niin ku ja just, että Hervannassakin oli se että... ku ei ollu rahaa kaikilla niin ku kaveriporukassa mietittiin että osta sää toi levy, ja mää ostan tän levyn ja tällai niin ku se kävi kun me äänitettiin toisillemme niin me saatiin kaikki [levyt] – –⁹⁶

Aika lähellä nykyistä asuinpaikkaani oli semmoinen puisto jossa me jonkun verran roikuttii, ja tota, kyl siinä vaiheessa jollakulla oli jo usein kasettinauhuri mukana että kyl

---

⁹⁴ Muistelija asui lapsuutensa Koivistonkylässä ja kävi koulua keskustassa, jolloin eri hän loi erilaiset ystävyysuhteet koulussa ja kotipiirissä. Yhteisiä punk-mieltymyksiä jakavia ystäviä hän löysi vasta lukiosta. (H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.)

⁹⁵ Muistelija asui Pirkkalassa. (H2: Teijo, 2.12.2015, tekijän hallussa.)

⁹⁶ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

mä muistan tota, että sitä musaa ikään kuin kierrätettiin että ooksä kuullut tän ja jii änee. Et kyl se oli se musa mukana jatkuvasti siinä kuviossa, että me menttiin musiikki edellä, ei ollut niin trendi tai muoti-ilmiönä sillä lailla tärkeä vaan se musa.⁹⁷

Aineistosta löydetty huomioidut ovat yhteneviä Ritva Raipan esittämien tulkintojen kanssa. Raipan tutkimuksen perusteella punkkariksi ryhdyttiin keskimäärin 12–16 vuoden iässä, jolloin kaveripiirillä on iso merkitys nuoren elämässä.⁹⁸ Nuoruus on aikaa, jolloin ihminen ensimmäisen kerran todella rakentaa identiteettiään, ja hakeutuminen nuorisokulttuureihin ja -ryhmiin on tapa hakea omaa paikkaa maailmassa. Punk-kulttuurissa ”omien joukkoon” hakeutumista on lisäksi voinut edesauttaa sen voimakas yksilöllisyyden korostus ja erilaisuuden ihannoiti; punkkarit näkevät itsensä valtavirran ulkopuolisina, ja siksi ryhmän ja ystävyiden hakeminen kohdistuu ensisijaisesti ihmisiin, joiden koetaan jakavan samanlaiset ulkopuolisuuden ajatukset. Ryhmään kuulumisen, uusien ystävien hankkiminen ja hyväksytyksi tulemisen tunne ovat Raipan mukaan punkkareille tärkeitä tekijöitä.⁹⁹

Punkkarius esikaupunkialueilla

Muistelijat olivat kertomansa perusteella kotoisin eri puolilta Tamperetta: aineistosta on poimittavissa mainintoja ainakin Pirkkalan, Tesoman, Epilän, Koivistonkylän sekä Hervannan kaupunginosasta. Alueet olivat kasvavan kaupungin ympärille rakennettuja lähiöseutuja, joissa muistelijat kertoivat muodostaneensa ensin paikallisia kaverisuhteita kaupungista sivussa ja löysivät omanlaisensa ystäväpiirin. Lähiöasuminen oli 1960-luvulla voimakkaasti yleistynyt asutusmuoto kaupungistuvalla väestöllä ja etenkin sitä suositeltiin lapsiperheille, joille pyrittiin takaamaan moderni ja lapsiystävällinen asuinympäristö. Kotilähiön lasten kanssa solmitut kaverisuhteet olivat samalla monille 1970-luvun nuorille ensimmäisiä perheen ulkopuolisia sosiaalisia piirejä.¹⁰⁰ Esikaupunkialueet poikkesivat toisistaan jonkin verran niin väestöllisen kuin paikallisen identiteettinsä kannalta, ja paikat erosivatkin toisistaan siinä, miten eri muistelijat tutustuivat toisiin punkkareihin ja löysivät lopulta tiensä osaksi punk-skeneä.

Yhdessä haastattelussa näitä eroja nosti esille yhteiskeskustelu (lapsuudestaan) pirkkalaisen ja tesomalaisen punkkarin välillä. Heillä oli erilaiset lähtökohdat punk-piireihin liittymiseen, te-

---

⁹⁷ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

⁹⁸ Raippa 2002, 145–146.

⁹⁹ Raippa 2002, 112–113, 144.

¹⁰⁰ Saarikangas 2003, 397–402.

somalaisen löytäessä ystäviä ja liittyessä punkbändiin 1980-luvun alussa, kun taas pirkkalaiselle koko 1980-luku merkitsi yksinäistä ja itsenäistä punk-harrastusta. Kotipaikkakunnista keskusteltaessa tämä yltyi keskinäiseen kokemusten vertailemiseen, varsinkin kun pirkkalaisella muistelijalla oli myös Tesomalla sukulaisia, joiden kanssa hän vietti aikaa kesäisin:

Muistelijä A: Mä olin kateellinen sille [*tesomalainen serkku*] kun se justiinsa sanoi että Tesomalla on enemmänki punk-väkeä. Pirkkalassa ei ollut ketään!

Muistelijä B: Tesomalla oli kyllä paljon punk-väkeä jostain syystä. Köyhää vuokra-asuntoaluetta niin oisko sillä ollut jotain tekemistä.¹⁰¹

Tesoman esikaupunkialue rakennettiin 1960-luvulla, ja se oli 1970-luvulla yksi Tampereen kasvukeskuksista. Aluetta edustivat modernit kerrostalolähiöt ja vuokra-asunnot, joihin muutti paljon lapsiperheitä ja työläistäustaista väkeä.¹⁰² Jotkut myös kävivät koulua Tesomalta käsin Tampereen lyseon lukiossa eli Rellussa, jossa he tapasivat punk-henkisiä ystäviä.¹⁰³ Tähän verrattuna Pirkkala muistuu toisenlaisena asuinpaikkana, jossa punk-harrastaja oli eristynyt muusta skenestä ja omassa nuorisopiirissään, ”yksin viidensadan oppilaan koulussa”. Kahden haastatellun väliltä nousee myös rajanveto, kuinka Tesoman asukkaat olivat pääosin työläistäustaisia – mitä pidettiin mahdollisena osasyynä punkin vetovoimaisuuteen juuri Tesomalla – kun taas Pirkkalan kuvaillaan olleen ”kokoomus-rikasta” asuinalue. Näkökulma erottuu aineistosta sinänsä ainutlaatuisena, että useimmat kokivat edes jonkinlaisen yhteyden toisiin nuoriin ja löysivät edes joitain samanhenkisiä, joiden kanssa jakaa punk-harrastus. Yksin jääneelle punkkarille kynnyksen tutustua skeneeseen oli korkea, ja punkkarius jatkuikin hänellä pitkään itsenäisenä harrastamisena, joka liittyi muuhun skeneeseen varsinaisesti vasta 1990-luvulla.¹⁰⁴

Koivistonkylä ja Viinikan seutu olivat keskenään samankaltaisia lähiöseutuja, joissa punkkareiden sosiaalisen verkoston muodostivat ensin paikalliset kaveripiirit. Kaksi haastatelluista asui lapsuudessaan ja nuoruudessaan Koivistonkylässä, ja molemmat kertovat silloisista ystäväpiireistään samalla tavoin: paikallisia nuoria ei varsinaisesti yhdistänyt punk, vaan vaikka kaverisuhteita solmittiin, niin punk-henkisiä ystäviä oli kotipuolessa harvassa. Erilaiset elämänsuunnat vaikuttivat kuitenkin nuorten ystäväpiireihin; toinen heistä kävi koulua kaupungissa ja loi sinne erilliset ystävyysuhteet – joiden kiinnekohtana oli yhteinen koulu, ei välttämättä yhteiset kiinnostuksenkohteet – kun taas toinen tutustui Nekalassa lähiseudun nuoriin, joiden

---

¹⁰¹ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

¹⁰² Ks. Raitio 2004.

¹⁰³ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

¹⁰⁴ Muistelijä kertoo perustaneensa tällöin ensimmäiset bändinsä (H2: Teijo, 2.12.2015, tekijän hallussa).

kanssa löytyi yhteisymmärrystä ja yhteinen sävel. Vaikka kaikki eivät olleetkaan punkkareita, niin kiinnostus musiikkiin riitti porukassa pohjaksi bändiharrastuksen aloittamiselle.¹⁰⁵

Hervannan kaupunginosa perustettiin 1960-luvun lopulla uuden korkeakouluhankkeen suunnitelluksi kampusalueeksi, mutta hanke laajeni pian kokonaisen tytärkaupungin rakentamiseksi Tampereelle.¹⁰⁶ Hervanta korostuu erityisesti muista esikaupunkialueista, osin koska melkein puolet haastatelluista oli sieltä kotoisin tai asunut siellä jossain vaiheessa, ja osin koska Hervanta nousee muistelijoiden keskuudessa muutenkin erityisluonteisena paikkakuntana: ”Hervanta on niinku Hervanta.”¹⁰⁷ Hervantalaisuuteen liittyy paljon omintakeista paikallisidentiteettiä Tampereen tytärkaupunkina, joka on ollut käytännössä melkein omavarainen; kaupunginosalla on omat kauppansa, liikkeensä ja koulunsakin, jolloin hervantalaisella ei välttämättä ollut edes tarvetta käydä keskustassa. Hervantalaiset ovatkin toisinaan mieltäneet kaupunginosan käytännössä Tampereesta itsenäisenä kaupunkina.¹⁰⁸ 1970-luvulla kaupunginosa tosin oli vasta rakenteilla, ja lukuisista projekteista ja suunnitelmista huolimatta se oli infrastruktuuriltaan puutteellinen. Nuorille ei esimerkiksi ollut vielä tarjolla tähdellisiä harrasteita tai tiloja, jolloin he joutuivat keksimään itse tekemistä itselleen. Esimerkiksi yksi hervantalainen muiste-
lija kirjoitti Hervannan oloista ”Mihin jäi punk?” -keruussa:

Kävimme koulua kaupungilla, eikä Hervannassa ollut alussa edes ruokakauppaa, vain kiiveä ja metsää. Yhtäkkiä korkeita taloja nousi vierä vieräen täyttäen alueen todella tiuhaan. Kaupunginosan pohjoispuolen maine alkoi olla niin kova että ulkopaikkakuntalaiset kaverini eivät uskaltaneet tulla sinne kylään, koska Hervannassa sai melko varmasti nenilleen ja siellä vietiin kuulemma neljännen kerroksen parvekkeeltakin sinne suojaan kannetusta pyörästä venttiilit. Kyllä, elämä löi lujaa. Lama oli päällä. Nuoria vaille mitään tekemistä oli suuria massoja ja huonoille teille joutui helposti. Onneksi keksimme jalkapallon, valokuvauksen jne. lisäksi musiikin soittamisen. Oltiin poissa pahanteosta. Punk saapui juuri sopivasti.¹⁰⁹

Punkista tuli muisteluiden perusteella paikallisille nuorille vahva yhdistävä tekijä, joka kannusti omaehtoiseen toimintaan tilanteessa, jossa mielekästä tekemistä ei ollut muuten tarjolla. Hervannan punkkarit muodostivat muistelijoiden mukaan jo varhain yhtenäisen kaveriporukan, jolla oli omat kokoontumispaikkansa ja harrasteensa.¹¹⁰ Yhdenkin hervantalaisen näkemyksen

---

¹⁰⁵ H1: Teppis, 1.2.2015; H7: Pekka, 25.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁰⁶ Ks. Närhi 1993, Helen 2011.

¹⁰⁷ H1: Lättä, 1.2.2015, tekijän hallussa.

¹⁰⁸ Ks. Närhi 1993.

¹⁰⁹ Mies, 1960, Tampere, Hervanta, muusikko, pienlehtien tekijä, sarjakuvapiirtäjä. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

¹¹⁰ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

mukaan ”Herwoodin punkkarit eivät normaalisti paljoa kaupungilla viihtyneet, vaan eläminen pyöri pääosin kaupunginosan sisällä myös viikonloppuisin”¹¹¹.

Kaupungille

Meillä oli siel Hervannassa se oma porukka ja sitten tota, jossain vaiheessa rohkaistuttiin jotenkin että lähdetään tuonne kaupungille pyöriin koska siellä pyöri porukka siinä niinkun, tässä vanhan kirkon nurkilla. Niin tota, me ruvettiin vaan sinne meneen niinku pyöriin sen porukan kanssa.¹¹²

Esikaupunkien ja naapurustojen hajanaiset kaveriporukat löysivät vähitellen toisensa, kun omasta piiristä päätettiin suunnata kaupungille, Tampereen keskusta. Syyt tähän olivat moninaiset: jotkut olivat kuulleet kavereilta (tai kaverinkavereilta), että keskustassa liikkui paljon punkkareita ja halusivat tutustua uusiin tyyppeihin; toisille kyse oli porukalla rohkaistumisesta vain mennä käymään kaupungilla; ja kolmantena oli levyjen ostaminen, sillä Tampereen seudulla oli tuohon aikaan vain muutama levykauppa, joista kaksi tärkeintä oli keskustassa.¹¹³ Keskustassa toisensa kohdanneet piirit tutustuivat ja loivat uusia ystävyysuhteita, muodostaen perustan tamperelaiselle punk-skenelle.

Aikakauden lähiökulttuuria tutkineen Kirsi Saarikankaan mukaan lähiöasuminen oli alun perin suunniteltu etenkin lapsiperheitä ajatellen, mutta kasvavat nuoret jäivät suunnittelussa vähälle huomiolle. Nuorille oli lähiöissä harvoin tarjolla luontevia harrasteita tai vapaa-ajan tiloja, minkä johdosta he kerääntyivät toimettomina kuluttamaan aikaa paikallisiin keskittymiin, kuten kioskeille ja ostoskeskuksiin, tai kokonaan kotilähiön ulkopuolelle. Tämä taas johti helposti levottomien nuorten jengiytymiseen ja erilaisiin nuoriso-ongelmiin.¹¹⁴ Omista piireistä lähteminen merkitsi muistelijoille kuitenkin kynnyskysymystä. Etäisyydet esikaupunkialueilta keskustaan eivät olleet mahdollittoman pitkiä, mutta ne vaativat kuitenkin tavallisesti autokyytiä tai linja-autolla kulkemista, mikä vaati hyvää syytä: kaupungille ei vain ”pistäydytty” miten ja milloin huvitti.¹¹⁵ Varsinkin kaukaisemmasta kaupunginosasta lähteminen vaati nuorilta roh-

---

¹¹¹ Mies, 1960, Tampere, Hervanta, muusikko, pienlehtien tekijä, sarjakuvapiirtäjä. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

¹¹² H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

¹¹³ Haastatellut mainitsivat näinä etenkin Stockmannin tavaratalon levyvalikoiman ja Epe Heleniuksen levykaupan (ks. luku 3.2.).

¹¹⁴ Saarikangas 2003, 408–411.

¹¹⁵ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

kaistumista, mikä saattoi viedä suhteellisen kauan senkin jälkeen kun omassa piirissä oli vietetty aikaa.¹¹⁶ Erityisesti tämä korostuu Hervannassa, jossa omat piirit ja yhteisö säilyivät pitkään merkittävänä ja ensisijaisena skenenä. Kaupungille lähteminen oli itsessään iso tapahtuma, jossa saatettiin viettää koko päivä kaverien kanssa, ensin käymällä levykaupassa ja sitten siirtymään viettämään aikaa keskustan punk-paikoissa.

Muistelija A: Kun mä olin niin pieni poika et ei me mistään bissetä edes tiedetty mitään et tota, kyllä mä jotenkin muistan et kavereitten kans lähettiin sinne, varmaan ois ihan tarkoituksella kaupunkiin, ISOLLE kirkolle ja mentiin sinne Epesiin justiin kattoon että...

Muistelija B: Se oli aina semmonen matka. Keskustaan ja, Epe's.¹¹⁷

Kaupungille lähtiessään nuoren punkkarin ei ollut vaikea löytää ystäviä. Muistelijoista moni kuvaili, ettei kadulla kulkiessa tarvinnut muuta kuin tunnistaa kadulta punkkarin näköinen vastaan tulija, niin hänelle saattoi mennä juttelemaan.¹¹⁸ Yhteisen harrasteen ja tunnistettavan tyylin avulla nuorten oli helppo lähestyä toisiaan ja tutustua, kun kaupungissa kuljettiin samalla asialla. Kuitenkin jo valmiiksi muotoutuneiden porukoiden välillä saattoi olla kynnykskysymys tutustua toisiinsa tai liittyä yksin toisten joukkoon: eräs muistelija kuvailee tilannetta, jossa silloinen poikaystävänsä (kotoisin Hervannasta) pysyi erillään muistelijan muista ystävistä (tesomalaisia), koska vaikka molemmat olivat punkkareita, he kokivat ilmeisesti olevansa tilanteessa toisilleen vain ”yhden yhteisen tutun kavereita”.¹¹⁹ Paikallisuuden kokemus ja valmiit kavერიpiirit ja sosiaaliset yhteisöt loivat kynnyksiä sosiaalistumiselle, mutta skenen yhteiset tilat ja harrasteet olivat tähän yleensä luonnollinen jäänmurtaja.

3. Muistin paikkoja Tampereen skenessä

Punk-skenen alkuaikoina Tampereella liikuttiin ilmeisesti suhteellisen yhtenäisessä joukossa: nuoret tutustuivat toisiinsa, porukasta löytyi uusia kavereita ja yhtä pidettiin koko kaupungin alueella. Yhteenkuuluvuutta vahvistivat punkkareiden skenen yhteiset paikat, joissa saattoi tavata tuttuja kasvoja ja tutustua uusiin.

---

¹¹⁶ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015; H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

¹¹⁷ H3: Kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

¹¹⁸ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015; H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

¹¹⁹ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

Yhteiset tilat ovat osa skenen kulttuurista kontekstia, jossa niille annetaan sisäisiä merkityksiä ja nimityksiä: kaupunkikuvassa muuten tavanomaiset tai huomaamattomatkin miljööt voivat toimia merkittävänä toiminnan tiloina kaupungin eri alakulttuureille ja yhteisöille. Ne ovat toiminnan näyttämöitä ja tapahtumien sijainteja, yhdessä tunnettuja paikkoja ja maamerkkejä kaupunkikuvassa. Siten niistä muodostuu helposti myös skenen yhteisöllisen muistin paikkoja, joihin kohdistuu toiminnasta ja tapahtumista syntyneitä ja jääneitä muistoja.

Tampereen punk-skenelle merkittäviä tiloja olivat erilaiset kokoontumispaikat, jotka kaikki tunsivat ja joihin punkkarit kerääntyivät. Keskustan kokoontumispaikkoina muistelijat mainitsivat muun muassa Vanhan kirkon edustan, Kirjastopuiston, Yo-talon aulan sekä varsinkin Raatihuoneen korttelin ja Huoratunnelin. Muita tärkeitä muistelun kohteita olivat Epen levykauppa, Safety Pins Fan Clubin tapahtumat ja konsertit sekä I-klubi.

3.1. ”Raatsan kiertämistä” – punkkareiden kokoontumispaikat

Lättähatut, pärinäpojat, myssymissit ja surinasussut toivat Hämeenkadulle 1950-luvulla esimakua itsenäisestä nuorisosta, joka otti ainakin pukeutumisessa etäisyyttä menneeseen.¹²⁰

Näin toimittaja Matti Wacklin kuvailee *Hämeenkatu*-teoksessa nuorisokulttuurin alkuvuosia Tampereen keskustassa. Hämeenkadun länsipää oli ollut tamperelaisnuorten suosimaa aluetta jo 1950-luvulta asti. Nuorilla oli 1950-luvulta alkaen uudenlaista kulttuuria, rahaa ja vapaa-aikaa sen käyttämiseen, mikä tarkoitti kiertelyä ja seurustelua Hämeenkadulla. Kyseessä oli kaupungin kiistaton pääkatu, vähittäiskaupan ja kahvilakulttuurin keskusväylä, jonne moderni nuorisokulttuuri keskittyi suuren kaupungin tyyliin: Wacklin kertoo tästä viitaten vanhempien asukkaiden päivittelyihin 1960-luvulla, kuinka tuttu pääkatu oli muuttunut kansainvälisten suurkaupunkien pääkatujen kaltaiseksi metropoliksi, jossa nuoret ”kartsakundit” ja ”raggarit” maleksivat ja kuluttivat aikaa.¹²¹ Samaista nuorisokulttuurin jatkumoa edustivat erilaiset ryhmät 1950-luvun lättähatuista alkaen, aina 1970-luvun lopulla keskustaan saapuneisiin punkkareihin.

1970- ja 80-luvuilla Hämeenkatua nimitettiin nuorten keskuudessa Kartsaksi, ja Raatihuoneen korttelin nimitykseksi vakiintui tällöin myös oma nimityksensä Raatsa.¹²² Nuoriso oli tottunut

---

¹²⁰ Wacklin & Hirvikallio 2010, 73.

¹²¹ Wacklin & Hirvikallio 2010, 67–73.

¹²² Wacklin & Hirvikallio 2010, 73.

kokoontumaan Raatsan kulmille ja kulkemaan korttelia ympäri, minkä pohjalta syntyi jopa käsite keskustassa liikkumiselle, ”Raatsan kiertäminen”.

Haastattelija: Selvennätkö että mitä tää Raatsan kiertäminen tarkoitti siihen aikaan?

Muistelijä: No, sehän oli siis, no, sitähan kierrettiin jo silloin seitkytluvulla. Elikä Hämeenkadun Stockmannin kulmalla ja Raatihuoneen kulma, sitä korttelia kierrettiin ja... Siä nyt sitten kaikki... teki omat Elvis-tempppunsa että sai pimppiä tai mitä ny hakikaan sieltä (*naurahdus*).¹²³

Korttelista tuli punkkareidenkin keskeinen kokoontumispaikka, josta muistelijoiden puheissa nousee merkittävänä esille varsinkin Raatihuoneen viereisen Kauppa-Hämeen rakennuksen läpikulkukäytävä, jota punkkarit kutsuivat Kapinakäytäväksi¹²⁴ tai Huoratunneliksi. Käytävä yhdisti tuolloin Hämeenkadun Kauppakatuun, ja sen tasolta johtivat liukuportaat toisen kerroksen liiketiloihin, joissa oli 1970-luvun alussa Raatihuoneen kahvila.¹²⁵ Käytävään ja liukuportaisiin viitataan myös muistelijoiden kerronnassa.

Muistelijä A: Ja siinä ylhäällä oli sitten tää Daddy Cool -divari.

Muistelijä B: Joo, siitä meni liukuportaat ylös ja siellä oli hyvä harrastaa kaikenlaista (*naureskellen*) pahantekoa myös.

Muistelijä A: Ja siitä kun meni, pahaa-aavistamattomana nuorena poikana divariin katteleen levyjä niin siellä jossain niinku kulmalla oli joku epämääräinen päihteidenkäyttäjä käyttämässä päihteitä. (*Naurua*)¹²⁶

Huoratunnelin nimen tarkka alkuperä ei ole selvillä, mutta se oletettavasti viittasi paikan suosiioon prostituoitujen ja laitapuolen kulkijoiden keskuudessa. Omalla tavallaan tunnelille annetut nimet ovat yksi esimerkki skenestä muokkaamassa kaupunkikuvaa yhteisön mielissä.

Haastateltujen muistot Huoratunnelista, kuin myös muista kokoontumispaikoista, ovat arkisia ja vailla suuria yksityiskohtia. Raatsan lisäksi Kirjastopuisto Keskustorin toisella puolella oli tavallinen kohde pussikaljoittelulle, Vanhan kirkon portaat oli näkyvä maamerkki sovituille kokoontumisille ja Yo-talon aulaan saattoi talvisin livahtaa lämmittelemään.¹²⁷ Ne edustivat yleisen oleskelun tilaa, jossa nuoret tavallisesti vain tapasivat ja viettivät aikaa: jutustelu ja seurustelu, uusiin ihmisiin tutustuminen ja alkoholin juominen olivat yleisiä ajanviettotapoja. Ne olivat arkisia, mutta punkkareille merkittäviä sosiaalisen toiminnan paikkoja.

---

¹²³ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

¹²⁴ Punk Tampere -sivuston mukaan [<http://punk.suntuubi.com/>]. Luettu 16.1.2017. Muistelijat puhuvat pelkästään Huoratunnelista.

¹²⁵ Wacklin & Hirvikallio 2010, 73, 179.

¹²⁶ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

¹²⁷ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

Alaikäisyys korostuu kokoontumispaikoissa puhuttaessa olennaisena puolena. Nuorilla oli tuohon aikaan vain vähän varsinaisia oleskelupaikkoja Tampereella: keskustassa ei ollut nuorisotaloja tai nuortentiloja, eikä useimmilla ollut alaikäisinä asiaa baariin tai kapakkaan.¹²⁸ Kokoontumispaikat olivatkin etupäässä julkisissa kaupunkitiloissa, jossa sai tavallisesti oleskella ilman erillisiä lupia tai vaivannäköä, ja niissä vietettiin aikaa kesät talvet. Paikat eivät kuitenkaan välttämättä olleet kaikkein mukavimpia varsinkaan talvella, ja joukoiksi kerääntyvät nuoret myös kiinnittivät toisinaan poliisin huomion. Kaduilla kyhjäyttämisen sijaan monet suuntasivatkin oleskelemaan mieluummin muualle, jos vain mahdollista, kuten kaverin kotiin tai tutun bändin treenikämpille, ja täysi-ikäisinä punkkarit suosivat jo baareja – mikäli niihin päästettiin. Tällöin punk-skene alkoi jakautua eri ikäryhmien välillä:

Tavallaanhan me jätettiin osa porukkaa istumaan sinne kirkon portaille. Mutta kyllähän siis, tottakai niistä pidettiin huolta siis niin kun sillai, mutta jotkut ei päässy sisään, ni ei pääse ja toisille se taas oli niin kun... siihen aikaan sehän oli varmaan, jumalauta, ensimmäinen taivas kun sää saat laillisesti viinaa ettei sun tarvi pusassa vittu vetää sitä.¹²⁹

3.2. ”Jonkinnäkönen pyhiinvaelluspaikka” – Epe’s Music Shop

Levyjen ja kasettien keskinäinen vaihtaminen ja yhdessä kuunteleminen olivat tärkeä osa punk-toimintaa, ja siksi levykaupoilla käynnistä muodostui tärkeä osa punkkarin arkea ja syy käydä kaupungilla. *Epe’s Music Shop*, tuttavallisemmin myös ”levykauppa Epe’s” tai vain ”Epe’s”¹³⁰, tuli täten monelle punkkarille jo varhain tutuksi osaksi tamperelaista punk- ja rock-yhteisöä: viimeistään hetkenä oli, kun nuori halusi ostaa uuden levyn tai kasetin. 1970-luvun lopulla oli yleistä tietoa, että juuri Epe’siltä löytyi kaupungin kattavin valikoima kaikkea uuden aallon rockia, joka oli punkkareiden mieleen.

Levykaupan perusti tamperelainen rock-musiikin kuluttaja Kari ”Epe” Helenius vuonna 1972. Tuohon aikaan suomalainen levymyynti oli vielä pienimuotoista ja keskittyi ensisijaisesti hit-tiartisteihin ja iskelmään, ja nuorille suunnatusta pop- ja rock-musiikille oli vähän tarjontaa.

---

¹²⁸ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa. Punkkarit kävivät Yo-talolla harvoin aulaa peremällä, oletettavasti koska sisäänpääsy vaati tuohon aikaan opiskelijakorttia.

¹²⁹ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

¹³⁰ Levykaupan englanninkielisestä nimestä on käytetty erilaisia väännöksiä ja kirjoitusasuja eri muisteluissa ja kirjoituksissa, ja useissa lainauksissa puhutaankin muun muassa ”Epesistä” ja ”Epeksestä”. Leipätekstissä kauppaan viitataan kirjoitusasulla ”Epe’s”.

Epelle liikkeen perustamisen taustalla oli ollut pitkäaikainen levyjen tuonti Englannista ystäväpiirin kesken, minkä hän päätti laajentaa yritykseksi. Alun takkuisen myynnin jälkeen Epe's alkoi saavuttaa valtakunnallista näkyvyyttä puhtaasti rockiin ja nuortenmusiikkiin keskittyneenä levykauppana. Varhaisena menestyksen avaimena olivat Epen henkilökohtaiset tuontikontaktit ulkomailta, joilla import-levyt saatiin myyntiin aikaisin ja edullisesti (koska Epe ei maksanut levyistä tullimaksuja), sekä postimyynnin aloittaminen, jolla asiakaskunta laajeni nopeasti Tampereelta koko maahan. Mainoskanavina liikkeellä toimivat suomalaiset musiikki- ja nuortenlehdet Suosikki, Musa ja Soundi, joista varsinkin jälkimmäinen oli Epe'sin keskeinen mainoskanava pitkälle 1980-luvulle. Epe'sin yhteyteen perustettiin vuonna 1977 oma levy-yhtiö Poko Rekords, josta tuli merkittävä suomalaisen rockin ja varhaispunkin julkaisija.¹³¹

Millaisena Epe's sitten esiintyy punkkareiden muistoissa? Haastatteluissa otettiin puheeksi etupäässä yleiset tuntemukset ja ensimmäiset kosketukset levykaupassa käyntiin, mutta paikan merkitys korostuu myös muista lähteistä.

Epe'sin historiasta korostuu sen ainutlaatuinen ja kunnioitettu asema kaikkialta Suomesta. Kaupassa käymisestä tuli osa tamperelaisten punkkareiden keskusta-arkea, keskeinen syy lähteä kaupungille ja myös kanava tutustua punkkareihin. Epe'sin maine kantoi myös kaupungin ulkopuolelle: levykauppaan saatettiin tulla kaukaakin ostamaan rockia jota ei saanut muualta Suomesta. Tätä edesauttoivat maanlaajuinen postimyynti ja lehtimainonta, jolla tieto pienestä tamperelaisesta levykaupasta kiiri kautta maan.¹³² Aktiivisina kävijöinä muistelijoiden mielessä ovat säilyneet muun muassa helsinkiläisen Lama-bändin jäsenet, jotka matkustivat säännöllisille levynostoretkille Epen kauppaan nimenomaan valikoiman takia.¹³³

Sil oli ilmeisesti niinku, koko Suomen kannalta iso vaikutus sillä Epesillä aikanaan. Minkä ite kuuli vasta jälkeinpäin että Helsingistäkin tuli, esimerkiksi jotkut Laman tyypit tuliki ihan junalla Tampereelle levyostoksille koska Helsingissä ei ollu sellaista levykauppaa joka olis myyny punk-levyjä. Aika hassua.¹³⁴

Muistelijoiden mielessä Epen kauppa on lämminhenkisesti muisteltu ”pyhiinvaelluspaikana”, jossa pistäytyivät luokkaretkeläisetkin. Tähän on jälkikäteen suhtauduttu huvittuneesti ja ihmetellenkin, kuinka Epe's saattoi kohota nuorille niin suosituksi ja tärkeäksi paikaksi.

---

¹³¹ Kontiainen 2004, 10–19; Bruun et al. 1998, 199.

¹³² Kontiainen 2004, 18, 25; Bruun et al. 1998, 199.

¹³³ Saastamoinen 2007, 216.

¹³⁴ H2: Teijo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

Ja kyllähän Epe oli jonkinnäkönen pyhiinvaelluspaikka, niin kun aina kesällä jotkut saatanan... mitä näitä oli, koulubusseja, luokkaretkeläisiä tuli jumalauta, niin ainahan ne paino kauheella laumalla Epesiin ekana heti ostaan levyä (*naurua*) ja se oli siis ihan jotain, se oli jotain käsittämätöntä.¹³⁵

Useimmilla muistelijoilla Epe'sissä käyminen ensimmäistä kertaa on jäänyt mieleen jännittävänä ja erikoislaatuisena; toisaalta kokemuksessa oli innostusta mahdollisuudesta päästä ostamaan haluamaansa musiikkia ja tutustua uuteen rockiin, toisaalta paikalla käynti saattoi osoittautua kynnyksysymykseksi tuoreelle punkkarille. Ensikäynti tapahtui muistelijoilla nuorella iällä, ja punkkareiden lisäksi kaupassa kävivät vanhemmatkin musiikinharrastajat, muiden muassa tamperelaisia rokkareita ja muusikoita. Tätä osaltaan edesauttoi Epe'sin kyljessä toiminut Poko Rekordsin toimisto, jonka nimissä oli monia tamperelaisia punk- ja rock-yhtyeitä.¹³⁶

Epesiinhän mentiin aina silloin kun ei vielä tuntenut ketään, nuorena pikkupoikana hyvin varovasti, kun siinä rappusilla – pienet rappuset, yks ovi vaan - istu taas näitä Tampereen hurjia punkkareita jotka oli jo kaupungissa asu varmaan niin ne keräänty siihen, ni siitä oli hirveen vaikea päästä sinne kauppaan kun ei ne aina tahtonu väistyä ollenkaan, niin siinä oli oma jännityksensä, että uskalsinko mennä nyt tänään levykauppaan.¹³⁷

Sitten niin, siellä pikkupojat ihmetteli kun Pate Mustajärvi pyöri siinä ja jotain, isompia rokkikukkoja. Siellä tuli vietettyä aikaa, sillai että kun pääsi koulusta niin se oli sitten suoraan Epesiin ja kuuntelemaan levyjä.¹³⁸

Perille pääseminen oli kuitenkin palkitsevaa, kun lopulta pääsi tutustumaan kaupan valikoimaan ja selaamaan levyjä ja yhtyeitä, joista ei välttämättä ollut koskaan kuullutkaan. Yhdelle muistelijalle Epe'sistä on jäänyt mieleen nimenomaan puhdas runsaudenpulan kokemus.¹³⁹ Se saattoi johtaa odottamattomiinkin kokemuksiin, kuten yksi muistelijoista – tuolloin teini-ikäinen punk-tyttö – kuvailee omaa käyntiään: jännitys tuntemattomien punkkarien alla, tarjonnan runsaus ja uuden levyn kuunteleminen ja hankkiminen, mikä lopulta johti puskaradion kautta uusiin ystävyksiin:

Ja mä muistan siitäkkin vielä että kun en mä tuntenut ketään punkkareita silloin niin että siellä oli joku kaks kolme sellaista punkkaripoikaa ja, muistan kun mua nolotti hirveesti kun siinä ne seuraa mua (*nauraen*) sivusta kun mä valitsen jotain punk-levyjä, mä en tiennyt niistä mitään. Ja sit mä Angelic Upstarts levyä kuuntelin, tai pyysin että soittaa sen ja mä ihan vähän aikaa kuuntelin siinä ja olin vaan että joo minä ostan tämän – – [koulussa] mulle tuli semmonen joka oli vuotta alemmalla luokalla ja niin, tommonen

---

¹³⁵ H1: Lättä, 1.2.2015, tekijän hallussa.

¹³⁶ Kontiainen 2004, 24–28.

¹³⁷ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

¹³⁸ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

¹³⁹ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

punkkarityttö tuli että olet kuulemma ostanut Epesistä ton Angelic Upstarts levyn että lainaisinko mä sitä sille ja, sit sitä kautta mä ystävästyin siihen.¹⁴⁰

Alun perin Epe's sijaitsi Tampereella Kuninkaankadun ja Hallituskadun risteyksessä, ”Sokoksen takana”, mutta liike muutti vuosikymmenen vaihteessa Kyttälänselälle, jossa se jatkoi toimintaansa aina vuoteen 2014 asti. Muutto oli nuorille punkkareille huomionarvoinen asia, ja joillakin ensimmäiset muistot Epe'sistä olivatkin peräisin juuri ensimmäisestä liikkeestä.

Sokoksen takana sijainnut Epe's oli mystinen paikka: muistikuvissa tila oli suht pimeä, levyjen kannet tuoksuivat hyvältä, ovesta ramppasi hurjan näköisiä hahmoja. Pikkujätkästä kaikki oli jännittävää.¹⁴¹

Epe's oli enemmän kuin punkkareiden paikka; se oli valtakunnallisesti tunnettu uuden musiikin kauppa, josta löysivät levyjä omaan makuunsa niin hämyt, diinarit, hevarit kuin vanhan polven rokkaritkin. Epe's on sinänsä hyvä esimerkki rajoja häivyttävästä tilasta, jolle eri skenet asettivat yhtäläisiä merkityksiä omasta perspektiivistään.

Epe's Music Shop lopetti toimintansa syksyllä 2014 pitkään hiipuneen levymyynnin myötä. Liike oli siirtynyt kokonaan postimyyntiin keskittyneeksi verkkokaupaksi muutamaa kuukautta aikaisemmin, mutta toiminnan jatkuneet tappiot johtivat lopulta lopettamispäätökseen.¹⁴²

3.3. ”Suomen ensimmäinen punk-klubi” – Safety Pins Fan Club

Haastattelija: Mitä kautta pääsit tutustumaan muihin tamperelaisiin punkporukoihin?

Muistelija: Varmaan on monet jo vastannut tän saman asian että Safety, Safety ja Safety. Eli tota, Safety Pins Fan Club, Sammonkadulla ja tota, keräs ympärilleen hämmästyttävän määrän samanhenkisiä ihmisiä ja kaikki oli ihan do it yourself -meininkiä, ihan niinku kaikkinaista järjestelyistä alkaen niin mä oikeestaan jouduin niihin. Ihan ekalla Safetylla en ollut vielä sillä lailla MUKANA asioissa, olin pelkästään katsomassa siellä, mutta sitten taisinpa seuraavassa jo soittaa.¹⁴³

Kai ”Kaitsu” Kesumäen¹⁴⁴ mukaan Safety Pinsin alkuperä sijoittuu Tampereen Lyseon luki-oon eli Relluun, jossa opiskelijat kiinnostuivat nopeasti punkista ja perustivat sen innoittamana kaksi bändiä, The Mean Onesin ja Safety Pinsin. Hän kertoo Safety Pinsin saaneen alkunsa

¹⁴⁰ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

¹⁴¹ K3: Matti, 7.6.2016, tekijän hallussa.

¹⁴² Koivuniemi: ”Legendaarinen levykauppa Epe's sulkee Tampereella” [<http://yle.fi/uutiset/3-7031390>]. Luettu 16.1.2017; Ketonen: ”Legendaarinen levykauppa Epe's lopetti lopullisesti” [<http://yle.fi/uutiset/3-7503285>]. Luettu 16.1.2017.

¹⁴³ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁴⁴ Yksi Safety Pinsin perustajista, joka lähetti tutkimusta varten muistelutietoa (Lähde K2: Kaitsu 25.2.2016, tekijän hallussa).

ennen kaikkea hauskanpitoon tarkoitettuna projektina, ”konseptibändinä”, joka ”oli historiansa aikana 1978–1979 enemmän lavalla esiintymässä kuin treenikämpällä harjoittelemassa”¹⁴⁵. Alkuvaiheessa Safety Pins ja The Mean Ones jakoivat yhteisiä jäseniä ja järjestivät yhdessä keikkoja, joista ensimmäinen pidettiin 23.5.1978 Sammonkatu 36:ssa kahden muun punk-yhtyeen kanssa.¹⁴⁶

Safety Pinsin ympärille perustettiin myös oma faniklubi, Safety Pins Fan Club, jonka tehtävänä oli järjestää bändille keikkoja. Klubista tuli kuitenkin nopeasti eräänlainen varhainen punkkareiden ”toimintakeskus”¹⁴⁷: siitä muodostettiin laillinen yhdistys, jolla oli puheenjohtaja, hallitus ja organisaatio, jolloin se saattoi hakea huvilupaa keikkojen järjestämiseen. Kerhon toiminta myös laajeni nopeasti, kun keikoille otettiin mukaan muita yhtyeitä: Safetyn kanssa soittaneista bändeistä tuli säännöllisiä esiintyjiä kerhon järjestämiin tapahtumiin, joista muodostuivat käsitteet ”Safety-konsertit” ja ”Safetyn omat bändit”.¹⁴⁸ Yhden yhtyeen fanikerhosta muodostui Tampereen punk-skeneä elävöittävä yleinen punk-klubi, jonka vaikutus ulottui lopulta itse nimikkoyhtyeettään suuremmaksi. Myöhemmin Safety Pins on saavuttanut maineen Suomen ensimmäisenä punk-klubina.¹⁴⁹

Safety Pins oli haastatteluissa olennainen puheenaihe, joka osoittautuikin kysyttäessä sangen hedelmälliseksi: lähes kaikki haastatellut vähintään tiesivät klubista, vaikka osalla henkilökohtaiset maininnat jäivät vähäisiksi. Jotkut muistelijoista kertoivat olleensa Safetyn kultavuosien aikaan vielä liian nuoria muistaakseen kunnolla tai osallistuakseen klubin toimintaan. Kerrotun perusteella voidaan kuitenkin esittää joitain huomioita Safetyn toiminnasta ja vaikutuksesta.

Kaitsu kertoo Safety Pinsin jäsenten olleen valtaosin alaikäisiä: täysi-ikäisten osuus tapahtumissa oli vähäinen, minkä vuoksi yhdistys joutui nimeämään heitä esimerkiksi järjestyksenvalvojiksi. Safety-konserteissa ei siksi myöskään tarjoiltu alkoholia. Kerhon ydinryhmää olivat alun perin Tampereen Lyseon opiskelijat, mutta porukkaan liittyi nopeasti punkkareita myös muualta kaupungista.¹⁵⁰ Safety-klubin jäsenten voi nähdä muodostaneen ensimmäisen kiinteän

---

¹⁴⁵ K2: Kaitsu 25.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁴⁶ Muut esiintyjät olivat Karanteeni ja UKK-103. (K2: Kaitsu 25.2.2016, tekijän hallussa.)

¹⁴⁷ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

¹⁴⁸ K2: Kaitsu 25.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁴⁹ Rantanen 2012, 123; Saastamoinen 2007, 104, 142; Miettinen 1983, 70.

¹⁵⁰ Kokonaisuudessaan noin puolen klubin jäsenistä arvioitiin olleen rellulaisia. (K2: Kaitsu 25.2.2016, tekijän hallussa.)

yhteisön tamperelaisessa punk-skenessä, ja punk-liikkeen alkuvaiheessa se oli helpoin kanava tutustua muihin kaupungin ja seudun punkkareihin. Jotkut muistelijat mainitsevat Safety Pinsin puhuttaessa aikakauden yhteishengestä punkpiireissä: Safety oli varhainen tunnettu kiintopiste tamperelaisessa punk-skenessä, kohtaamispaikka jossa saattoi luoda tuttavuuksia eri puolilta Tamperetta.¹⁵¹ Joillekin Safety-konsertissa käyminen oli ensimmäinen kosketus laajempaan punkkaripiiriin oman kaveriporukan ulkopuolella, ja yhteydet kasvoivat nopeasti ympäri Tamperetta:

Punk aukesi minulle kunnolla oikeastaan Safety Pins fan clubin tapahtuman kautta. Olin 13-14 -vuotias, menin Sammonkadun tilaisuuteen. Siellä soitti lukuisa määrä tampere-laisia kellaribändejä, osa punkkia, osa enemmän hämykamaaa ja osa silkkää meteliä tekemisen riemusta. Tapahtuma avasi pojan silmät sen ajan Suomen kulttuuritoiminnassa. – – Safety Pinsin positiivinen anarkia tarjosi lavan halukkaille vailla sovittua järjestystä.¹⁵²

Omassa porukassa viihdyttiin hyvin, mutta se oli se Safety, yhdisti yhtäkkiä kaikenlaista väkeä, että niitä löytyikin tota kaikista kaupunginosista, sellaista joihin ei muuten missään tapauksessa olis törmännyt. Sosiaalisen median kaltasia juttuja kun ei ollut olemassa niin se oli se Safety joka yhdisti jengin aika hyvin. Siellä tuli nähtyä ihmisiä joita ei missään tapauksessa olisi muuten tutustunut.¹⁵³

Siihen aikaan just laajeni tää kaveripiiri kun siihen asti olikin näitä kavereita lähinnä jostain Tesomalta niin justiin jostain Peltolammilta, Kaukajärveltä, Hervannasta...¹⁵⁴

Safety-konsertit olivat säännöllisimmillään viikoittainen tapahtuma, jossa saattoi nähdä bändejä ja tavata kavereita. Keikkojen itsensä ohessa keskeistä Safety-illoissa olivat yleisön muodostamat improvisoidut yhtyeet, joiden annettiin usein esiintyä varsinaisten bändien jälkeen. Tällaiset kokemukset alensivat kynnystä soittamiseen ja toimivat monille kanavana musiikkiharrastuksen aloittamiseen. Yksi muistelija kertoo inspiroituneensa soittamaan juuri Safety Pinsin ansiosta:

Soittotapahtumat tarjosivat kaikille halukkaille mahdollisuuden ilmaista itseään musii-kin keinoin ja saatiin kokemusta esiintymisestä ja bänditoiminnasta. Osa soittajista päätyi ammattimaisiksi muusikoiksi, tämä bänditouhu oli ainakin omalta osaltani enempi hauskanpitoa ja hölmöilyä, ei tavoitteellista ammattiin johtavaa työtä.¹⁵⁵

Keikkojen ulkopuolella klubi ei kuitenkaan ollut merkittävällä tavalla aktiivinen; tapahtumien lisäksi Safetyllä ei ollut muuta sanottavaa toimintaa, eikä klubilla ollut pysyvää konkreettista

---

¹⁵¹ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

¹⁵² Mies, s. 1965, Sysmä, -. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

¹⁵³ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁵⁴ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

¹⁵⁵ Mies, s. 1962, Tampere, kitaristi, laulaja ja biisintekijä. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

toimitilaa, jossa punkkarit olisivat voineet viettää aikaa. Safety Pins muistetaankin nimenomaan konserttien järjestäjänä.¹⁵⁶

Safety Pins järjesti muuallakin keikkoja, mutta mä en oo ollut alkuun niissä missä muualla on ollu, muuta kun tossa Sammonkadulla muutaman kerran. Mutta perjantaisin oli aina tos Sorin talolla että, et lähestulkoon joka perjantai tuli lähdettyä sinne.¹⁵⁷

Tapahtumiin pääsi sisään jäsenkortilla, joita järjestäjät myivät punkkariporukoissa: eräs muistelijä muisteleekin tavanneensa Kaitsun ensimmäistä kertaa, kun tämä kiersi kokoontumispaikoilla ja punkkariporukoissa tarjoamassa jäsenkortteja viidellä markalla.¹⁵⁸ Toinen muistaa hankkineensa jäsenkorttinsa, kun klubi järjesti jäsenilleen kyydityksen Rymyrock-festivaaleille.¹⁵⁹

Safety Pins oli lopulta aktiivisesti toiminnassa vain noin vuoden: Kaitsu, joka oli ollut yhdistyksen puheenjohtajana ja ensisijainen toiminnan vetäjänä alusta asti, lähti vaihto-opiskelemaan Amerikkaan elokuussa 1979, jolloin kerhon toiminta alkoi katkeilla ja keikat harvenivat. Pienlehti Hilseen päätoimittaja Miettinen muisteli Kaitsun olleen korvaamaton Safetyn tapahtumien järjestäjänä jo muistelmissaan 1983:

Eikä Safety Pins Clubista voi puhua mainitsematta Kaitsua, joka oli paitsi yksi terveimpiä koskaan tapaamiani hulluja, myös Clubin ja melkein kaiken muun tamperelaisen punktoiminnan päällimmäinen puuhamies. Itse asiassa koko sikäläinen punk-toiminta lässähti täydellisesti, kun Kaitsu lähti vuodeksi jenkkeihin.¹⁶⁰

Viimeisten keikkojen muistellaan tapahtuneen satunnaisesti, ja osa niistä järjestettiin yhteistyössä Hilse-lehdelle järjestettyjen tukikonserttien kanssa.¹⁶¹ Viimeistään vuoden 1981 alussa toiminnan muistellaan laantuneen, eikä klubi järjestänyt enää kuin yksittäisiä tilaisuuksia. Viimeisenä ”Safety-konserttina” muistelijat mainitsevat vuonna 1982 menehtyneelle punkkarille järjestetyn muistotilaisuuden, jossa esiintyi muun muassa Kohu-63.¹⁶²

Mitä Safety Pins jätti jälkeensä? Ajallisesti Safety edusti keskeisesti tamperelaisen punk rockin ensimmäistä aaltoa: klubi sai alkunsa nopeasti punk-aallon alussa ja päätti toimintansa vain parin vuoden toiminnan jälkeen. Useimmat klubilla soittaneet yhtyeet edustivat tyyllisesti

---

¹⁵⁶ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

¹⁵⁷ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

¹⁵⁸ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

¹⁵⁹ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

¹⁶⁰ Miettinen 1983, 70–71. Ks. myös luku 5.3.

¹⁶¹ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

¹⁶² H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015; H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

vielä varhaista peruspunkia, vaikka Kaitsu myös kertoo Safety-konsertissa soitetun ensimmäisen tamperelaiseksi hardcore-punkiksi laskettavan kappaleen vuonna 1978.¹⁶³ Se oli varhainen esimerkki punkin itsetekemisen eetoksesta ja tee-se-itse-toiminnan voimasta Tampereen skenessä: osoitus, kuinka omalla porukalla voidaan saada aikaiseksi mielekästä toimintaa ja itseä kiinnostavia tapahtumia.

Sillon oli se, et tehtiin itte. Safety Pins on helvetin hyvä esimerkki siitä, et kun ei ollu paikkoja missä soittaa, ni tehtiin se itte.¹⁶⁴

Toisen polven punkkareille Safety on tullut tutuksi lähinnä nimenä; tietoisuutena, että sen niminen klubi oli joskus ollut Tampereella ennen kuin skene kasvoi ja laajeni sellaiseksi kuin he sen muistavat olleen omana punk-aikanaan 1980-luvulla.¹⁶⁵ Osa muistelijoista ei henkilökohtaisesti edes ehtinyt käydä Safetyn keikoilla, koska he olivat silloin vielä niin nuoria. Safety Pinsin olemassaoloon, kuten sen perustamiseen, onkin siksi jäänyt mystisiä piirteitä, joita muistelijat eivät ole aina itselleenkaan selvittäneet. Osalle Safety on ollut olemassa melkein yhtä kauan kuin punk:

Haastattelija: Koska Safety Pins perustettiin?

Muistelija: Seitkytä... no se oli silloin kun punk tuli, että niinkun aikalailla heti.¹⁶⁶

Safety Pins on jäänyt käsitteenä elämään punkkareiden keskuudessa, ja sillä on edelleen symbolista merkitystä. Fan Club on käsitteenä noussut uudelleen käyttöön muun muassa sosiaalisessa mediassa, jossa sillä nimellä on perustettu tamperelaisen punkin Facebook-ryhmä.¹⁶⁷ Osalle muistelijoista Safety on jäänyt mieleen varhaisena punk-paikkana, joka yhdisti skeneä ja toi punkkarit yhteen. Sen merkitystä korostaa myös, että Safetyn loppumisen jälkeen tamperelaisilla ei ollut enää yhteistä tekijää, joka olisi järjestänyt toimintaa tai tilaa: useimmat haastatelluista päivittelivät Safetyn jälkeisistä ajoista kysyttäessä, että klubin loppumisen jälkeen myös punk-keikat Tampereella tuntuivat loppuneen lähes kokonaan.

Safety Pinsistä on muodostunut tamperelaisen punk-yhteisön kollektiivisen muistin paikka, joka on olemassa vielä konkreettisen klubin päätyttyä. Siihen on istutettu merkityksiä ja muistoja varhaisen Tampere-punkin ”legendaarisena” tilana, joka muistetaan edelleen.

---

¹⁶³ The Hairowlsin *Särkee, särkee*. K2: Kaitsu 25.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁶⁴ Simo, Kohu-63:n kitaristi. Teoksessa Saastamoinen 2007, 269.

¹⁶⁵ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa. ”Safety Pins oli ennemmi sitä Tampereen suurempaa punk-tapahtumaa mitä sitten tapahtu kaheksankytluvun jälkeen” (H2: Teijo, 2.12.2015, tekijän hallussa).

¹⁶⁶ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

¹⁶⁷ Ryhmä on suljettu eikä näy ulkopuolisille.

3.4. ”Ensin otettiin pohjat ja sitten mentiin I-klubille”

I-klubista tuli se et jos mennään perjantaina lauantaina johonkin niin se oli I-klubi. Ku siel soi hyvä musa, siel oli mielenkiintosii ihmisiä ja hyvä fiilis. – –
– – Tampereellahan ei ollut tämmöistä klubikulttuuria kuin Helsingissä, missään vaiheessa ei ees sellaista kokeiltu, et se oli ainoos mis oli, I-klubi mis jotain sen tyyppistä musaa saatto kuunnella.¹⁶⁸

Täysi-ikäisyys mahdollisti nuorille punkkareille pääsyn vihdoin muuallekin kuin kokoontumispaikoille. Puistossa tai Huoratunnelissa istumisen sijaan vaihtoehdoksi tulivat myös ravintolat ja baarit, tosin yöelämää rajoitti Tampereen heikko klubitarjonta. Tampereella ei ollut juurikaan baareja, joissa olisi ollut punkkareille kiinnostavaa musiikkia tai ohjelmaa, eikä tyyllille uskollisesti pukeutuneilla ollut edes pääsyä kaikkiin paikkoihin: syinä vedottiin muun muassa niin punkkareiden epäsovivaan pukeutumiseen kuin ennakolta oletettuun päihtymykseen.¹⁶⁹ Yhdeksi punkkareiden kantapaikaksi muodostui lopulta tamperelaisten insinööriopiskelijoiden ravintola, I-klubi.

I-klubin perustivat Tampereen Teknillisen Opiston (Teku) opiskelijat vuonna 1964. Kyseessä oli alkujaan opiskelijoiden isännöimä, opiskelijoille kohdistettu klubi ja yökerho, jonka statusta seurasi myös Tampereen Yo-talo 1968.¹⁷⁰ Klubin sijainti vaihteli vuosien varrella: alun perin osoitteena toimi Itsenäisyydenkatu 1-3, josta klubi siirtyi 1984 Pinninkadulle, tunnetuimpaan sijaintiinsa. 1990-luvulla osoitteeksi muuttui Itsenäisyydenkatu 12, jossa klubi toimi lakkauttamiseensa saakka 1998, jolloin sen tiloihin muutti ylioppilasteatteri.¹⁷¹ Yo-talon tavoin sisäänpääsy edellytti alun perin opiskelijakorttia, mutta myöhemmin klubi avattiin myös muulle asiakaskunnalle, joille käyttöön otettiin oma klubikortti. Ovien avaaminen muulle asiakaskunnalle johti klubin suosioon erilaisten vaihtoehtokulttuurien keskuudessa, ja myös punkkarit löysivät tiensä sinne.

I-klubista kertyi haastatteluissa lähinnä hajanaisia ja arkisia mainintoja, mutta niistäkin saa selkeän vaikutelman, että kyseessä oli muistelijoille tärkeä kaupungin kantapaikka, jonne melkein jokaisen punkkarin tie vei jossakin vaiheessa. Kysyttäessä yleisesti punkkarien suosimista kaupungin kapakoista I-klubi nousi kaikilla esille ensimmäisenä. Hervannassakin aikaa viettäneille

---

¹⁶⁸ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁶⁹ Lisää luvussa 6.

¹⁷⁰ Niemi 2011, 263.

¹⁷¹ Määttänen, Jussi: ”Ennen oli kaikki paremmin? Reunamedia kartoitti Tampereen keskustan yökerhohistorian”, Reunamedia.com 17.10.2015 [<http://www.reunamedia.com/jutut/tampereen-y%C3%B6kerhohistoria/>]. Luettu 16.1.2017.

punkkareille kyseessä oli tuttu paikka: esimerkiksi Teppiksen mukaan, jos ei viikonloppuisin halunnut viettää iltaa omissa oloissa, niin ”ensin otettiin pohjat ja sitten mennään I-klubille”¹⁷².

Syyt klubin suosiolle ilmenevät moninaisina, mutta tärkeimpänä lienee ollut sen musiikkivalikoima: tiskijukkien soittolistat painottuivat muita yökerhoja ja diskoja huomattavasti enemmän uuden aallon rockiin, joka oli enemmän punkkareidenkin mieleen. Sisäänpääsymaksu oli muisteluiden mukaan klubikortin kanssa kymmenen markkaa, mikä oli tuolloin ”kohtuullinen” hinta.¹⁷³ Klubi toimi myös keikkapaikkana, tosin ilmeisesti vain satunnaisesti.¹⁷⁴

Muistelijoista Pekka, joka oli tuolloin punk-henkinen yliopisto-opiskelija, vertaa I-klubin silloista suosiota opiskelijanuorten toisiin kantapaikkoihin, Yo-taloon ja Tillikkaan. Edellinen kärsi tuona aikana laskusuhdanteesta, minkä Pekka kertoo johtuneen kaavoihinsa kangistuneesta ohjelmatarjonnasta ja tylsästä musiikista, kun taas jälkimmäinen viehätti enemmän filosofista tai poliittisesti valveutunutta nuorisoa ja rock-väkeä, ollen ”bresneviläisen pysähtyneisyyden tehdas”.¹⁷⁵

I-klubin suhtautuminen asiakaskuntaansa oli muutenkin ilmeisesti muita paikkoja avoimempaa, ja ajan kanssa sinne kertyi muitakin vaihtoehtokulttuurien edustajia. Klubista ei muodostunutkaan yksinomaan punkkareiden paikkaa, vaan se houkutteli asiakkaita kaikenlaisesta väestöstä: Epe’sin tavoin se oli eri skeneille ja kulttuureille yhteinen tila, jossa saattoi tavata ja kuulla eri ihmisiä ja musiikkia. Tuija esimerkiksi kuvailee, kuinka I-klubilla saattoi nähdä niin rokkarit, punkkarit kuin skinitkin saman katon alla, vaikka jännittynein suhtein niin silti samassa tilassa.¹⁷⁶ Pekka kertoo samalla tavoin paikan rennosti ilmapiiristä:

– – melkein joka lauantai siel tuli oltua ja joskus sitten jopa perjantai JA lauantai, et se oli tosiaan semmonen, siel oli mielenkiintosa ihmisiä ja sitten, ää, hyvää musaa huonoimillaan siedettävää musaa ja siellä viihty. Ja jotenkin semmonen niinku kollektiivinen hyvinolontunne alko vaa että, tota, mää muistasin jos oisin koskaan törmännyt mihinkään ihmeellisiin räihinöihin tai semmosiin että, se oli vähän just sitä että kaikki on vähän aika lailla hönössä siinä, yhrentoista aikana – –¹⁷⁷

---

¹⁷² H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

¹⁷³ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁷⁴ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

¹⁷⁵ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁷⁶ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

¹⁷⁷ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

Yhdessä haastattelussa muistelijat pohtivat I-klubin silloisesta suosioista, että I-klubi muuttui ajan kuluessa muutenkin opiskelijapaikasta yleiseksi rock-klubiksi, kun punkkareiden ja muiden vaihtoehtokulttuurien osuus kasvoi asiakaskunnassa.¹⁷⁸ Muisteluaineiston pohjalta on kuitenkin vaikea arvioida, milloin klubista tuli tarkalleen punkkareiden suosima paikka. Yhdessä haastattelussa muistelijat ajoittivat tämän vuosiin 1985–86, joilta he muistavat omistavansa klubilla otettuja valokuvia.¹⁷⁹ Useimmille muistelijoille klubi tuli yleensäkin tutuksi vasta täysikäisinä, noin vuosien 1982–85 aikana ja jälkeen, kun vanhoista kokoontumispaikoista pääsi luvallisesti sisään baareihin ja yökerhoihin, joten heille I-klubi astui osaksi punk-skeneä vasta suhteellisen myöhään. Tähän voivat liittyä myös monien muistelijoiden jakamat vaikutelmat, ettei Tampereella ollut Safety Pinsin jälkeen 1980-luvun alussa juurikaan punkkareille sopivia paikkoja. Toisaalta I-klubilla viihtyivät tietävästi jo 1970-luvun puolella jotkut opiskelijataustaiset varhaispunkkarit kuten Eppu Normaalin ja Kollaa Kestään jäsenet:

Koko vuosi kului hengailussa Tampereen nousevissa ”punkjengeissä” koska Kollaa Kestää ja Eppu Normaali piirit hengailivat aina I-klubilla ja sympatiseerasivar [*sic*] toisiaan. Molemmat bändit olivat jotenkin huonommassa kastissa muiden tamperelaisten bändien mielestä, koska soittotaitoa ei ollut muka riittävästi ja levytyssopimukset Pokolle herättivät kateutta. I-klubilla [*sic*] tuli nähtyä Eppujen keikka ja Popedan esiaste EriKeeper.¹⁸⁰

I-klubi oli kaikkienensa pioneerin asemassa tamperelaisessa klubikulttuurissa, ja 1980-luvulla se oli kaupungin suosituimpia rock-paikkoja. Klubin asiakaskunta myös aktivoitui ottamaan osaa paikalliseen toimintaan: 1985 siellä perustettiin Tampereen elävän musiikin yhdistys Temu, joka paria vuotta myöhemmin perusti Tullikamarin kulttuurikeskuksen ja elävän musiikin keikkapaikat Pakkahuoneen ja Tulliklubin, joka myöhemmin lyhentyi Tampereen Klubiksi.¹⁸¹

1980-luvun puolivälissä Tampereella oli suhteellisen vaikeata päästä kuuntelemaan livekeikkoja. Ylioppilastalo tarjosi elävää musiikkia, mutta sisäänpääsy edellytti opiskelijakortin. Lisäksi Tampereella toimineet musiikkiyhdistykset järjestivät konsertteja satunnaisissa paikoissa. Tampereen elävänmusiikin yhdistys Temu perustettiin vuonna 1985 Pinninkadun I-Klubille, jota Tampereen teknillisen oppilaitoksen oppilaskunta pyöritti edelleen opiskelijakortin haltijoille.¹⁸²

¹⁷⁸ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

¹⁷⁹ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

¹⁸⁰ Mies 1958, Ylöjärvi, Tampere, aktiivinen kuuntelija. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

Ks. myös Takamaan Pop-Laivue -projekti [<https://takamaapop.wordpress.com/valokuvat/>]. Luettu 16.1.2017.

¹⁸¹ Niemi 2011, 263. Temun kanssa olivat tiiviissä yhteistyössä Tampereen Folk-yhdistys ja Jazzkerho Break, jotka järjestivät Pakkahuoneella ja Tulliklubilla vuorollaan oman lajinsa ohjelmaa. (Tullikamarin kulttuurikeskuksen 20-vuotishistoriasivusto [<http://www.tampere.fi/tullikamari/historiikki/index.php?sivu=0>]). Luettu 16.1.2017.)

¹⁸² Tullikamarin kulttuurikeskuksen 20-vuotishistoriasivusto [<http://www.tampere.fi/tullikamari/historiikki/index.php?sivu=0>]. Luettu 16.1.2017.

Tullikamarista muodostui 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa kaupungin yleiselle keikkakulttuurille ja musiikkiohjelmalle selkeä keskipiste, jossa eri yhdistykset saattoivat järjestää säännöllisesti ohjelmaa ja elävää musiikkia, tosin paikan ohjelmatarjonta keskittyi punkkareiden kannalta valtavirtaisempaan, arvostetumpaan tai kokeellisempaan musiikkiin.

3.5. Punkkareiden muistin miljöö

Muistin paikat ovat yhteisön kulttuurisen muistin ja historian kannalta tärkeitä tiloja ja kohteita, joihin on sisällytetty – tai sisällytetään edelleen – yhteisölle itselleen keskeisiä merkityksiä. Skenessä tärkeät paikat merkitsevät konkreettisia tiloja, joilla on skenen sisällä erityisiä toiminnan ja vuorovaikutuksen mukaisia merkityksiä. Tällaisia sosiaalisia merkityksiä korostavat esimerkiksi paikoille annetut omat nimet.¹⁸³ Tästä esimerkkinä toimi muun muassa Huoratunneli, joka arkisessa kaupunkikuvassa ilmeni läpikulkutunnelina kahden Tampereen pääkadun välillä, mutta punk-skenen sosiaalisessa merkityksessä kyseessä oli kokoontumis- ja oleskelutila ja muistin paikka, jolla oli skenessä oma kutsumanimensä. Julkinen tila on saanut muistin miljööinä muita merkityksiä kuin mitä sille on alun perin suunniteltu, nuorten kulttuurin ja skenen toiminnan paikkana.¹⁸⁴

Muina punkkareiden muistin paikkoina nousevat merkittävänä skenen tilat, jotka jäivät kiinteästi elämään muistelijoiden mielissä, joskus vielä kauan konkreettisen tilan kadottua. Tällaisina muistelijat muistavat varsinkin Epe's-levykaupan, Safety Pins -klubin ja I-klubin, joiden arkiset illanvietot, konsertit ja silkka ajankuluttaminen muodostivat merkittävän osuuden punkkareiden arjesta. Nämä paikat ovat pääosin jo kadonnutta muistin miljööä. Safety Pinsistä ei jäänyt jälkeen pysyvää tilaa, saati seuraajaa sen toiminnalle, I-klubi ja Epe's ovat lopettaneet toimintansa ja Huoratunnelikin on rakennettu umpeen liiketiloiksi.

Tilankäytön ja toiminnan kannalta nämä paikat leimasivat myös 1970-luvun nuorisokulttuurin asemaa. Tampereella ei ollut tarjolla tilaa tai paikkaa yksin punkkareille – tai edes nuorille ylipäätään – mikä toistuu keskeisenä teemana vielä jatkossakin tutkielman käsittelyssä. Punkka-

---

¹⁸³ Heimo 2010, 139.

¹⁸⁴ Pöysä 2015, 38–39.

rien paikat olivat julkisia tiloja, hajallaan ympäri kaupunkia ja usein vielä jaettu muiden aikakauden nuorten kesken. Eri skenet viettivät aikaa samoissa paikoissa, eikä niiden välillä jääty ilman konflikteja, kuten ilmenee niin haastateltujen muisteluissa kuin aikakautta käsittelevässä kirjallisuudessa.

4. Keskustan reviirit – punk ja muut nuorisokulttuurit

Kaupungilla kulkiessa tultiin myös kosketuksiin muiden nuortenkulttuurien kanssa, joilla oli omat skenensä ja paikkansa kaupungilla. Punkkareiden kannalta ensimmäinen merkittävä tällainen ryhmä olivat 1950-lukulaisen *rock 'n rollin* ja rockabillymusiikin ihannoijat, joita kutsuttiin muun muassa teddyiksi, diinareiksi ja rokkareiksi. Rockabillybuumin laannuttua toisena keskeisenä ryhmänä Tampereen katukuvaan ilmestyivät skinheadit eli skinit, joiden runsas määrä ja tulehtuneet välit punkkareihin jäivät elämään monien muistelijoiden mielissä. Muita aikakauden keskeisiä nuoriso- ja musiikkikulttuureja olivat hämyt, diskohileet ja punkin vana-vedessä verevöityneet uuden aallon rock ja manserock, tosin näiden suhteet punkkiin eivät ilmenneet aineistossa yhtä voimakkaina.

Muistelijat kertoivat rokkareista ja skineistä usein samassa asiayhteydessä, ja haastattelutilanteessa piti toisinaan kohdistaa haastateltujen huomiota vielä erikseen rokkarikulttuuriin, kun skinejä tunnuttiin pitävän muistelun kannalta hedelmällisempänä keskustelunaiheena. Rokkareita käsiteltäessä on käytetty muisteluaineiston rinnalla taustoittavana ja osin vertailevana lähteenä Jari Eklundin toimittamia muistitietoteoksia, kun taas skinikulttuurin käsittelyä on taustoitettu kulttuurista tehdyllä tutkimuskirjallisuudella, pääasiassa Vesa Puurosen ja Sini Perhon teoksilla. Käsittelyn kannalta oli lisäksi eduksi, että kaksi haastatelluista punkkareista oli ollut mukana myös näissä ryhmissä: toinen oli aloittanut nuorisokulttuuritaipaleensa rockabillyfanina ennen siirtymistään punk-piireihin,¹⁸⁵ ja toinen kertoi siirtyneensä punkkarista skiniksi 1980-luvun puolessavälissä, hieman ennen muuttamistaan Tampereelta Helsinkiin.¹⁸⁶

---

¹⁸⁵ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁸⁶ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

4.1. ”Sitten oli sitä vastakkainasettelua diinarit ja punkkarit”

Suomessa syntyi 1970-luvulla nostalgiabuumi 1950-lukulaiseen musiikkiin ja muotiin, jonka taustatekijöiksi on esitetty etenkin Baddingin ja Hurriganesin omaksumia *rock 'n roll* -vaikutteita.¹⁸⁷ Nuorisolle nämä piirteet tulivat tutuiksi vuonna 1973 ilmestyneestä hittielokuvasta *American Graffiti*¹⁸⁸, jonka välittämä kuva muodista ja musiikista vetosi nuoriin, ja valtavirran ilmiönä sitä promotoi varsinkin Suosikki-lehden päätoimittaja Jyrki Hämäläinen. Vuosina 1977–79 siitä muodostuikin todellinen nuorten muoti-ilmiö, jossa yhdistyivät pukeutuminen ja musiikki nuorten uudeksi kaupalliseksi valtavirtakulttuuriksi.¹⁸⁹ Suomessa nuorison tärkeäksi musiikilliseksi idoliksi nousi keravalainen Teddy and the Tigers, joka levytti vuosina 1978–79 monia rockabillyklassikoita Poko Rekordsille ja nousi nopeasti hittilistoille.¹⁹⁰ Tigersien autenttisuuteen tähdännyt soundi toi mukanaan entistä tarkemman huomion kiinnittämisen 1950-luvun musiikin ja kulttuurin nostalgian tarkkuuteen.

Rockabillykulttuurin taustalla oli Britanniassa 1960-luvulla syntynyt moottoripyöräjengeihin ja 1950-luvun nostalgiaan yhdistynyt *teddyboy*-kulttuuri, mutta Suomessa rokkarinuoria kutsuttiin sekalaisesti fiftareiksi, diinareiksi¹⁹¹, rockerseiksi eli rokkareiksi ja teddyiksi. Eri nimitykset ovat pääosin peräisin nuorten keräämistä hajanaisista kulttuuriviitteistä ja nuortenlehtien keksimistä kutsumanimistä ilman sen merkittävämpää tarkoitusta; esimerkiksi teddy-sanan todellinen alkuperä oli nuorille tavallisesti hämärän peitossa, ja sen käyttö pohjautui Suomessa pikemminkin *American Graffitin* opettamaan nuorisoslangiin kuin varsinaisiin englantilaisiin kulttuurivaikutteisiin. 1950-luvun muodin ja musiikin saatavuus oli tuolloin kiven alla rajoituen lähinnä Elviksen levyihin ja elokuvien hittipitoisiin soundtrackeihin, joten nuoriso lähinnä sovelsi kaikkia käsiinsä saamiaan aineksia suomalaisiksi rockabillymuodiksi, diinarikulttuuriksi.¹⁹² Aikalaiset myös omaksuivat vaikutteita 1950-luvun ”alkuperäisestä” suomalaisesta

---

¹⁸⁷ Jalkanen & Kurkela 2003, 577–579.

¹⁸⁸ Suomeksi tunnettu myös nimellä *Svengijengi '62*.

¹⁸⁹ Bruun et al. 1998, 264; Eklund 1998, 55–56; Eklund 2000, 51.

¹⁹⁰ Jalkanen & Kurkela 2003, 579. Ironista kyllä Tigers oli Pokon ensimmäinen levyttänyt yhtye, vaikka yhtiö tuli myöhemmin tunnetuksi punk-bändien ja suomirockin kiinnityksistä. Epe itse ei juuri genererajoista perustanut, vaan hän näki yhtyeessä sopivaa tuoreutta ja iskevyyttä vasta-aloittavan yhtiön vetonaulaksi. Tigersien nopea menestys osoittautuikin kiinnityksen arvoiseksi. (Kontiainen 2004, 32–33.)

¹⁹¹ Elokuvaikoni James Deanin mukaan. Deania oli käytetty suomalaisessa nuorisomuodin mainonnassa jo 1950-luvulla, josta hän lieneekin jäänyt populaarikulttuurin muistiin (Heinonen 2003, 465–468).

¹⁹² Diinari-nimitystä ei ilmeisesti käytetä juuri missään muualla maailmalla, vaan kyseessä oli nimenomaan suomalaisen lehdistön antama nimitys. Ulkomailta vastaavasta kulttuurista puhutaan nimenomaan rokkareina (*rockers*) tai teddyinä. (Eklund 1998, 45–49, 54–57, 62; Eklund 2000, 10–15, 30–34.)

nuorisokulttuurista, lättähatuista, jonka kertaustyylinäkin diinareita on pidetty.¹⁹³ Varsinainen teddykulttuuri sai alkunsa Suomessa vasta vähittäisenä evoluutiona, kun nuoret harrastajat saivat musiikista ja tyylistä lisää tietoa ja vaikutteita tuoden muotiin mukaan niin aikakauden automallit (”amerikanraudat”) kuin myös yleisemmän amerikkalaisuuden ja etelävaltioiden ihannoinnin ja symboliikan muun muassa konfederaatiolippujen muodossa. Musiikkikirjallisuudessa teddyt onkin mainittu toisinaan diinareista erillisenä ryhmittymänä, jota yhdisti voimakkaampi etelävaltioiden ihannointi ja astetta pidemmälle viety, ”barokkimaiseksi” kuvailtu muoti.¹⁹⁴ Vuodesta 1977 eteenpäin vaikuttaneesta *rock 'n roll* -nuorisosta voidaan puhua yhteisnimityksenä myös rokkareina.

”50-luvun nostalgia” vastaan ”rock-kapinan uusi aalto”

Diinareissa, rokkareissa sen ajan rokkareissa oli niinkun tämmönen keinotekoisesti luotu vastapooli olemassa, ja heillä nyt oli tämmönen tota, aika amerikkalainen ja voi varmaan sanoa että tällain jälkikäteen tarkasteltuna niin melko oikeistolainen ajattelu-tapa. Ja tota, kyl tää aiheutti, kyl se niinkun se statementti oli sillä lailla et kuulutsä näihin vai noihin vai et kehenkään.¹⁹⁵

Punkkareiden ja rokkareiden välinen vastakkainasettelu on vakiintunut osaksi rock-historiaa: punkkarit inhosivat diinareiden kaupallista muotia, vanhoillista nostalgiaa, oikeistolaisia ihanteita ja rasistisena pidettyä etelävaltojen ihailua, kun teddyt taas vihasivat punkkareiden provosoivaa kapinallisuutta ja anarkistisia, kommunismilta haiskahtavia asenteita.¹⁹⁶ Myös Tampereen keskusta oli vastakkainasettelun näyttämönä jaettu epämuodollisesti ”reviireihin” punkkareiden ja rokkareiden välillä: he jakoivat käytännössä samat kaksi korttelia Keskustorin ympärillä Stockmannilta Vanhalle Kirkolle, punkkarit keskittyen Raatsalle ja Huoratunneliin ja diinarit Keskustorille. Jusa mainitsee, että rokkarit eivät tavallisesti ”kiertäneet Raatsaa” kuten muut nuoret vaan pitäytyivät torin tuntumassa.¹⁹⁷ Molempien kerrotaan kulkeneen Stockmannilla ja Vanhalla kirkolla,¹⁹⁸ tosin kirkon alue jäi ilmeisesti vähitellen diinareille.¹⁹⁹

Vaikka punkkareiden ja diinareiden reviirit olivat lähekkäin, niin muistelijat eivät kuitenkaan kerro vastakkainasettelusta koituneen varsinaisia ongelmia; paljon puhutusta vastakkainasette-

¹⁹³ Puuronen 2003, 382–386; Kallioniemi 2003, 484–491; Aapola & Kaarinen 2003, 424–428.

¹⁹⁴ Bruun et al. 1998, 268–269; Jalkanen & Kurkela 2003, 580.

¹⁹⁵ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁹⁶ Bruun et al. 1998, 268–269; Jalkanen & Kurkela 2003, 580; Haarala 2011, 37–38.

¹⁹⁷ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

¹⁹⁸ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015; H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015; H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

¹⁹⁹ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

lusta huolimatta yhteenottoja piirien välille syntyi lopulta harvoin. Yksi muistelija epäili haastattelun yhteydessä koko vastakkainasettelun olleen alun pitäenkin keinotekoisista nuortenlehtien kohunherättelyä, johon osa nuorista sekaantui.²⁰⁰ Monet muistelijoista päinvastoin kertoivat tunteneensa kavereita molemmin puolin nuorten piirejä ja sitä kautta tulleensa toimeen diinareiden kanssa. Välikohtaukset tuodaan näissä haastatteluissa esille enemmän yksittäisinä satumuksina tai liittyen ihmisten henkilökohtaisiin suhteisiin ja väleihin, verrattuna muiden paikkakuntien rankkoihin ”jengitappeluihin”. Joidenkin mielestä varsinaiset ”diinariongelmat” keskittyivät pikemminkin maaseudun kuntiin, Lahteen²⁰¹ ja etenkin Helsinkiin, jossa diinareiden ja punkkareiden välit koituivat suorastaan väkivaltaisiksi jengisodiksi.

Mulla itellä henkilökohtaisesti oli tuttuja skineissä ja rockabillyporukassa niin mää sain mennä ihan rauhassa molempiin, ei mulla ollut koskaan, koskaan mitään. Joskus olin mukana että skinit pientä ahdistelua mutta ei oo koskaan tullut niinku mitään. Mutta kyllä täällä, toisille oli siis että tietyt ihmiset ei saanu mennä heidän alueille, et kyl siel oli semmosta vastakkainasettelua ja tota, tietyt ihmiset jostain syystä oli vaan niin kun jollain mustalla listalla että ”älä tuu tänne tai sitten jytisee”. Mut ei täällä Tampereella oikeestaan mun mielestä, Hesassa oli mun mielestä suurempi ongelma punkkareilla ja rokka-reilla. Silloin justiin että Laman, Laman keikkaa on saanut juosta pakoon...²⁰²

Punkkarit, diinit ja hileet mahtuivat keskustaan omille alueilleen viikonloppuisin, mitään jengitappeluja ei ollut. Yksinäinen punkkari saattoi saada turpiinsa diiniporukalta (ja päinvastoin) Tampereella, muttta varsinainen vaara sijaitsi Helsingin rautatieaseman lähistöllä. Siellä diinarit päivystivät ja pahoinpitelivät punkkareita sairaalakuntoon.²⁰³

– – kyllähän semmoista päänaukomista oli mutta, mun mielestä se oli ihan tai, mä oon ainakin kokenut sen semmoisena ettei siinä mitenkään tosissaan, mutta kyllähän mä oon tarinoita kuullut että, niinku, olikohan se jossain Helsingissä enemmän tää että, tai jossain Keravalla suurin piirtein että sai punkkarit suurin piirtein pelätä diinareita mutta, en mä oo henkilökohtaisesti itse kokenut semmoista.²⁰⁴

Huomionarvoisesti diinarit myös liikkuivat muistelijoiden kuvauksissa ensisijaisesti keskustassa, nuorisokulttuurien yleisessä kaupunkitilassa, jolloin Hervanta, tuore kaupunginosa ilman pitkäaikaista nuortenkulttuuria, jäi selkeästi punkkareiden keskittymäksi. Hervannassa ei muistelijoiden mukaan esiintynytkään varsinaista ”diinariongelmaa”, ja hervantalaiset punkkarit myös pitivät yhtä satunnaisissa välikohtauksissa.

---

²⁰⁰ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa. Ks. myös Kontiainen 2004, 68–69.

²⁰¹ ”Kaupunki oli siihen aikaan kuin suoraan 50-luvulta amerikanrautoineen, tyttöjen kellohameineen ja poikien teddy-lookeineen.” (Mies, s. 1965, Sysmä. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.)

²⁰² H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

²⁰³ Mies, s. 1965, Sysmä. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

²⁰⁴ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

– – Sitten mentiin kato siitä tonne Keskustorille, ni siä tuliki tää, että jaahas siä on nää rokkarit ja skinheadit tulee, että nyt tulee turpiin. Ja se rokkareitten päällikkö juoksi Pii-see [kohti] siinä. Ja sitten siihen tuli, meinas tulla siä kauheet faittingit ni sitten [paikalle saapui] hervantalaisia, että täällähän ei hervantalaisia lyödä.²⁰⁵

Muistelija A: Niin ja sit tietysti oli sitä vastakkainasettelua diinarit ja punkkarit.

Muistelija B: Niin niin, silloin alussa vaan no joo. Mutta ne sitten taas oli siellä kaupungilla, ettei Hervannassa sillai ollut.²⁰⁶

Muistelijoille rokkarit esiintyivät pääasiassa isompina joukkoina omiensa parissa keskustan re- viireissä, ellei kerronnassa mainittu satunnaisia kosketuksia vanhojen ystävien kautta tai anek- dootteja diinareiden kanssa koetuista sattumuksista.²⁰⁷ Keskustan kuvauksissa punkkareiden ja diinareiden reviiireistä näkyy konkreettisten skenerajojen hämärtyminen kaupungin tilassa: ku- ten Geoff Stahl ja Will Straw tulkitsivat, eri musiikkikulttuurien skenet voivat kulkea limittäin samassa tilassa,²⁰⁸ kuten tässä tapauksessa punkkareiden ja diinareiden kokoontumispaikat oli- vat käytännössä naapureita keskenään. Molemmille samat paikat merkitsivät tärkeitä tiloja, ku- ten Stockmannin tavaratalo Keskustorin lähellä, oletusarvoisesti juuri levyvalikoimansa vuoksi, sekä Raatsan kortteli jo pitkäaikaisena nuorten kokoontumispisteenä. Samoin Poko Rekords, joka oli tamperelaisten ensimmäisen aallon punk-bändien kantalevy-yhtiö, tuli diinareiden ske- nelle tärkeäksi Teddy and The Tigersin ansiosta.

Valtavirrasta alakulttuuriin: ”diinareista” tulee ”rokkareita”

Diinareiden valtavirtasuosio kesti lopulta vain pari vuotta. Tigers oli ainoa valtakunnalliseen suosioon yltänyt suomalainen rockabilly-yhtye, ja suosion laannuttua rokkarikulttuurikin vai- pui marginaalisemmaksi alakulttuuriksi. Eklund esittää kirjoissaan hiipumisen syynä suosiosta koitunutta musiikin yltärintonaa ja keskimäärin kehoja tasoa: esimerkiksi rockin SM-kisoihin osallistui vuosi vuodelta enemmän *rock 'n roll* -yhtyeitä, joista levy-yhtiöt pyrkivät leipomaan nuorisolle uutta hittimateriaalia siinä juurikaan onnistumatta, samalla kun uuden aallon yhtyeet kuten Eppu Normaali valtasivat sijaa. Lisäksi diinarikulttuuria pidettiin auttamattomasti hetkel- lisenä muoti-ilmiönä, jonka hiipumista pidettiin itsestään selvänä ja väistämättömänä. Muodin mukana kulkenut valtavirtanuoriso riisuikin rock-muotinsa jo parissa vuodessa, jolloin jäljelle jäivät vain intohimolla kulttuurista kiinnostuneet harrastajat. Marginaalissa rockabillykulttuuri

---

²⁰⁵ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

²⁰⁶ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

²⁰⁷ Muun muassa Jusa kertoo tamperelaisten rokkareiden käyneen toisinaan Kangasalalla hätyyttämässä paikallisia nuoria, minkä lisäksi diinarit esiintyvät toisinaan punk-bändien keikkakokemuksissa (H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa). Ks. luku 5.

²⁰⁸ Straw 1991, 373–374; Stahl 2004, 52–54.

alkoi omaksua entistä vahvemmin *teddyboy*-vaikutteita ja luoda kontakteja kansainvälisiin rokkaripiireihin, jolloin valtavirran diinaribuumista muodostui suomalainen rokkarialakulttuurin skene.²⁰⁹

Tätä voi mahdollisesti pitää yhtenä syynä vastakkainasettelun samanaikaiselle hiipumiselle punkkarien ja rokkarien välillä: valtamedia ei enää jaksanut lietsoa asetelmaa, kun kumpikin skene jäi vähitellen sivuun sen huomiosta, ja diinareiden huvetessa kiistoihinkaan ei enää yllytty samalla tavoin. Jusa muistelee punkkareiden ja rokkareiden välien rauhoittuneen tuona aikana, tosin hän myös huomauttaa olleensa nuorempaa ikäpolvea, jonka vanhemmat rokkarit ja punkkarit jättivät rauhaan omissa kahinoissaan.²¹⁰ Samaan aikaan skinikulttuuri sai enemmän jalansijaa Tampereella, jolloin he kenties syrjäyttivät rokkarit punkkareiden ”vastavoimana”.

Muisteluissa tulee myös esille tapauksia, joissa rokkarit ja punkkarit saavuttivat yhteisymmärrystä, varsinkin kun kummallekin genrelle alkoi syntyä uusia alalajeja ja sekoitustyyplejä. Punkille ja rockabillylle syntyi näiden kapinahenkeä ja rokkaavuutta yhdistellyt fuusiogenre, jota kutsuttiin punkabillyksi tai psychobillyksi. Lajin edelläkävijänä toimi yhdysvaltalainen Stray Cats, jota yksikin muistelija kuvailee esimerkkinä yhtyeestä, josta sekä punkkarit että rokkarit saattoivat parhaimmillaan nauttia yhdessä ja löytää yhteisen sävelen siitä jutellessaan:

Muistelija A: Kasiykhän sitten tuli se Stray Cats niin sillähän oli tämmönen... yhdistävä vaikutus kun vaikka se oli rockabillybändi mut se oli monipuolisempi ja ne ei ollu, ne ei ollu niinku niin kiinni siinä fiftiis... rekonstruktiossa vaan ne, ja ne sanoivat että ne diggailee yhtä lailla Pistolsia kun Jim Vincentiä. Sehän oli tietysti monille ihan käsittämätöntä että miten tämmöistä voi olla? Mutta ne kuitenkin niinkun, se on joskus tosi pienestä kii että ne oikeesti yhdisti näitä että eihän meidän ookaan pakko vihata toisiamme, me voidaan yhdessä digata tätä Stray Catsia.

Muistelija B: Juuri niin, toi oli hyvin sanottu.

Muistelija A: Nehän jopa joskus sanoi soittavansa punkabillyä!²¹¹

Toisaalta taas Jusa huomautti haastattelussaan psychobillyporukoidenkin viihtyneen useimmiten punk-piireissä, sillä psychobilly oli joillekin vankkumattomille rokkareille jo ”liian punkkia”: rajapintagenreissä rokkareille oli vielä tärkeämpää soundin autenttisuus ja tyylin puhtaus, kun taas punkkarit arvostivat psychobillyn ilmaisunvapautta ja rankkuuden yhdistämistä vanhaan rock-tyyliin. Jusan omat silloiset psychobilly-yhtyeet keikkailivatkin etupäässä juuri punk-keikoilla.²¹²

---

²⁰⁹ Eklund 1998, 61–63, 69–70; Eklund 2000, 51–52.

²¹⁰ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

²¹¹ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

²¹² H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

4.2. ”Keskustassa oli lauma skinejä jotka metsästi punkkeja”

Ja muistetaan myös Tampereen skinit! (*Naurua*) Pelottava ryhmä skinnarit!²¹³

Skinhead-kulttuuri sai alkunsa 1960-luvun lopun Lontoossa, periytyen silloin suositusta modikulttuurista mutta edustaen sitä työväenluokkaisempaa asemaa. Tätä heijastaen skinit pukeutuivat arkisiin ja kestäviin asuihin kuten työfarkkuihin, teollisuuskenkiin ja *Donkey*-takkeihin, ja ajoivat hiuksensa käytännölliseksi sängeksi tai kaljuksi. He edustivat brittiläisen työväenluokan kapinaa muuttuvaa yhteiskuntaa kohtaan korostaen hajoavien työväen asuinalueiden paikallistunnetta, kristillis-puritaanista työetiikkaa, maskuliinisuutta ja intohimoista jalkapalloharastusta, joka yhdistyi englantilaiseen jalkapallohuliganismin perinteeseen. Musiikkimaultaan skinit samaistuivat kuitenkin jamaikalaisen siirtoväen musiikkiin, ska’han ja reggaeen. Ensimmäisen aallon skinit katosivat pian 1970-luvun alussa väkivaltaisen maineensa aiheuttaman vastustuksen seurauksena.²¹⁴

Skinikulttuuri elpyi kuitenkin jo vuosikymmenen lopulla, kun siirtotyöläisten maahanmuutto lisääntyi Euroopassa ja synnytti 1970-luvun nuorisotyöttömyyteen turhautuneessa ilmapiirissä uuden skiniaallon, joka tukeutui arvokonservatismiin lisäksi nationalismiin ja siirtolaisvastaisuuteen. Toisen aallon skinit olivat englantilaisia edeltäjiään radikaalimpia ja ammensivat ideologiaansa elementtejä rasismista ja fasistisista aatteista.²¹⁵ Toisen aallon mukana tuli myös uusia musiikkitottumuksia, joissa suosittiin skan ja reggaeen rinnalla – ja sijasta – punkin vanavedessä syntyntä suoraviivaisempaa rockia, niin sanottua *oi*-rockia.²¹⁶

Skinejä käsitelleessä tutkimuskirjallisuudessa Suomen skinikeskittyminä korostetaan etupäässä Helsinkiä ja Joensuuta, joista jälkimmäinen nousi 1990-luvulla suorastaan uutisiin asti. Tampereen skinit esiintyvät kuitenkin yleisesti punkkareiden muisteluissa niin kirjallisuudessa kuin lähdeaineistossa. Skinit olivat muistelijoille myös selkeästi kiinnostava puheenaihe useimmissa haastatteluissa: kysymyksen noustessa yhdessäkin haastattelutilanteessa muistelijat halusivat

---

²¹³ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

²¹⁴ Söderholm 1987, 30–37; Perho 2000, 10–13; Puuronen 2001, 11–14.

²¹⁵ Toisen aallon skinien radikalisoitumisen taustalla on esitetty erilaisia äärioikeistolaisia järjestöjä, jotka rekrytoivat aktiivisesti jäseniä skinipiireistä ja suuntasivat näiden asenteita maahanmuuttajavastaisiksi (Puuronen 2001, 12–13). Skinikulttuuri ei ole kuitenkaan yhtenäinen, ja Perho huomioikin skinikulttuuriin kuuluvan myös epäpoliittisia ja antirasistisia alaryhmiä (Perho 2000, 14–16).

²¹⁶ Puuronen 2001, 13. *Oi* on musiikilliselta määrittelyltään kyseenalainen genre. Sen vastaanotto oli jo tuolloin ristiriitainen punkkareiden keskuudessa, toisten pitäessä sitä punkin alalajina tai uutena ”trendimusiikkina”, kun taas toisille kyse oli ”natsimusiikista” jota ei voinut edes laskea punkiksi. Esimerkiksi Söderholm määrittelee oin omaksi genrekseen, joka kuitenkin perustui punkiin ja sen vaikutteisiin. (Söderholm 1987, 30–37, 40–42.)

melkein sivuuttaa edeltäneet kysymykset rokkareista, ilmeisesti koska he pitivät skinejä kiinnostavampana tai tähdellisempänä aihepiirinä.²¹⁷

Skinikulttuuriin iskostuneet rasismi ja fasismi olivat muistelijaille keskeinen rajanvetäjä punkkareiden ja skinien välillä. Punk-kulttuuria yleensä on pidetty suhteellisen suvaitsevaisena ja muita syrjimättömänä, koska siinä on korostettu paitsi tasapuolista individualismia, myös yhteenkuuluvuutta vallitsevan normiston ulkopuolisina: kaikki punkit edustavat valtavirran näkökulmasta ”toiseutta”, joten he hakevat yhteisöllisyyttä toisistaan taustasta riippumatta. Lisäksi punkin poliittiset ja yhteiskunnalliset arvot suuntautuvat lähemmäs anarkismia ja vasemmistoa, joissa on korostettu fasismin- ja rasisminvastaisuutta, sekä 1960-luvun hippiliikkeestä perittyä humanismia ja kansainvälisyyden arvostamista.²¹⁸ Skinikulttuuriin istutettu oikeistolainen ideologia oli punkkareille vieras ajatusmaailma, josta muodostui skineille helppo leima: jotkut muistelijatkin puhuivat skineistä natseina ja ”natsipunkkeina” melkein synonyymeina.²¹⁹

Skinien määrä ja suosio kasvoivat Tampereella nopeasti, minkä muistelijat kertovat tulleen heille yllätyksenä: aluksi ”alkuperäisiä” skinejä oli kulkenut kaupungilla vain muutamia, mutta lukumäärä tuntui nopeasti karttuvan kymmeneen. Vielä yllättävämpänä muistelijaille ilmenivät tilanteet, joissa uudet skinit olivat entisiä punkkareita, jotkut vielä muistelijoiden vanhoja kavereita, jotka tuntuivat vaihtaneen tyyliä täysin odottamatta. Erään muistelijan mukaan tuntui siltä, että olisi melkein herännyt yhtenä aamuna ja huomannut, kuinka entiset kaverit olivat yhtäkkiä ajaneet päänsä kaljuksi ja ruvenneet vihaamaan punkkareita:

Muistelijä A: Noniin, se oli semmonen, älyttömän, mun mielestä että niinku mä en tajua sitä vielääkään. Eli osa tästä punkkiporukasta, vaihtu silmänräpäyksessä hiukset pois ja sit oltiin niin äärioikeistolaisia ja vanhoista kavereista tuli vihollisia. Niinku että alko tuleen vanhat kaverit päälle tuolla.

Muistelijä B: Joo, se kävi niinku tosi äkkiä että...

Muistelijä A: Että niitä oli ihan pari sitten niitä on yhtäkkiä kaksyötä, se on niinku, TODELLA niinku siis, mun mielestä Tampere oli niinkun tosi kuuluisa siitä että täällä oli helvetisti näitä skinejä ja, ne metsästi sitten niinku kaikkee jotka oli näitä toisinajatteliijoita.²²⁰

Skinit liikkuiivat muiden nuorten tavoin keskustassa, mutta joukon runsaus ja tulehtuneet välit punkkeihin johtivat lopulta siihen, että skinit ”valtasivat” Raatsan: Jusa esimerkiksi muistelee punkkareita kulkeneen siellä entistä harvemmin. Toinen muistelijä toteaa suoraan, ettei heillä

---

²¹⁷ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

²¹⁸ Raippa 2002, 100, 112–115; Koponen 2008, 40–45; Kallioniemi 2003, 489–491; Haarala 2011, 50. Myös useimmat haastatellut korostivat tätä jakolinjaa puhuessaan punkin suvaitsevaisesta ilmapiiristä.

²¹⁹ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015; H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

²²⁰ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

ollut enää halua mennä keskustaan, koska se oli täynnä skinejä, jotka olisivat antaneet heille turpiin. Punkkarit siirtyivät suosiolla muualle omiin piireihinsä, kulkien enemmän omissa oloissaan treenikämpillä ja kotiseuduilla. Skinien aktiivinen sija keskustassa on voinut olla yksi syy Tampereen saamalle ”skiniongelmalle” ja ”natsipunkki-maineelle”: vaikka punkkareita ja muitakin nuoria oli edelleen Tampereella, niin skinit liikkuvat sen näkyvimmissä osassa ja herättivät eniten huomiota.

Sit meillä meni aika nopeesti tuo alku ja sit SE jäi se keskustas pyöriminen ja kaikki, se alko tapahtuun mulle aika pitkälle siellä... Kuljussa, taikka sitten mentiin johki tohon Jakkelle Kumpulaan, taikka tonne missä jätkät asu Hervannassa, tai jotain. Ei niin kukaan mennyt keskustaan enää, koska niinkun keskustassa sitten oli lauma skinejä jotka niinkun... metsästi punkkeja.²²¹

Tampereella ei tehty keikkaa skiniongelman takia. Monista entisistä niin sanotuista punkkeista tuli skinejä ja ne alko rulaan Tamperetta. Meidän oli pakko vetäytyä omiin mestoihin. Ajat oli sitä, et ne muotityypit häipy ja jäi vaan ne diehard-punkit. Eikä meitä nyt niin hirveesti ollu. Ja sit noi skinit oli kaikki totaalisii sekopäitä, et siinä oli vähän oma henkikin kyseessä. Joten se haittas elämää, kun joutu tsiigaa koko ajan selän taakse, et tuleeks skinijengi käymään päälle.²²²

Skinien vallattua keskustan useimmat muistelijat kertoivat siirtyneensä vähitellen pois kaupungilta ja keskittyneensä omiin piireihinsä – ja jälleen kerran varsinkin Hervanta säilyi punkkareiden alueena, joidenkin mielteiden perusteella melkein enemmän kuin muualla Tampereella.²²³ Aineiston perusteella punk-skene alkoi näkyvästi ”klikkiytyä” hajanaisiksi ryhmiksi eri puolille Tampereen seutua: keskustassa voitiin mennä I-klubille tai levykauppaan, mutta muuten pitäydettiin omissa oloissa.

Sitten se jossain vaiheessa tasaantu, mutta sit oli jossain vaiheessa että varmaan ruvettiin niin kun ryypiskeleen kotibileissä enemmän ja muutenkin se vähän ajautu semmoseen, että oli niin kun Multisilta, Hervanta, Lielahti ja kaikki tälläi. Että me pidettiin omassa piirissä omaa hauskaa ja tälläin, että se vähän klikkiyty sillain. Että tietyyssä mielessä kaikki, että kannustettiin toisiamme, mutta siis tosi vähän oli yhteistoimintaa.²²⁴

Punkista skiniksi?

Toista puolta kuvauksissa edustaa muistelija Tuija, joka siirtyi punkkarista skiniksi 1980-luvulla. Kiinnostuksen skinikulttuuriin herätti hänellä ensisijaisesti aikakauden punk-rockin yleis-

---

²²¹ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

²²² Jakke, Kaaos-yhtyeen kitaristi/laulaja. Teoksessa Saastamoinen 2007, 279.

²²³ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa. Saastamoinen 2007, 279.

²²⁴ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

nen alalajiutumisen: vanha peruspunk oli valtavirtaistunut uudeksi aalloksi ja vannoutuneimmat punkkarit siirtyivät rajumpaan hardcoreen, joka ei viehättänyt häntä niin paljon. Punk tuntui muuttuvan entistä raskaammaksi paitsi musiikin niin myös muiden elämäntapojen, kuten alkoholinkäytön kannalta.²²⁵ Tuija kiinnostuikin tänä aikana ”skinien musiikista”, ska’sta ja oista, jotka tuntuivat hauskemmilta kuin yhtämittäinen hc:ssa pitäytyminen:

– – täytyy sanoa että siihen kyl alko liittyyn se huomattavasti rankempi ryypääminenki, että kyl tässä, hooseepunk porukassa oli aika, aika niin tota... no, mulla on jääny siitä semmonen sitten niinku että ei enää halunnut olla siinä porukassa kun, tota, kun se oli niin kauhean synkkää ja ahdasmielistäkin, mä jo pidin sitä semmosena, niin sit alko et mä vähän reipashenkisempää skaata aloin kuunteleen ja, tosiaan en enää sitten...²²⁶

Hän kertoi pitäytyneensä yleensä erossa skenejen välisistä konflikteista ja tapauksista, mutta myös kuulleen jälkeenpäin vanhojen punk-ystäviensä ihmetelleen skiniksi ryhtymistään.²²⁷

Tuijan kerronta mukaillee Puurosen ja Perhon huomioita *musiikkiskeneistä*, jotka olivat etupäässä kiinnostuneita skinheadien tyylistä ja musiikista, kuunnellen oi-rockia ja ska’ta ilman varsinaista kiinnostusta kulttuurin poliittisiin tai ideologisiin puoliin. Ei-poliittiset skinit edustavat Puurosen ja Perhon mukaan skinhead-kulttuurissa hiljaista enemmistöä, joille itse ryhmään kuulumisen, ulkoinen edustavuus ja musiikki olivat riittäviä syitä ilman poliittista agenda ja toimintaa.²²⁸ Tätä voinee pitää myös todennäköisempänä syynä skinien äkilliselle lisääntymiselle, johon punkkarit iskostivat natsileiman suoraan skinien maineen takia. Yksi muistelijoina myös suhtautui skeptisesti ajatukseen, että niin iso joukko punkkareita olisi välittömästi omaksunut skinikulttuurin kaikkine ideologisine puolineen, ja piti heitä ennemmin mukana seuranneina ”muotinatseina”:

Mää kutsuin niitä sillai joskus muotinatseiks, koska ne niinku oli muotinatseja. Ei niinku yks yhtäkkiä joku punkkiäijä voi saatana yhdessä yössä muuttua natsiks ja vihata punkkareita.²²⁹

Skinien tulo ajoittui samalla punkin alalajiutumisen aikaan musiikissa ja nuorisokulttuurissa. Monet aikaisemmin punkiin vihkiytyneet luopuivat tänä aikana punkista tai siirtyivät muiden

---

²²⁵ Muistelijan kertoma ei ole sinänsä yksittäistapaus. Alkoholinkäyttö ja ”rappioelämäntavat” olivat punkkareille yksi tapa edustaa kapinallista elämää, mikä hc-aikana kiihtyi joissain porukoissa holtittomaksi. Alettiin puhua soppa- ja kiljupunkkareista, alkoholisoituneista punkkareista jotka viettivät aikansa lähinnä nauttien halpaa sorbusviiniä, kiljua tai pahimmassa tapauksessa Lasolia, autojen pakkasnestettä. (Raippa 2002, 117-122, 133-134; Similä & Vuorela 2015, 19.)

²²⁶ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

²²⁷ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

²²⁸ Perho 2000, 14–16; Puuronen 2001, 116.

²²⁹ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

harrasteiden tai mieltymysten pariin, jolloin punkia jäivät edustamaan vain omistautuneimmat ”diehard-punkit”.²³⁰ Punk ikään kuin hajaantui alkuperäisestä tyylistään (niin sanottu ”peruspunkista”) erilaisiin kokeellisiin ja äärimmäisempiin suuntauksiin, valtavirtaisesta uuden aallon rockista kokeellisempaan post-punkiin ja raaempaan hardcoreen, ja punkkarit jakaantuivat sen mukana. Samalla skinimusiikki ja oi-rock sekoittuivat muihin tyyliin: oista ja oi-bändeistä saatettiin puhua lehdissä yhtä lailla punkin kanssa, ja punkkarit saattoivat kuunnella punkin kanssa ristiin muutakin musiikkia. Oi saavutti musiikkigenrenä suosiota myös punk-piireissä, mikä voi osaltaan selittää myös skinikulttuurin samanaikaista nousua.²³¹

Skinien ja punkkareiden välit kuitenkin myös rauhoittuivat vähitellen. ”Muotinatsit” jäivät aikaan pois skenestä, ja jäljelle jääneet skinit pääsivät myös yhteisymmärrykseen. Yksi muistelija kertoo näkevänsä edelleen vanhoja kavereita, jotka ovat pysyneet skineinä ja joiden kanssa ollaan vanhemmiten taas väleissä.²³²

4.3. ”Jokainen kuunnelkoon sitä mitä kuuntelee”

Treella ei punkkien ja muiden ryhmien kanssa ollut läheskään niin paljon vaikeuksia kuten esim. Helsingissä ... punkkareissa ja diinareissa oli paljon kavereita keskenään ...²³³

Skinien ja rokkarien suhde on muisteluissa hämärä ja ristiriitainen. Molemmat olivat alakulttuureina voimissaan Tampereella melkein samaan aikaan: rokkareiden hiipussa valtavirran huomiosta alakulttuuriksi skinit vastaavasti lisääntyivät. Molempia käsiteltiin haastatteluissa samanaikaisesti ja kuvaukset ryhmien välisistä kohtaamisista ovat toisinaan osuneet yhteenkin – rokkareiden ja skinien on sanottu joskus liittoutuneenkin punkkareita vastaan.²³⁴ Muistelijoille skinit ovat olleet enemmän huomion alla ja puhutumpi aihe, mikä voi johtua myös ikäeroista: nuoremmille muistelijoille suurin rockabillybuumi oli jo laantunut Suomessa, kun skinheadit tekivät vasta tuloaan.

Muut nuorisokulttuurit jäävät muisteluissa vähälle huomiolle: muistelijoilla oli näihin ilmeisesti joko vähemmän kosketusta tai kokemukset koettiin vähemmän huomionarvoisina verrattuna

---

²³⁰ Saastamoinen 2007, 279.

²³¹ Söderholm 1987, 40–42.

²³² H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015; H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

²³³ Mies, 1965, Tampere, rumpali (Kaaos), pienlehdentekijä (Subculture). ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

²³⁴ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015

rokkareihin tai skineihin. Konkreettiset viitteet diskohileisiin jäivät aineistossa Teijon kokemuksiin Pirkkalasta, jossa oli ”kokoomus-rikkaiden asutusalueena” paljon diskonuorisoa yksinäisen punkkarin muistoissa.²³⁵ Aikakauden rajallisen musiikkitarjonnan takia pinttyneinkään punkkari ei voinut välttyä kuulemasta tai kuuntelemasta muutakin kuin punkia, ja yökerhoissa tai kaveriporukoissa saattoi pakosta joutua kuuntelemaan vaikka Abbaa tai uuden aallon suosittuja manserock- ja rautalankaiskelmäyhtyeitä, vaikkei niistä itse olisi perustanutkaan.²³⁶

Suhde manserockiin on muistelijoilla kaksijakoinen ja vahvasti riippuvainen musiikkimausta. Joillekin se ei iskenyt, kun toiset saattoivat kuunnella sitä viihdearvolla. Yhdelle muistelijalle, joka ei pitänyt manserockista lainkaan, Juicen Leskisen patsas Aula-baarissa edusti kaikkea mikä oli suomirockissa pielessä,²³⁷ kun toiset taas olivat tavanneetkin Juicen ja tulleet hyvin juttuun. Kaksi muistelijaa, jotka soittivat tuolloin punk-bändeissä, kertovat Juicen muutenkin sympatisoineen punkkareita:

Muistelija A: – – ittekin olen röyhkeesti istunut pöydässä ja vittuillut Juicelle ja Juice vittuilee mulle ja mä vittuilen Juicelle. Sille oli vaan niin saatanan vaikea vittuilla kun se oli niin saatanan järkevä ihminen et se oikeesti pysty kyykyttään sua, vaikka oisit mitä sanonut. Miten niinku kouluttanut sitä...

Muistelija B: Eiks Juice ollut vähän, sillai jotenkin sympatiseerannut punkkareita ja?

Muistelija A: Joo mutta sehän olikin luonteeltansa sellainen... [Anarkisti.] Joo ja sit vähän semmonen että oli pakko piikitellä koko ajan vähän...²³⁸

Hämyistä eli progefaneista²³⁹ löytyi myös positiivisia muistoja. Timolla oli ystäviä ja tuttuja hämypiireissä, jotka suhtautuivat hänen mieltymyksiinsä ainakin neutraalisti: mikäli hämyjuhlassa musiikki vaihtui Ramonesiin, vastauksena oli yleensä nopea pyyntö vaihtaa kappaletta, mihin hän vastasi sarkastisesti laittamalla musiikkia kovemmalle.²⁴⁰ Pepe taas koki hämyjen suhtautuneen punkkareihin jopa suorastaan suopeasti, koska hänen mukaansa punk-bändien kapinallinen asenne ja poliittisesti vasemmistoon ja anarkiaan kallellaan ollut sanoma oli heistä ”edistyksellistä”:

Sitten oli se tota hämyporukka jotka niinkun, jollakin lailla tiettyjen edistyksellisten aatteiden ja tiettyjen hippiliikkeen, jäämien... hippiliikkeen karstan ansiosta niin tota (*nau-*

²³⁵ H2: Teijo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

²³⁶ H2: Timo 2.12.2015; H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

²³⁷ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

²³⁸ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

²³⁹ Proge eli progressiivinen rock on 1960-luvun kokeellisesta ja psykedeelisestä musiikista juurtunut rock-musiikin laji, joka korosti rockin taiteellisia ansioita. Progelle tyypillisiä piirteitä ovat taidokas soitto ja poikkeukselliset sävellyks- ja sovitusratkaisut, joissa on otettu vaikutteita taidemusiikista, jazzista ja kansanmusiikista. 1970-luvun suosittuja progebändejä olivat esimerkiksi Wigwam, Tasavallan Presidentti ja Piirpauke. (Jalkanen & Kurkela 2003, 556–569; Bruun et al. 1998, 157–165, 178–186, 222–224.)

²⁴⁰ H2: Timo 2.12.2015, tekijän hallussa.

rua) olivat niinku tavallaan punkkareiden puolella koska se vaikutti heistä niinku edistykselliseltä. Punkkarit vaikutti siltä että... monet bändit oli hyvin poliittisia niinku esimerkiksi Clash, avoimesti poliittinen bändi niin kyllähän se hämyjä miellytti.²⁴¹

Kuvaus on sinänsä yllättävä, koska proge ja punk on tavallisesti nähty toisilleen melkein luontaisina vastakohtina: progen kokeellinen sävelkieli, soitannollinen taituruus ja taiteelliset pyrkimykset edustivat juuri sellaista itseriittoisuutta, jolle punkin yksinkertaisuuden ylistys kohosi vastalauseeksi, ja hämyjä pidettiin enemmän teennäisen taideroikin ja hippikulttuurin viimeisinä rippeinä. Todennäköisesti hämyihin vetosikin punkissa sen yhteiskunnallinen kantaottavuus ja kaavoihinsa kangistuneen rock-kulttuurin terve provosointi musiikillisten ansioiden sijaan, ja vaikka progemuusikoilta ei välttämättä löytynyt rakkautta sen taiteellisille arvoille, niin jotkut ymmärsivät punkia uuden sukupolven musiikkina ja jopa uutena ajatustapana rockiin.²⁴²

Alalajien lisääntyessä punkkarit saattoivat auliisti kuunnella hardcoren ohessa oita, psychobilly tarjosi risteyskohdan punkille ja rockabillylle ja uuden aallon rock sekä post-punk varioivat punkin ilmaisuja. Muistelijoille tässä vaiheessa on kyse lähinnä henkilökohtaisista mieltymyksistä, ja punkin eetoksen nimeen monilla on ollut periaatteena vähintään kokeilla kaikkea uutta ennen kuin sille annettiin lopullinen tuomio.²⁴³

Muistelija: Ei mulla ollut siis- jotain rokkareiden kanssa niin en mä siis hirveesti niitten muusaa kuunnellu mutta kun siis oli hyviä kavereita niin että kun oli, rokkarikaverilla kylässä niin kyllä siellä, rokkenroll soi nii eihän se- se oli ihan hauskanpitoa, hauskanpitoa ja sitten jokku skinit, tavallaan niinku, skinhead-musiikki, versus punk-musiikki se menee myöskin hyvin paljon yks yhteen.

Haastattelija: Aivan, se oi-meininki?

Muistelija: Oi-meininki joo, elikkä sitä tuli ihan itteksi kuunneltua ja, emmää koskaan oikeestaan edes niinkun aatellu noin, että jokainen kuunnelkoon sitä mitä kuuntelee ja kaililla on vapaus olla mitä on. Että ei mulla niinkun ollut siinä mitään.²⁴⁴

---

²⁴¹ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

²⁴² Bruun et al. 1998, 278–286; Jalkanen & Kurkela 2003, 590–591; Lindfors: ”Punk kotoutui Suomeen peloista ja pahastuksesta huolimatta” [<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/06/23/punk-kotoutui-suomeen-peloista-ja-pahas-tuksesta-huolimatta>]. Luettu 16.1.2017.

²⁴³ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa. H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa. H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

²⁴⁴ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

5. ”Ei yhtään keikkaa Tampereella” – elävän musiikin muistelua

Muistelija A: Oliko peräti niin että Kaaos ei silloin koko kaheksankytluvun aikana ennen tätä kakstuhattaluvun uudelleenkaasamista koskaan soittanut yhtään keikkaa Tampereella?

Muistelija B: Ei silloin, Ylöjärvellä tais olla joskus. Mutta ei täällä ollut silloin kaheksankytluvun alussa punk-bändeille mitään paikkoja missä soittaa. Vaikka tota siis toimintaa oli, ihan pirusti bänditoimintaa. Hyvin aktiivista ja tota... mutta jostain syystä niin –

Muistelija A: Bändit teki paljon levyjä mutta ne soitti keikat muualla. ²⁴⁵

Oman bändin perustaminen on keskeinen osa punkin itsetekemisen henkeä: rockin soittaminen ei vaadi tähteyttä, taitoa tai suurta levy-yhtiötä, vaan tahtoa ja intoa. Kuka tahansa voi perustaa bändin ja soittaa punkia, laskien kynnystä punkiin tutustumiselle ja kasvattaen räjähdysmäisesti punkin suosiota. Ei ole ihme, että valtaosa muistelijoistakin kertoi perustaneensa bändin tai innostuneensa soittamaan rockia nuoruudessaan juuri punkin ansiosta. Osa bändeistä oli pidempiaikaisia ja menestyksekkäämpiä kuin toiset – useimmat jäivät treenikämpille, toiset pääsivät keikkailemaan ja jotkut jopa levyttämään oikeille levy-yhtiöille kuten Pokolle²⁴⁶ – mutta kaikkia yhdisti alusta pitäen idea rockin soittamisesta: tärkeintä ei ollut aina edes keikkailla, vaan pitää hauskaa yhdessä. Aktiivisiakin punkbändejä vaivasi kuitenkin Tampereella tuen puute elävälle musiikille niin treenitiloissa kuin keikkailussakin. Tampereen punkkareiden bändiskenen on kuvailtakin keskittyneen ennen kaikkea treenikämpillä soittamiseen ja levyntekoon: yhtyeitä oli paljon ja musiikkia julkaistiin runsaasti, mutta mikäli keikkoja tehtiin, niin ne soitettiin enimmäkseen muualla.

5.1. ”Senkun alatte rokata” – elmukulttuurin juuret

1970-luvun Suomessa nuorten kulttuurinen ja poliittinen asema oli kohdistettu yhtenäiskulttuurin vaalimiselle, mitä kutsuttiin nuorisopolitiikaksi. Valtion kannalta nuoria haluttiin suunnata vapaa-ajallaan ongelmia aiheuttavasta jengikulttuurista rakentavaan ja valveutuneeseen toimintaan kontrolloiduissa yhteisöissä, joita edustivat varsinkin puoluevetoiset nuorisjärjestöt. 1970-luku olikin nuorisjärjestöjen kulta-aikaa Suomessa: vuonna 1979 65 % nuorista oli osallisena järjestötoiminnassa, ja nämä saivat leijonanosan valtion nuortentoiminnan kehittämiseen suunnatusta rahoituksesta.²⁴⁷ Samaan aikaan nuorison keskuudessa oli kuitenkin syntynyt uusi

---

²⁴⁵ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

²⁴⁶ Pokolle levyttivät 1970- ja 80-luvuilla mm. Kolla Kestää, Sensuuri, Karanteeni, Vandaalit, Kohu-63 ja Rattus. (Ks. Poko Rekordsin levytuotantoluettelo. Kontiainen 2004, 624–659.)

²⁴⁷ Puuronen 2003, 388–389.

sukupolvi, joka kiinnostui entistä enemmän kaupallisesta nuorisokulttuurista ja massakulutuksesta: muoti, idolit, elokuvat ja musiikki keräsivät nuorten huomiota ja vapaa-aikaa kasvavissa määrin samaan aikaan, kun järjestötoiminta havitteli heitä omiin ohjelmiinsa. Nuorten luovalle vapaa-ajan toiminnalle ja kulttuurille oli kuitenkin suunnattu hyvin vähän rahoitusta: nuorisotaloja, harrastustiloja, saati resursseja musiikkiharrastusten tai keikkojen järjestämisen tukemiseen oli niukasti.²⁴⁸

Elävä rock-musiikki oli 1970-luvun lopun Suomessa muutenkin hataralla pohjalla keikkapaikkojen suhteen: varsinaisia rock-klubeja tai konserttipaikkoja ei ollut kuin harvassa, joten keikkoihin kelpasivat kaikenlaiset paikat kylien tanssilavoilta erilaisiin järjestöjen tiloihin, kuten työväentaloihin ja nuorisotaloihin. Elävän musiikin asemaa horjuttivat myös 1970-luvun lama-kausi sekä viihdetapahtumille asetettu 30 prosentin huvivero, joiden johdosta tapahtumien järjestävät turvautuivat mieluummin edullisiin tiskijukkiin kuin esiintyviin artisteihin.²⁴⁹ Tampereella klubikulttuuri oli myös vähäistä: elävää kaupunkikulttuuria oli vähän ja rokkipaikat kaupungilla harvassa, lähinnä I-klubin ja Yo-talon tapaisen opiskelijatoiminnan puitteissa. Kuvavasti muistelija Pekka kertoo Tampereen olleen pahasti jäljessä Helsingistä katu- ja ravintolakulttuuriltaan, joka oli myös Rantasen mukaan pitkälle säännösteltyä vielä 1980-luvulle saakka.²⁵⁰

Tänä aikana punk, ja varsinkin sen itseilmaisuun ja omin päin tekemiseen rohkaiseva tee-se-itse-henki, tuli Suomeen kuin pirstysruiskeena vallitsevalle tilanteelle. Yksikin muistelija yltyy Mihin jäi punk? -keruussa pohtimaan sangen osuvasti suomalaista punk-henkeä ja sen silloista merkitystä nuorille verrattuna englantilaisiin esikuviinsa:

Suomalainen punk erosi englantilaisesta punkista minun mielestäni keskeisiltä osiltaan siitä, että niiden sosiaalinen lähtökohta oli erilainen. Englantilainen punk kumpusi työttömyydestä, luokkaeroista ja sosiaalisista ongelmista. Suomessa taas oltiin 80-luvun taitteessa pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan kulta-ajan kynnyksellä. Toki meilläkin oli työttömyyttä ja muita ongelmia, mutta jotenkin minulle on jäänyt sellainen kuva, että suomalaisnuorten ongelmat olivat lähinnä toimettomuutta ja apatiaa – järkevän tekemisen puutetta. Punk-liike olikin Suomessa vaatimassa nuorille tiloja, bändeille treenikämppejä ja esiintymismahdollisuuksia. – – Jos englantilainen punk oli kapinaa vallitsevaa järjestystä vastaan, voisi suomalaisen punkin kiteyttää lauseeseen ”jokainen osaa ja mikä tahansa on mahdollista”.²⁵¹

---

²⁴⁸ Haarala 2011, 34–49; Rantanen 2000, 90–94.

²⁴⁹ Jalkanen & Kurkela 2003, 590; Lindfors & Salo 1988, 48–50.

²⁵⁰ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa. Rantanen 2000, 90–99.

²⁵¹ Mies, 1962, Turku, Jossain määrin osa punk-liikettä. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

Punkin eetoksella oli merkittävä vaikutus paikallisten nuorisokulttuurien ja musiikkiskenejen omaehtoiselle toiminnalle: jos järjestelmä ei nuoria tue, on heidän tehtävä se itse.²⁵² Elävän musiikin tukemiseen ja luovan nuorisotoiminnan virikkeellistämiseen syntyi runsaasti ruohonjuuritason harrasteyhdistyksiä, joista tärkeimpänä Helsinkiin perustettiin Elävän musiikin yhdistys Elmu ry toukokuussa 1978. Yhdistys toimi malliesimerkkinä erilaisille toimijoille kautta maan vastaavien yhdistysten perustamiseen, suomalaiseen ”elmukulttuuriin”.²⁵³

Keikoille ei päässyt juuri kuin itse järkkäämällä. Oli kaikenlaista bänditapahtumaa, torirokkia ja Elmun innoittamina aloittaneiden paikallisten musiikkiyhdistysten tapahtumia.²⁵⁴

Viimein 1979 punk käynnistyi toden teolla koko maan laajuisesti. Yhtäkkiä joka puolella oli elävän musiikin yhdistyksiä, bändejä, pienlehtiä, jotka tosin melkein kaikki oli enemmän tai vähemmän tai siis oikeastaan hyvinkin paljon enemmän toistensa kaltaisia. Mutta into oli tarttuvaa, yhtäkkiä kaikki tuntui olevan mahdollista.²⁵⁵

Myös Pirkanmaalla perustettiin sen hengessä erilaisia elävän musiikin yhdistyksiä, pistettiin pystyyn itse tapahtumia ja järjestettiin keikkoja ja tapahtumia. Punkkareiden välille syntyi ajan kanssa valtakunnallinen ruohonjuuritason verkosto toiminnan ja keikkojen järjestämiseen, jossa yhdistyivät erilaiset järjestöt, yksittäiset toimijat ja bändit itse.²⁵⁶ Keikkailun kannalta monet bändit tekivätkin reilusti pistokeikkoja ympäri Suomea – varsinkin Helsingissä esiintyminen oli suosittua, mutta keikkojen perässä mentiin vaikka Lappiin mikäli kysyntää oli – ja Tampereen seudullakin keikkoja järjestettiin hajallaan naapurikuntia myöten.

5.2. ”Tampereelta käytiin Lempäälän kunnassa reenaamassa”

Alkuaikojen tutustumisen ja kokoontumispaikkojen kertomusten jälkeen muistelijoiden kuvaukset Tampereesta hajaantuvat. Muut nuorisokulttuurit valtasivat omat reviirinsä keskustassa ja sysäsivät punkkarit syrjään, eikä punkkareille ollut kaupungissa yhtä selkeää keskusta Safety Pinsin jälkeen: mitä enemmän aikaa kului, sitä enemmän skene vaikutti hajaantuvan. Nuoret löysivät omat porukkansa ja piirinsä ja keskittyivät omiin aktiviteetteihinsä omissa oloissaan.²⁵⁷

---

²⁵² Mattson 2001, 72–75; Koponen 2008, 46.

²⁵³ Haarala 2011, 50–54. Rantanen 2000, 90–94; Lindfors & Salo 1988, 22–50; Bruun et al. 1998, 272–273.

²⁵⁴ Mies, 1957, Äänekoski, DIY-lehdet ja levyt ja rumpali. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

²⁵⁵ Mies, 1961, Ämmänsaari, aktiivinen osallistuja. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

²⁵⁶ Tervonen 2006, 29–30.

²⁵⁷ Jusa tosin huomautti myös, että nuoremmat punkkarit liikkuiivat vielä tänä aikana Raatsalla ja Huoratunnelissa, mutta eron entiseen saattoi huomata selvästi: punkkareita kulki harvemmassa ja vanhemmat punkkarit olivat kai-konneet omille teilleen. (H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.)

Useimmat muistelijat perustivat lisäksi tänä aikana bändejä ja keskittyivät niihin. Omasta bändistä ja sen jäsenistä muodostuikin heille keskeinen sosiaalinen kiinnekohta, jonka kanssa vietettiin aikaa ja harrastettiin punk-toimintaa. Näistä ajoista puhuttaessa myös muistelukerronta keskittyy selkeästi soittoharrastuksen ympärille, ja keskustan kokoontumispaikkojen rinnalle muodostuvat toiminnan paikoiksi treenikämpät.

Tesomalla kun asui niin ei kukaan muu ollut mukana missään bänditouhuissa. Mutta sitten taas ton Kaaokseen menon jälkeen niin, kaikki ketkä soitti ja kaikki muutkin- kaikkihan oli kavereita. Mutta ei niinkun omasta kaveripiiristä, silloin siitä lapsuuden kaveripiiristä niin ei kukaan muu eksyny kyllä sitten soittaa, soittaa yhtään mitään.²⁵⁸

Tampereen kaupungilla oli tänä aikana hyvin vähän julkisia tiloja tarjolla nuorten käyttöön, joten punkkarit joutuivat turvautumaan omaan apuun: sukulaisiin, naapurustoon ja kavereihin. Näiden mukana punk-toiminta hajaantui takaisin kotiseuduille ja esikaupunkialueille, kun yhtyeet harjoittelivat esimerkiksi kotiensa kellareissa. Jotkut muistelijoista kertovat saaneensa apua paikallisilta elävän musiikin yhdistyksiltä, ja esimerkiksi Hervantaan perustettiin juuri tuohon aikaan nuorten vapaa-ajankeskus, josta muutamat onnekkaat saivat tilat harjoittelulle.²⁵⁹ Muistelijat huomioivat myös jälkiviisaudella, että vaikka punkkarit olisivat saaneetkin hankituksi kaupungilta treenikämpän, niin tilojen pitäminen kaupungin alueella olisi käynyt pidemmän päälle liian kalliiksi.²⁶⁰ Treenikämppiä saatettiin hakea naapurikunnista asti, ja näissä näkyvyyttä toivat kunnissa järjestetyt bändikisat, kuten eräät muistelijat kuvailevat treenikämpän hankkimista Kuljussa:

Muistelija A: Kuljun työväentalo saatiin sillai et meille niiku sano toi, joku elävän musiikin yhdistyksestä että okei että meettä bändikisoihin. Jos menestytte niin te saatte Kuljun työväentalon, [ja] me saatiin se koko työväentalo. Aivan kun ihan, niin, mahtava paikka, että voitettiin se bändikisa, ja saatiin se treenikämpä siitä – –

Muistelija B: Tampereelta käytiin Lempäälän kunnassa reenaamassa.²⁶¹

Kämppien olosuhteet eivät aina päättä huimanneet; paikat saattoivat olla ahtaita, pimeitä ja akustisesti kehoja. Timo kuvailee Kaaoksen treenitiloja yhden bändinjäsenen perheen kellarissa muuten mukavaksi, ”JOS olit alle sataseitkyviissenttinen koska se [tila] oli suurin piirtein sataseitkytäviis-sataseitkytäkuus senttiä korkee”²⁶², ja Pepe kertoo eräänkin Sensuurin treenitilan soittokuntoon saattamisen vaatineen varsin epäsovinnaisia ratkaisuja:

---

²⁵⁸ H2: Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

²⁵⁹ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

²⁶⁰ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

²⁶¹ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

²⁶² H2: Timo 2.12.2015, tekijän hallussa.

– – sitten seuraava kunnollinen soittokämpä niin meillä oli kokonainen vanha tehdas-sali tuossa nykyisen työväenteatterin paikalla. Ja, siel ei ollut edes esimerkiksi sähköjä niin sähköt me varastettiin viereiseltä kirpputorilta. Nyt rikos on vanhentunut niin sen voi sanoa että me mentiin sinne kirpputorille sisälle jostain semiavoimesta ovesta ja vedettiin kelaroiikka seinään ja, pienet laulukamat ja kitarabassovahvistimet sinne perään. (*Naurua*) Koska ei ollut sähköä. Sitten joku kälyinen valonheitin johonkin lattialle koska, jotenkin muistan ettei siellä ollut edes yleisvalaistusta. Kammottava akustiikka, iso tila, ja tietysti vedettiin lujaa. (*Naurua*)²⁶³

Treenikämpät olivat bändiporukoille samalla vapaa-ajan tiloja, joissa paitsi soitettiin ja harjoitettiin, myös pelattiin pelejä ja juhlittiin. Kavereita saattoi vieraila kämpillä ja viettää aikaa bändin kanssa muuten vain. Tällainen ajanvietto oli mieluisempi vaihtoehto kaduilla kiertelylle, varsinkin kun bändit koostuivat vanhoista kavereista. Yksikin muistelijä kertoo treenien yhdistyneen luontevasti muihin aktiviteetteihin kavereiden kanssa, kuten pallopeleihin tai juomiseen.

Mun luokkakaveri oli Kaaoksessa tuolloin, niin mä menin sitä kautta Kaaoksen treeneihin. Ja se oli siis todellakin, siellä kiskotiin kaljaa ja kilijua ja (*naurahdus*) kaikkee muuta, liimapusseja ja se oli semmoista hurlumhei-meininkiä. Soittivat pari biisiä ja sitten pelattiin jalkapalloa (*naurahdus*) pihassa ja pari maalia, sen jälkeen taas soittaan...²⁶⁴

5.3. ”Unohtumaton reissu kerta kaikkiaan” – keikkailu ja keikoilla käynti

Tampereen punk-skenessä Safety Pins Fan Club oli ollut jo edelläkävijänä omatoimiselle keikkojen järjestämiselle, ja sen hengessä myös jatkettiin – tosin ailahtelevalla menestyksellä. Suurimmaksi osaksi punk-keikat olivat yksittäistapauksina järjestettyjä, muutamien suurempien tapahtumien jäädessä lopulta lyhytikäisiksi viritelmiksi. Keikkojen perässä matkustettiin pitkin Suomea, ja joillekin Tampereen rock-elämästä kertoo keikkoja enemmän niiden vähyys.

Suomen keikkalavat olivat perinteisesti vielä 1970-luvulla suunnattu iskelmämusiikille ja humpalle sopiviksi tanssilavoiksi, joissa varsinaista rock-keikkakulttuuria piti järjestää soveltaen.²⁶⁵ Vakituksia rock-paikkoja oli harvassa ja tilat hankittiin yleensä vuokrapohjalta keikalle kerrallaan. Keikkojen järjestäjinä toimivat niin paikalliset elävän musiikin yhdistykset, yksityiset tahot, nuorisoseurat kuin satunnaiset paikalliset punkkaritkin. Joillekin yhtyeille olivat eduksi le-

---

²⁶³ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

²⁶⁴ H2: Timo 2.12.2015, tekijän hallussa.

²⁶⁵ Laine 2003, 409–413.

vytysopimukset esimerkiksi Pokolle, joka toimi keikkajärjestäjänä ja saattoi menestyneen levymyynnin ansiosta järjestää kokonaisen kiertueen Suomessa. Rock-elämämeno ei ollut kummoista tällöinkään varsinkaan maakuntakiertueilla, joissa rock-kulttuuri oli vielä lapsenkengissä: maaseudulla vannottiin kaupunkeja enemmän tanssi-iskelmän nimeen, ja vastaanotto saattoi olla uuden polven rockille jäätävä. Muisteluhetkellä ne tosin herättivät jo huumoria, ja niistä kerrottiinkin värikkäitä anekdootteja kuin nuoruuden hurjina *rock 'n roll* -seikkailuina, kuten Pepe kuvaa bändinsä kokemia maakuntakiertueita:

Kyllä se oli aika karmeeta, koska ollaan oltu vielä hyvin lähellä sitä kotomaista aikakautta jossa tota raggarit tulee ja iskee puukon lavanreunaan ja sanoo et ”soittakaa tango!” Kyl mä muistan meidän soittaneen niin merkillisissä paikoissa, merkillisissä yhteyksissä ja niin merkillisten bändien lämpärībändinä, ja luoja ties mitä että tota, kyllä sellaista, tolasta touhua tänä päivänä ihmeteltäis. Turpaan tuli useeseen otteeseen että tota, muistan ainakin varmuudella saaneeni ihan ulkonäköperusteisesti niin, ainakin Virroilla olisko ollut tanssilavalla nenääni. Se oli, se oli voimissaan se semmonen maakunnan tanssikulttuuri ja kyllähän me oltiin kummajaisia. (*Naurua*) – –
Hirvittäviä järjestyshäiriöitä ja, kaaokseen päättyviä keikkoja et soitettiinhan me räkä- ja kolikkosateessa aika lailla tossa seittemän-kaheksankymmentälukujen vaihteessa. Se oli kun maakuntaan tanssilavoille lähdet ja keikan toiseks bändiks on myyty joku John And the Dodgers tai joku vastaava diinibändi, niin se siis se konfrontaatiohan on ihan varma, ja se konsepti oli laadittu sillai että näin tapahtui. Sitä mä en tänäkään päivänä ymmärrä miksi. (*Naurua*)²⁶⁶

Samoilla keikoilla saattoi esiintyä tuohon aikaan kaikkia mahdollisia genrejä: ajan erikoisuutena keikkajärjestäjillä oli usein tapana, mahdollisesti yleisön houkuttelemiseksi, markkinoida samalle keikalle punkin lisäksi tuolloin suosittuja rockabilly-yhtyeitä, mikä ei ilahduttanut kumpaakaan osapuolta. Tällöin keikat saattoivat päättyä tappeluihin ja uhkailuihin jommalta-kummalta puolen. Elmukulttuurin historiaa kartoittanut Laura Haarala on esittänyt yhteiskeikkojen mahdollisena syynä jo yksinkertaisesti esiintymispaikkojen vähyyden, jonka takia keikoille kiinnitettiin kerralla useita bändejä.²⁶⁷

Marginaalisemmille yhtyeille keikkojen saaminen oli kuitenkin kiven alla, varsinkin kun bändien soittama musiikki muuttui entistä raskaammaksi, kaupallisesti kannattamattomaksi hardcoreksi. Maalaiskuntien tanssilavoilla ja ravintoloissa keikkailu saattoi jäädä yhteen kertaan, kun punkkareiden show meni äänekkyydessään ja riehakkuudessaan yli isännöijän sietokyvyn.²⁶⁸ Keikoilta saatettiin katkaista sähköt, poliisi kutsuttiin paikalle valvomaan järjestystä ja

²⁶⁶ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

²⁶⁷ Haarala 2011, 37.

²⁶⁸ H2: Timo 2.12.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

toisinaan keikat päättyivät tappeluun tai mellakkaan. Muun muassa Kaaos- ja Pyhäkoulu-yhtyeiden kerrotaan olleen tuolloin niin epäsuosittuja, että heille annettiin porttikieltoja Tampereen seudun kuntiin, kuten Toijalaan.²⁶⁹ Hardcore-aikana keikkojen vähyyttä Tampereella on selitetty myös skineillä, jotka saattoivat kuokkia punk-keikoille häiriköimään ja uhkailemaan punkkareita väkivallalla.²⁷⁰ Punkin vaihtoehtokulttuurissa keikkojen järjestämiseen muodostui ajan kanssa oma verkostonsa, jossa yhtyeille järjestettiin kokonaisia kiertueita paikallistoimijoiden yhteistoiminnalla: paikalliset järjestivät sovituille päiville keikkapaikat, yhtyeet kiersivät bensarahalla ja majoittuivat esimerkiksi paikallisten punkkareiden luona.²⁷¹

Keikkapaikat: Teku, Sorin talo, nuorisotalot, tanssilavat, koulut

Tampereen seudulla järjestettiin keikkoja ympäri kaupunkia ja kaupunkiseutua käytännössä missä ikinä saatiinkin hankittua sopivat tilat. Naapurikuntien järjestötilat, nuorisotalot, työväentalot ja koulut olivat tavallisia keikkapaikkoja. Tampereen alueella muistettavimpia tiloja olivat muun muassa Sorin talo, Yo-talo, Kirjastopuisto ja Teku, joissa nähdyistä ja tehdyistä keikoista eri muistelijat kertovat aineistossa enemmän tai vähemmän satunnaisia kertomuksia.

Muistelija A: No, silloin oli helkutisti näitä nuorisotiloja, niin ku joka kaupunginosassa. Niin, niitä kiärrettiin ja sitten oli Sorintaloo, Yo-taloo... Tekua. Siis näitä oli helkutisti niin kun keikkapaikkoja, Sampola, mitä näitä oli.

Haastattelija: Eli koulut tarjos keikkapaikkoja juhlasaleissaan?

Muistelija A: Joo, joo ja kaikkee tälläin mutta tota, ei niitä hirveesti ollut.

Muistelija B: Kaheksankytluvun alussa monesti niin kun keikat saatto olla niin kun koulujen juhlasaleissa.²⁷²

Kaupunginosa- ja paikkakunta-kohtaiset nuorisotalot olivat yleisiä keikkapaikkoja niin kiertävälle yhtyeille kuin paikallisille punkkareillekin, koska ne oli tarkoitettu nuorison luovaan toimintaan ja niitä pystyi vaivatta varaamaan tai vuokraamaan keikkakäyttöön. Kiertuekokemuksista kertoessaan jotkut muistelijat ihan mainitsivat, kuinka keikkojen perässä käytiin läpi käytännössä kaikki vastaantulevat nuorisotalot pitkin poikin Suomea.²⁷³ Keikkojen järjestäjinä toimivat useimmiten tiloja isännöivät paikalliset nuorisoseurat, jotka myös tyypillisesti perivät

---

²⁶⁹ H2: Timo 2.12.2015, tekijän hallussa. Nainen, 1967, Hämeenlinna, ”edesmenneen” punk orkesteri Pyhäkoulun solisti; ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

²⁷⁰ Saastamoinen 2007, 279.

²⁷¹ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa. Tervonen 2006, 29–30.

²⁷² H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

²⁷³ Mies, 1962, Tampere, kitaristi, laulaja ja biisintekijä ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016; H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

keikalta pääsymaksun – tai kuten eräät muistelijat asian ilmaisevat, ”käärivät rahat punkkareiden keikalta”²⁷⁴. Tästä johtuen punkkarit kuokkivat usein keikoille väittämällä olevansa bändien vieraslistalla. Ilmiöstä jäi elämään vitsikin, jonka parikin eri muistelijaa kertoivat haastatteluissa:

Montako punkkaria tarvitaan vaihtamaan hehkulamppu?
Kaksikymmentä: yksi vaihtaa lampun ja yhdeksäntoista on vieraslistalla.²⁷⁵

Kaupungin alueella nuorisotiloja löytyi muun muassa Sammonkadulta ja Sorinkadulta, joissa oli järjestetty myös Safety-konserteja. Varsinkin Sorinkatu 16:ssa sijainnut Sorin järjestötalo oli 1970-luvulla aktiivisesti nuorisotapahtumien käytössä, ja punkkarit järjestivät siellä keikoja ja tapahtumia aina mahdollisuuksien mukaan. Muisteluaineistossa löytyy satunnaismainintoja siellä pidetyistä keikoista pitkälle 80-luvulle asti, mutta tilan isona ongelmana pidettiin naapurissa sijainnutta poliisiasemaa, jonka vuoksi poliisit puuttuivat herkästi talolla pidettyihin konsertteihin.²⁷⁶ Talo purettiin kaupungin päätöksellä vuonna 2015.²⁷⁷

Teku eli Tampereen Teknillinen opisto oli tullut keikkapaikkana tutuksi jo Ramonesin kuuluisalta vuoden 1977 keikalta. Opiston sopivuutta punk-keikoille tosin pohdiskeltiin osuvasti yhdessäkin haastattelussa, jossa muistelija kertoi erään keikan tapahtuneen koulun arvokkaassa juhlasalissa; maailmojen kohtaaminen oli valmis, kun riehakasta rock-bändiä seurannut yleisö joutui istumaan kiltisti paikoillaan järjestyksenvalvojen vahtiessa, ettei kukaan yltenyt liaksi liikkumaan.²⁷⁸ Eräät muistelijat kertovat kuitenkin nähneensä Tekulla Ramonesin jälkeen lukuisia erilaisia rock-yhtyeitä.²⁷⁹

Yo-talo oli keikkapaikkana marginaalisemmille bändeille harvinainen tilaisuus: paikan yleisönä ei ollut vain punkkareita vaan enimmäkseen opiskelijoita, ja talon ohjelmisto vaihteli tyylillisesti rockista diskoon ja progesta jazziin.²⁸⁰ Muistelijoista Pepelle Yo-talolla oli erityisen

---

²⁷⁴ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

²⁷⁵ H1: Teppis 1.2.2015, H2: Teijo 2.12.2015.

²⁷⁶ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015; H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015; H4: Tuija, 20.1.2016; H5: Jusa 22.2.2016; H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

²⁷⁷ Peltokangas, Leena: ”Kaivinkoneet moukaroivat kulttuuritalon poliisihallinnon tieltä” [<http://yle.fi/uutiset/3-8306732>]. Luettu 16.1.2017.

²⁷⁸ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

²⁷⁹ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015 H4: Tuija, 20.1.2016; H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

Nainen, 1966, Korkeakoski, Orivesi. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

²⁸⁰ Vartiainen & Kaarninen 2013, 160–161.

iso merkitys, koska siellä pidetyn keikan ansiosta hänen Sensuuri-yhtyeensä sai levytyssopimuksen Poko Rekordsin kanssa.²⁸¹

Tampereen alueella järjestettiin kuitenkin erilaisia punk-tapahtumia vielä Safety Pinsin ohessa ja jälkeenkin, huomionarvoisina Hilse-konsertit ja ensimmäiset Puntala-rock -festivaalit.

Hilse-konsertit ja Puntala-rock

Olivat, mokomatkin vintiöt, minulta salaa järjestelemässä lehdenrahoitusmielessä Tampereelle Hilse-konserttia. Aloin epäillä jotain, kun tietyt punk-henkilöt tavan takaa supisivat salamyhkäisesti keskenään ja vilkuilivat ilkkurisesti minuun päin. Tiesin jotain olevan tekeillä mutta kuolemaksenikaan en olis arvannut mitä. – – Seuranneissa neuvotteiluissa koko hankkeen todellisuus ja suurisuuntaisuus paljastui. Menetin yllätyksen, mutta olin liikuttunut. Vieläkin olen, kun poikain jaloa tekoa ajattelen.²⁸²

Ensimmäinen Hilse-konsertti järjestettiin Sorin talolla 12. heinäkuuta 1978 varainkeruumielessä, tavoitteenaan tukea rahallisesti suosittua pienlehti Hilsettä ja sen päätoimittajaa Kimmo Miettistä. Kyseessä oli tee-se-itse-hengessä järjestetty rock-konsertti, jossa esiintyivät tamperelaiset Eppu Normaali, Kollaa Kestää ja Karanteeni, kaikki Miettisen suosikkeja ja tuttuja myös Hilseen artikkeleista niin juttujen kohteina kuin kirjoittajina.²⁸³ Varainkeruumielessä ensimmäinen konsertti kaatui kuitenkin poliisien ratsiaan, koska sille ei ollut haettu saati myönnetty huvilupaa, joten konsertti jouduttiin keskeyttämään laittomana ja sen tuotot käytettiin, Miettisen mukaan takavarikoinnin pelossa, virvokkeisiin Yo-talolle siirtyneillä jatkoilla. Seuraava Hilse-konsertti järjestettiin myös varainkeruumielessä, tällä kertaa korvaamaan edellisestä konsertista koituneet, Kollaa Kestään Siukosen nimiin annetut sakot.²⁸⁴

Pääosin Hilse-konsertit olivat tyyppiesimerkkejä kotikutoisista punk-konserteista, joista jäi elämään muistelukerrontaa etupäässä anekdootteina. Myöhemmät konsertit vähitellen kuivuivat kokoon järjestäjien kiinnostuksen ja ailahtelleiden olosuhteiden jälkeen, viidennen konsertin jäädessä viimeiseksi.²⁸⁵

---

²⁸¹ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

²⁸² Miettinen 1983, 61.

²⁸³ Eput olivat Miettisen suosikkiyhtye, ja Kollaan Siukonen ja Karanteenin jäsenet olivat aktiivisia Hilseen kirjoittajia. Punkkareiden lisäksi esiintyjänä oli myös tamperelainen protestilaulaja ja rock-muusikko Kari Peitsamo salanimellä Peri Kaitsamo ja Rankkuri. (Miettinen 1983, 61–63.)

²⁸⁴ Miettinen 1983, 65–66.

²⁸⁵ Miettinen 1983, 96.

Ensimmäinen Puntala-rock järjestettiin vuonna 1982 Tampereen viereisessä Lempäälän kunnassa. Kyseessä oli alun perin pienimuotoinen punkkareiden järjestämä paikallisfestivaali, joka nousi odottamattomaan suosioon, kun sitä markkinoitiin pienlehdissä ja radiossa ”Suomen ensimmäisenä punk-festarina”. Yksi Puntalassa esiintynyt muistelija kertoo festivaalien nopeasta suosiosta seuraavaa:

Mehän soitettiin ensimmäisessä Puntalassa kaheksankaks että, se oli rekka-auton lava tai semmosessa kuorma-auton- olikohan se sellainen - avattu lava tai kontti. Jompikumpi et joku nelkyt ihmistä ja, sitten kasikolmehan se repesi ihan täysin kun Propaganda Records mainosti punkkifestareina niitä. Hommas bändit, joista ne ei tiennyt niinkun järjestäjät mitään että ne on kaikki niinku punkkibändejä, tai hardcore-bändejä, ja mainosti sitä niinkun todella pitkään radiossa. Niin nehän oli ihan kusessa että siellä oli kakskyt järkkärii ja yhtäkkiä sinne pamahtaa ihan kauhea lauma ihmisiä.²⁸⁶

Tapahtuma keräsi huomiota paitsi kansainvälisillä esiintyjillä, myös tee-se-itse-henkensä vuoksi, koska koko festivaali järjestettiin talkoovoimin. Paikalliseksi suunnatun pikkutapahtuman suosio kasvoikin lopulta odottamattoman suureksi: kun paikalle odotettiin vain lähipiirin skeneä ja tuttuja tuttuja juhlimaan, niin paikalle saapui lopulta satoja punkkareita ympäri Suomea. Tilaisuus ajautui lopulta suorastaan kaoottiseksi, kun sadat punkkarit juhlivat ja seurasivat bändejä puutteellisten järjestelyiden keskellä: majoitusmahdollisuudet, vessat ja järjestyksenvalvojat olivat paisuneessa tapahtumassa vähissä. Ville Similä ja Mervi Vuorela kuvailevat *Valtio vihaa sua* -kirjassaan ensimmäisiä festivaaleja ”juostenkustuksi pikkutapahtumaksi”:

1980-luvulla Puntala-rock oli satunnaisesti järjestetty ja muutamia satoja ihmisiä keräävä pikkufestari, jossa saattoi tapahtua mitä tahansa. Bändit soittivat kun siltä tuntui, yleisö sikaili ”fuck the rules” -asenteella ja järjestyshäiriöitä tapahtui huomattavasti nykyistä enemmän.²⁸⁷

1980-luvun Puntala-rock kaatui tavallaan omaan mahdottomuuteensa, sillä ilman taustaorganisaatiota ja odottamattoman suuren huomion kanssa sen järjestäminen oli kallis, työläs ja vaivalloinen projekti. Festivaaleja järjestettiin muutaman kerran²⁸⁸ 1980-luvulla kunnes se lopetettiin kokonaan 1990 jälkeen. Puutteistaan ja kaoottisuudestaan huolimatta – tai kenties juuri sen vuoksi – Puntalan-matkoja on kuitenkin muisteltu lämmöllä ainutlaatuisina elämyksinä, jotka edustivat punkin itsetekemisen henkeä parhaimmillaan: punkkarit olivat yhdessä samassa jamassa, rokki soi ja reissuilta jäi muistiin erikoisia anekdootteja.²⁸⁹

---

²⁸⁶ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

²⁸⁷ Similä & Vuorela 2015, 481.

²⁸⁸ Vuosina 1982, 1983, 1986, 1989 ja 1990. (Similä & Vuorela 2015, 482.)

²⁸⁹ H5: Jusa 22.2.2016; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015; H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa. Similä & Vuorela 2015, 482.

Liftasin myös täysi-ikäisen kaverini kanssa ensimmäiselle täysin punkille vihkiytyneelle festarille vuonna 1983. Kyseessä oli vielä tänäkin päivänä toimiva Puntala Rock. Siinä oli festari, jossa punk/hc-nuori tunsi olevansa kuin taivaassa. Esiintymässä kaikki Suomen kovimmat nimet ja kymmenittäin tuntemattomampia nimiä. Sen verran hölmöjä kaverini kanssa oltiin, ettemme olleet ollenkaan ajatelleet, missä nukkuisimme. Telttaa ei ollut mukana, makuupussista puhumattakaan. Muistan, että vietimme yöme lavan alla, jossa oli joukko kaltaisiamme teltattomia punkkeja. Oli se kylmä yö. Mutta ei haitannut yhtään. En jättänyt kovinkaan montaa bändiä katsomatta ja sain haastateltuakin useita bändejä Kalma-lehteeni. Unohtumaton reissu kertakaikkiaan.²⁹⁰

Puntala-rock teki lopulta uuden tulemisen 2000-luvun alussa, jolloin sen organisointiin perustettiin oma yhdistys. Siitä pitäen festivaali on järjestetty säännöllisesti kaksipäiväisenä, ja Lempeälään matkustaa vuosittain noin 1500 punkkaria.²⁹¹

Keikkakokemukset

Se oli kyllä oikein mukava sinänsä että se oli kaikki tee se itse -meiningillä tehty että siellä ei ollut mitään virallisia järkkäreitä, joten alkoholinkäyttö oli vapaampaa, ja muutenkin meno oli vapaampaa eikä siellä niin riehuttukaan. – – Yksittäisiä tappeluita toki oli, aina mutta ainahan niitä tulee kun on paljon porukkaa, mut ei siihen mene kukaan väliin tai korkeintaan repiin irti että lopettakaa.²⁹²

Keikkojen varsinaista määrää Tampereella on mahdotonta arvioida aineiston perusteella. Niimekkäitä konsertteja ja festivaaleja lukuun ottamatta punk-keikat eivät olleet organisoituja tilaisuuksia, joista olisi jäänyt jälkeen muita tietoja kuin kävijöiden muistot, satunnaiset valokuvat ja harvinaiset videotallenteet. Keikat yhdistyivät muihin juhliin ja punk-tapahtumiin, joita järjestettiin ja joissa käytiin aina kun mahdollista mutta joista ei pidetty kirjaa sen kummemmin. Taloudellinen voitto ei ollut tärkeää keikan järjestäjille tai esiintyjille, vaan mahdollisuus hauskanpitoon ja soittamiseen: harrastuspohjaiselle toiminnalle kyse oli elämäksestä, vaikka esiintyjille pyrittiin kattamaan edes syntyneet matkakulut.

Keikka itsessään ei välttämättä ollut edes illan tärkein asia, vaan sen tarjoama sosiaalinen tila: jotkut muistelijat kertovat, että vaikka bändi ei olisi ollutkaan itselle tuttu tai edes mieluinen, niin keikoille mentiin joka tapauksessa koska sinne menivät kaikki muutkin ja siellä saattoi tavata kavereita joita ei muuten nähnyt. Siksi keikkojen perässä myös matkustettiin joskus pitkiäkin matkoja – ne olivat hyvä syy lähteä liikkeelle, ja vieraallakin paikkakunnalla ne tarjosi-

---

²⁹⁰ Mies, 1967, Rauma. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

²⁹¹ Ks. Puntala-rockin kotisivut [<http://www.puntala-rock.net>]. Luettu 16.1.2017.

²⁹² H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

vat tutun sosiaalisen ympäristön, jossa saattoi tutustua ihmisiin. Keikkojen perässä matkustelusta muodostui joillekin muistelijoistakin olennainen osa punkkarin arkea, johon ajoivat bändien näkeminen, kaverisuhteiden luominen ja ylläpito kuin myös silkka seikkailunhalu.²⁹³

Muistelijoiden kokemuksia Tampereen keikoista yhdistävät käsitykset keikkojen satunnaisuudesta, harvinaisuudesta ja odottamattomuudesta. Muistelutilanteeseen nähden keikkatarjontaa ja mahdollisuuksia on verrattu heikoiksi, mikä sekin kannusti käymään katsomassa kaikkea mikä vähänkään kiinnosti. Keikkakuvauksista on jäänyt mieleen ennen kaikkea hajanaisia anekdootteja ikimuistoisimmista keikoista, joihin yhdistyi nimenomaan jotain odottamatonta tai ainutlaatuista, kuten häiriöitä tai mellakoita, joita voi melkein pitää punk-eetoksen onnistumisen mittarina: arvaamattomuuden ja hauskanpidon tuominen takaisin rockiin.

6. ”Kun oot ton näkönen” – punkkareiden vastaanotto

Sitten nää perusjuntit kadulla, nehän nyt huuteli aina jotain heidän mielestään vitsikästä, mut ku kymmenennen tuhannen kerran on kuullut jostain lintukirjasta löytymisestä niin kyllähän se rupes oleen jo että joo joo onpa hauskaa.²⁹⁴

Punk edustaa periaatteiltaan ”toiseutta”: valtavirran ja status quon jakautuessa ”meihin” ja ”muihin” punkkarit näkevät itsensä nimenomaan ulkopuolisena vastakulttuurina. Punkin provosoiva tyyli, kriittisyys järjestelmälle ja kapinan osoitus vallitsevaa normistoa kohtaan tähdentävät tätä eroa: punkissa ei haluta kuulua järjestelmään, vaan osoittaa arvoja ja toimintaa sen ulkopuolella.²⁹⁵ Sinänsä ei siis yllätä, että punkkarit paitsi herättivät kaupungilla kulkiessaan huomiota, myös joutuivat erilaisten ennakkoluulojen ja vastakkainasettelun kohteiksi paitsi muilta nuorisoryhmiltä, niin myös tavallisilta kaupunkilaisilta. Vaikka ihmisten suhtautuminen punkkareihin on lieventynyt ajan kanssa, kun punk-kulttuuri on normalisoitunut osaksi väestöä ja kaupunkikuvaa,²⁹⁶ niin alkuvuosina vastaanotto oli vielä huomattavan jyrkkää. Puhuttaessa muistelijoiden arjesta punkkareina – niinkin pienistä asioista kuin millaista oli kulkea punkka-

---

²⁹³ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

²⁹⁴ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

²⁹⁵ Raippa 2002, 72–111; Koponen 2008, 42–47. ”Toiseus” käännetty englanninkielisestä termistä *the Other*. (“*Sobriquet 77.3: On Punks and Academia*” [<http://www.sobriquetmagazine.com/sobriquet/2011/11/sobriquet-773.html>]). Luettu 16.1.2017.)

²⁹⁶ Söderholm 1987, 60–62.

rina kaupungin kaduilla – keskeiseksi nousivatkin kattavat ja pitkätkin kertomukset ja kokemukset punkkareiden kielteisestä vastaanotosta. Toiseuden silmistä Tampereen ilmapiiri ja ympäristö ilmeni aivan toisenlaisena kuin ”tavalliselle” kaupunkilaiselle.

6.1. ”Perkeleen pellejä pitää kouluttaa” – kokemuksia kaduilta

Punkiin kuuluu luonnostaan auktoriteettivastaisuus, provosointi ja status quon järkyttäminen kapinallisella asenteella ja hyvän maun rajoja rikkovalle tyyliä. Ulkonäön on tarkoitus olla huomiota herättävää ja tabuja rikkovaa, ja monelle punkkarille punk-tyylissä on tärkeää juuri ”lupa näyttää köyhältä”²⁹⁷. Ihmisten varhainen suhtautuminen kohdistuikin tavallisesti juuri punkkareiden ulkonäköön: ulkonäöltään ”räjähtäneen” näköisiä nuoria pidettiin usein paenteisinä, häiriötä aiheuttavina tai suorastaan rikollisina, ja heitä saatettiin syyllistää milloin mistäkin rikkeistä ja ongelmista. Vastavuoroisesti hillitympää punk-tyyliä suosinut²⁹⁸ tai kokonaan pukeutumatta jättänyt muistelija²⁹⁹ eivät kertomansa mukaan kokeneet juuri lainkaan ongelmia.

Kyllä me yritettiin olla varmaan tyylikkäätkin... Siitä voidaan olla eri asia että tota, mutta tota, mutta ei sillä ei ollu niin ku väliä. Se oli... et... Mitenkähän mä sanoisin sen... sun täyty olla katu-uskottava, sanotaanko näin. Et se liitty jotenkin katu-uskottavuuteen ja sillai, mutta siis kyllähän siitä sitten saatiin niin kun. Kyllähän kaikki papat ja kaikki saatana kävi kimppuun ja... kun me oltiin mummon potkijoita, mikä toi Suosikki anto jotain ymmärtää et me ollaan mummoja potkittu. Joku Lommokin Hervannassa se meni mummolensa oikeesti tamppaan mattoja pihaan, ni sille soitettiin jo siinä välissä kaks kertaa poliisit että punkkari varastaa mattoja ja... siis se oli tämmöstä.³⁰⁰

Muistelijoiden kerronnassa on myös eroja ensimmäisen ja toisen aallon punkkareiden kokemuksissa. Ensimmäisen aallon punkkarit pukeutuivat vielä suhteellisen hillitysti: tyylistä kävivät sekaiset ja toisinaan värjätyt hiukset, nahkatakki, rähjäiset ja käytetyt vaatteet sekä koristeina rintanaipit ja hakaneulat. Vasta myöhemmässä ”hardcore-tyylissä” punk-estetiikka muuttui erityisen räväkäksi irokeeseineen, maihinnousukenkineen ja runsain bändimerkein, hakaneuloin ja niitein koristeltuine takkeineen.³⁰¹ Hardcore-tyyliin pukeutuneet muistelijat jakoivatkin erityisen värikkäitä tarinoita, mutta jo muistelijoiden ensimmäiset kokeilut punk-tyylissä

---

²⁹⁷ Raippa 2002, 72–74.

²⁹⁸ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

²⁹⁹ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

³⁰⁰ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

³⁰¹ Bruun et al. 1998, 263–264, 276–277; Raippa 2002, 75–78.

riittivät yleensä keräämään huomiota: hiusten värjämisestä joutui koulussa opettajan silmätiukuksi, vaatteiden pilaamista ei katsottu kotona hyvällä, ja linja-autot saattoivat sumeilematta ohittaa niittitakkisen nuoren pysäkillä.³⁰²

Rikollisuuden lisäksi punkkareihin liitettiin alkoholinkäyttö, joka oli varsinkin virkavallalle tavallinen syy valvoa punkkareita. Päihtyneisyys ja sen aiheuttamat järjestyshäiriöt olivat yleisiä syitä evätä punkkareilta pääsy esimerkiksi ravintoloihin, minkä kertojat epäilevät olleen pikeminkin tekosyy olla päästämättä punkkarinnäköisiä ihmisiä sisään ilman, että sitä tarvitsee myöntää:

No kyllähän se, semmosta oli että, jos sä menit vaikka kauppaan niin siellä koko aika joku kävelee perässä kattomassa että sä et varasta mitään. Et olihan se. Ja sitten sit kun tuli niin paljon ikää että pääsi jopa (*naurua*) ravintolaan sisään niin ei siellä välttämättä paljon päässyt sisään. Tosin, se oli ehkä siinä vaiheessa muuttunut sen verran että ei sanottu suoraan että ei niinkun ulkonäön takia pääse vaan oli sitten se että oli liikaa pohjia. Vaikka meni selvin päin niin jos sulla oli niittitakki niin sulla oli aina liikaa pohjia.³⁰³

Punkkareilla jotka ei, jätkiä jotka pukeutui tai joilla oli nää niittinahkarotsit ja näillä niin niillä oli porttikieltoja näihin (*nauradus*) tavarataloihin. Se kai liittyi enemmän johonkin varasteluunki, tai tämmösen mutta niin jotta, en pysty sillai sanoon että kuinka paljon,³⁰⁴

Tappeluihin ja hakkaamisen kohteeksi joutuminen oli joillekin punkeille arkipäivää. Tylyintä kohtelua muistelijat kertovat saaneensa tyypillisesti keski-ikäisiltä miehiltä, jotka saattoivat käydä suoraan käsiksi ja pahoinpidellä kaupungilla vastaan tulleita punkkareita.³⁰⁵

Ehkä pahin ryhmä oli, oma kokemus niin, kolmekymmentä-viiva-neljäkymmentävuotiaat suomalaiset miehet. Ne ei, ne oli tota, ne oli pahin ryhmä, ne ei vaan tahtoneet ymmärtää et miks joku kulukee ton näkösenä. Se oli heille liikaa. – – Pikkupaikkakunnalla taikka täällä Tampereellakin niin tota, ne kyllä katto karsaasti ja huusi ja tōni ja pari kerta tullu turpaan Keskustorilla ja kirjaston puistossa, ”kun oot ton näkönen”.³⁰⁶

Väkivaltaa tapahtui enimmäkseen ns. tavallisten, täysi-ikäisten miesten taholta. Punkkarit viettivät aikaansa keskustassa päivittäin – olivat hyvin tarjolla – ja lähikuntien sekä lähiöiden duunariukot tulivat keskustaan viihteelle, jolloin ”perkeleen pellejä pitää vähän kouluttaa” asenne kulminoitui tappeluihin. Osa punkkareista ei suostunut tähän ja koki että hyökkäys on paras puolustus. Poliisit kiinnostuivat yleensä enemmän punkkarien riekkumisesta kuin perushebojen väkivaltaisuuksista.³⁰⁷

³⁰² H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015; H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

³⁰³ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

³⁰⁴ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

³⁰⁵ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015; H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

³⁰⁶ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

³⁰⁷ Mies 1965, Sysmä. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

6.2. ”Hyökkäys status kuoa vastaan” – punk ja sukupolvikonflikti

Tuohon aikaan Suomi oli järkyttävän sulkeutunut ja ahdasmielinen, josta kertonee myös naurettava Sex Pistolsille asetettu maahantulokielto.³⁰⁸

Sex Pistolsin maahantulokielto tammikuussa 1978 oli ensimmäinen kansallista näkyvyyttä saanut esimerkki punkin saamasta kielteisestä vastaanotosta, mikä ironisesti samalla sinetöi sen maineen ja suosion nuorten keskuudessa: päättäjälinten ja järjestelmän käydessä punkin kimp- puun punk-nuoret saivat konkreettisen osoituksen järjestelmästä, jota vastaan punk varta vasten kapinoi.³⁰⁹ Antti Suonio käyttikin pro gradu -tutkielmassaan Sex Pistolsin aikaansaamaa me- diakohua esimerkkinä, jonka kautta voidaan hahmottaa suomalaisen kulttuuripolitiikan ja yh- teiskunnan tuolloin vakiintuneita käytänteitä ja aatemaailmaa. Suonio, kuten myös viittaamansa kulttuuritutkija Pertti Alasuutari, puhuu *sukupolvikonfliktista* osana kulttuurinmuutoksia ja kä- sittelee sitä osana tutkimaansa punkin saamaa vastaanottoa.³¹⁰ Suonion tutkielma käsittelee en- sisijaisesti lehdistön näkemyksiä ja lehtikirjoittelua, mutta niiden kautta voidaan avata myös aikakauden vallitsevia arvonnäkemyksiä, koska näiden lähteiden kautta tavalliset suomalaiset tutustuivat ja saivat ensinäkemyksensä punkista.

Suomalaisen kulttuuri-ilmapiirin hahmottamisessa on punkkareiden kannalta huomionarvoista aikakauden jähmettynyt politiikka ja vanhoillisten kulttuuriarvojen korostus, jota punkkarit vastustivat. Pertti Alasuutarin mukaan suomalaiseen kulttuuripolitiikkaan on kauan liittynyt ajatus suomalaisesta yhtenäiskulttuurista ja sen ydinarvoista – käytännössä siis siitä, mitä on *suomalaisuus* – johon kulttuuripolitiikalla on pyritty vaikuttamaan. Kanavina tälle ovat olleet niin oikeaoppinen kasvatus, koulutuksen ja joukkotiedotuksen rooli kansanvalistajana sekä suo- malaisen korkeakulttuurin vaaliminen ja esiintuominen siitä tietämättömälle rahvaalle ja maal- likoille.³¹¹ Siihen on myös kuulunut jo 1950-luvulta lähtien *kulttuurinen protektionismi*, jossa suomalaisen yhtenäiskulttuurin hegemoniaa on pyritty suojelemaan ulkomaalaisilta vaikut- teilta, kuten kaupalliselta viihteeltä ja massakulttuurilta, jotka viekoittelevat yleisön huomion pois korkeakulttuurista.³¹² Suonio puhuu myös *sukupolvihegemoniasta*, jossa vanhempi suku-

---

³⁰⁸ Nainen, 1964, Helsinki, osa punk-liikettä + musan kuuntelija. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

³⁰⁹ Suonio 2006, 3–4, 14–16; Koponen 2008, 38; Lindfors: ”Punk kotoutui Suomeen peloista ja pahastuksesta huolimatta” [<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/06/23/punk-kotoutui-suomeen-peloista-ja-pahastuksesta-huoli- matta>]. Luettu 16.1.2017.

³¹⁰ Suonio 2006, 18–20.

³¹¹ Alasuutari 1996, 215–225, 233–243.

³¹² Suonio 2006, 30–35, 37–40; Alasuutari 1996, 219–224; Laukka & Kannisto 2016, 372–378. Poliitiikkaan yh- distyi myös vasemmistolaisia kaupallisuutta vastustavia asenteita, jossa länsimaista populaarikulttuuria pidettiin

polvi pyrkii kontrolloimaan nuorten kulttuuria ja arvopohjaa varmistaakseen oman arvomaailmansa jatkuvuuden. Hyveellisen yhtenäiskulttuurin vaalinta näkyikin myös ajatuksissa ihan-teellisesta suomalaisesta nuorisosta, joka haluttiin valjastaa nuorisopolitiikalla kasvatukselliseen ja valistuneeseen, kontrolloituun kulttuuritoimintaan.³¹³

Kulttuuripolitiikan harjoittamiseen oli useita väyliä 1970-luvulla. Alkoholipolitiikalla ylläpidettiin kansanvalistuksen hengessä raittiuden hyveitä ja yritettiin opettaa suomalaisia kohtuulliseen alkoholikulttuuriin. Radio- ja televisiotoiminta valjastettiin kansanvalistukselliselle ohjelmalle: radion musiikkitarjonta esimerkiksi painottui alusta alkaen klassiseen musiikkiin. Valtion tuki kulttuuritoiminnalle myös kohdistui juuri korkeakulttuurin tukemiseen ja kansallisten arvojen ylläpitämiseen, minkä takia erilaiset toimijat ja järjestöt joutuivat vaadittaessa osoittamaan oman toimintansa edustavan ”taiteellisia” ja ”korkeakulttuurisia” arvoja.³¹⁴ Ja tähän kulttuuriseen ja historialliseen kontekstiin ilmestyi punk rock, vierasmaalainen vastakulttuuri provosoimaan vallitsevaa yhteiskuntaa.

Se koettiin jotenkin tosi hyökkäyksenä jotain, jotain status kuoja vastaan että meidän länsimainen elämäntapamme tuhoutuu kun tuolla jätkällä on tommone niittitakki ja pystytukka. Jotain niinku omaan ajatusmaailmaansa ei millään tavalla, tai mä en ikinä sitä ymmärtänyt koska silloin kun itelläkin alko noi punk-jutut niin en mä ikinä ajatellut sillein että mä vihaan kaikkia. Siis, en mä ikinä ajatellut sillein että mä haluan... niinkun... ”haluan olla sodassa kaikkien kanssa”, vaan se tuli ulkopuolelta, että, mut suljettiin ulkopuolelle.³¹⁵

Sukupolville, jotka olivat kasvaneet ja kasvatettu valistuksellisen ja jäykän kulttuurin alla, punkin suora kapina ja rähjäinen provosointi merkitsivät kulttuurishokkia. Se oli hyökkäys vanhemman sukupolven kulttuurihegemoniaa vastaan, mikä särki käsityksen nuorten yhtenäiskulttuurista ja vastusti tarkoituksellisesti vanhan sukupolven hyveellisiä, korkeakulttuurisia suomalaisuuden arvoja. Punkkarit edustivat vieraita vaikutteita, turmelevan massakulttuurin tuloa varjeltuun yhtenäiskulttuuriin ja uuden sukupolven tarkoituksellista rappiota.³¹⁶

---

lama-ajan yhteiskunnallisessa epävarmuudessa kansallisen kulttuuriperimän syrjäyttävänä kulttuuri-imperialismina, ”amerikanisaationa”. (Heinonen 2003, 456 – 458; Laukka & Kannisto 2016, 374–380; Kallioniemi 2003, 484, 489–491.)

³¹³ Suonio 2006, 18–21, 30–35; Haarala 2011, 34–38.

³¹⁴ Alasuutari 1996, 221–224; Laukka & Kannisto 2016, 372–376; Aapola & Kaarninen 2003, 431–432.

³¹⁵ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

³¹⁶ Kiinnostavasti punk yhdistettiin vanhempien silmissä usein kaupalliseen massakulttuuriin, joka suuren muotivirtauksen lailla viekoittelee ja turmelee nuorison, huolimatta punkkareiden itsensä kärkkäästä kaupallisuuden vastustamisesta. Heiskanen ja Mitchell sekä Kallioniemi mainitsevat tämän ilmiön koskeneen myös muita nuorten alakulttuureja – diinareita, hevareita, lättähattuja, diskohileitä – jotka rikkoivat räväkkyydellään vanhempien uskoa nuorten yhtenäiskulttuuriin. Lättähähatut olivat aiheuttaneet pahennusta jo 1950-luvulla, minkä seurauksena nuorten

Osa muistelijoista koki haastattelutilanteen hyväksi tilaisuudeksi arvioida ja analysoida mennyttä uudelleen, ja kaupunkilaisten suhtautumiselle löydettiin myös ymmärrystä ja perusteita. Teijo esimerkiksi mietti voimakasta sukupolvieroja suhtautumisessa pukeutumiseen ja siisteyteen: vanhempien ja isovanhempien sukupolvelle ulkoinen siisteys merkitsi arvokkuutta ja hyvää kansalaista, kun taas epäsiisteys liitettiin epäsosiaalisuuteen ja rikollisuuteen. Punkkareiden tarkoituksellisen rähjäinen tyyli menikin heille täten yli ymmärryksen.³¹⁷ Toiset muistelijat myös kommentoivat silloisen tahallisen räikeän tyylin tuntuvan jälkeensä muisteltuna melkein lapselliselta, koska se tuntui toisarvoiselta provosoinnilta verrattuna punkin todelliseen kapinalliseen tarkoitukseen.³¹⁸ Kuten Raippa toteaa, punk-tyyli alkoi vähitellen 1980-luvulla hillitä itseään, kun ulkoinen tyylin korostaminen antoi tilaa ideologiselle ajattelulle ja arvoille – senkin lisäksi, että tyyli alkoi yleistyessään menettää shokkiarvoaan, ja värikkäiden irokeesikampauksien ylläpito oli niin työlästä, ettei se tuntunut enää vaivan arvoiselta.³¹⁹

6.3. ”Sorinkadulle yöpymään” – virkavalta ja punkkarit

Eikä Tampereella virkavalta tai Tampereen poliisi niin, kyllä se oli kansa aika erikoista touhua että siellä oli muutamat, muutamat poliisit jotka tota partiossa silloin käveli vielä tossa kaupungilla. Nykyään ei enää poliiseja näykään. Siellä oli muutama konstaapeli että jos sattu ohi kulkevan tai jos tuli takaa niin sieltä tuli pamppua jalkoihin taikka tohon alaselkään ja naurovat paskasesti. Ihan vaan ohimennen käveli ja tota, sit oppi välttelevän paria, paria poliisia, että kun näki niin silloin mieluiten vaihto tien toiselle puolelle taikka vaihto suuntaa.³²⁰

Poliisi on selkeä symboli auktoriteetille ja järjestelmälle, jota vastaan punk kapinoi. Poliisikokemukset ovatkin yleinen tapa kuvailla olosuhteita kaupungissa: suhde kaupunkiin ja kaupunkilaisiin muotoutuu näkyvästi kriittiseksi, kun kaupungin virallinen järjestyksenvalvoja on punkkareita vastaan. Poliisivastaisuudesta onkin kirjoitettu lukemattomia punk-lauluja, aina Eppu Normaalin varhaisesta ”Poliisi pamputtaa taas” -hitistä Kaaoksen ja Kohu-63:n raadollisiin hardcore-vetoihin ”Kytät on natsisikoja” ja ”Poliisit on verisii persereikii”, jotka eivät jätä

---

alakulttuurit saatettiin nähdä jatkuvana ongelmana. (Suonio 2006, 22, 24, 30–33; Heiskanen & Mitchell 1985, 238–240; Kallioniemi 2003, 485–491.)

³¹⁷ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

³¹⁸ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

³¹⁹ Raippa 2002, 77–82.

³²⁰ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

juurikaan tulkinnanvaraa hc-punkkareiden asenteista poliiseihin.³²¹ Huomionarvoisesti Tampere oli tänä aikana myös ”poliisikoulukaupunki”, minkä takia yksi muistelijä kommentoi Tampereen olojen olleen ”nihkeet moneen muuhun paikkaan verrattuna”.³²²

Samoin kuin kertomukset kaupunkilaisten suhtautumisesta, myös poliisin kanssa koetut tapaukset olivat yleisiä useimmilla muistelijoilla. Henkilökohtaisten kokemusten osuus myös korostui haastatteluissa muistelijoiden asenteessa: ne jotka eivät kokeneet suoraan tai kuulivat vain toisilta, suhtautuivat asiaan maltillisemmin ja etsivät vaihtoehtoisia syytä, kun taas omia kokemuksiaan jakaneille tilanne oli vaikutelmaltaan lähempänä tilitystä kaltoinkohteluista, jotka he saattoivat vihdoinkin kertoa nauhalle. Huhuja ja kokemuksia oli erilaisia ja mukaan liittyi paitsi yhteisiä tuntemuksia virkavaltaa kohtaan, myös satunnaisia anekdootteja jälkeensä huvittavina pidetyistä kohtaamisista. Suhtautumisessa on myös eroja eri punk-polvien välillä: varhaisille punkkareille kohtaamiset liittyivät varsinkin luvattomiin keikkoihin, eikä esimerkiksi Pepe joutunut kokemaan mitään puhuttelua vakavampaa.³²³ Radikaalimmat, räväkämpät ja kriittisemmät hc- ja anarkistipunkkarit sen sijaan joutuivat useammin ja avoimesti tukkanuotaisille poliisin kanssa, ja heidän kerronnassaan suhteet poliisiin ovat erityisen kielteisiä ja sisältävät rankkojakin kuvauksia.

Poliisin suhtautuminen punkkareihin on kriittisempien muistelijoiden kerronnassa korostetun jyrkkää: punkkarit olivat poliisille nuorisrikollisia tai rettelöitsijöitä, joita kohdeltiin sen mukaan. Resuisen ulkonäön lisäksi perusteena olivat usein alaikäisten alkoholinkäyttö ja julkinen juopottelu tai yleiset järjestyshäiriöt kuten kadulla virtsaaminen. Näistä syistä joutui tavallisesti ”yöpymään Sorinkadulle”, eli punkkarit vietiin pois kadulta yöksi putkaan. Muistelijat kertovat myös tapauksista, joissa päihtyneisyyttä tai ulkonäköä käytettiin jo ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä perusteena: jos punkkari ei vielä ollutkaan juovuksissa tai aiheuttamassa harmia, niin kohta olisi kuitenkin, joten tie saattoi viedä putkaan joka tapauksessa. Joissakin tapauksissa tämä sai suorastaan koomisia piirteitä, kuten yksi muistelijä kertoo:

Kaupungilla se oli että varsinkin pyörin silloin hirveesti ton Kaaos-Jaken kans, yleensä se päättyi sit tonne putkaan. Olit sä kannissä tai et, mutta niinku kytät nappas sut jos sä jäit kii. Se oli niinku parhaimpina viikonloppuina mä olen Jaken kans ollut kolme kertaa putkassa, ja parhaimmalla kerralla että me päästiin pois siitä ja silloin tota, Koskikeskusta rakennettiin niin, menttiin naureskeleen siihen rakennustyömaalle niin, siitä napattiin

---

³²¹ Bruun et al. 1998, 255, 353.

³²² K1: Skeneaktiivi (mies) s. 1963, 31.12.2015, tekijän hallussa.

³²³ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

suoraan maijaan ja suoraan asemalle. Ehittiin oleen viistoist minuuttia ulkona. Eli... Jakke sanoi joskus että ”Kytät on natsisikoja” biisissään, niin se tosiaan oli sitä.³²⁴

Poliisi kuvataan tapahtumissa lähes aina aloittavana osapuolena, joka ilmestyy joukon keskelle hajottamaan porukkaa häiriköimästä tai keskeyttämään keikan rettelöinnin takia. Isosta joukosta putkaan saattoi joutua satunnaisella valinnalla tai räikeimmin pukeutuneena, oli syytä tai ei, ja pidätysten vastustamisesta saattoi koitua rankkoja seurauksia. Kriittisissä kuvauksissa korostetaan poliisien vallankäytön mielivaltaisuutta: tarpeetonta kiusantekoa, kohtuutonta voimankäyttöä ja pahoinpitelyitä auktoriteetin nojalla.³²⁵

Muistelijä A: Joo kyllä, en mä tiedä mitä nyt- onks se poliisi nyt tänä päivänäkään aina ihan fiksu mutta sillon se oli kyllä että tota, ihan tosiaan ne pari tyyppiä niin tota kyllä ne joskus otti, kumipamppu tohon ja sitten kuristaa tosta ja jos yritit sanoo että ”mä teen tästä jutun” niin naurovat paskasesti että niin että, kumpaakohan ne uskovat TON NÄKÖSTÄ vai MINUA VIRKAMIEHÄ? Ja et ei tullut mieleen koskaan että mitä nyt jotakin yritettiin, puuhata että.

Muistelijä B: Toi on kyllä semmoinen asia joka ei oo kauheesti muuttunut. Vaikka sitä sanomisen aiheetta on nykyään vähemmän, mutta jos sitä tulee niin kyllähän se on niin että kyllä poliisia uskotaan.³²⁶

Oli kakskyt astetta pakkasta, mul oli irokeesi, niittitakki päällä. Kaveri on semmonen vähän niin kun discohile, tai semmonen pörrötetty vitun iso tukka tai tällai näin. Se on kussella siinä, kytät tulee taakse, ime kuses, vähän niin kun siinä jossain saatana ja tulee sieltä että vittu sä imet ne kuses saatana. Ja rupeen aukoon päätä, vittu että nyt turpa kiinni, tai sillain niin kun auoin päätä, että sitten... suurin piirtein tais lyödä sen jätkän päänkin sinne, sinne että nyt imet sen kuses ja tällai näin.³²⁷

Yksi erikoisuus muistelijoiden kertomuksissa ovat punkkareiden saamat ”porttikiellot” paikkakunnille: jos punkkari astui junaan tai bussiin ja suuntasi esimerkiksi Toijalaan, niin vastassa saattoi olla poliisipartio odottamassa ja valmiina taluttamaan nuoren paluukyytiin takaisin Tampereelle. Ilmiöstä kertoo varsinkin Timo, joka Kaaoksessa soittaessaan joutui tekemisiin vastaavan kohtelun kanssa. Muistelun keskellä hän ihmettelee, kuinka paikalliset poliisit edes viitsivät ryhtyä sellaiseen: konkreettista mandaattia porttikieltojen asettamiselle tuskin oli, vaan poliisit ilmeisesti vain ”suojelivat” kotikuntaansa omin valtuuksin vierailta, ei-toivotuilta aineksilta:

Joskus me päästiin juna-asemalle Tampereella, hypättiin junaan että tästä näin Toijalaan, nii ei kestä kauaa kun päästään Toijalassa junasta pois niin, siinä on poliisit odottamassa: ”Jahas pojat, odotetaas tässä seuraavaa junaa Tampereelle.” Elikkä ei päästänyt

---

³²⁴ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

³²⁵ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015; H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015; H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

³²⁶ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

³²⁷ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

ollenkaan koko kylään (*nauraen*) että täältä Tampereelta poliisi soitti että ”pojat tulee taas”. Joskus päästiin jopa sinne johonkin Viialan keskustaan niin vähän ajan päästä meivät ohjattiin rautatieasemalle ja seuraavalla pois.

Ei siitä koskaan kirjoitettu mitään virallista lappua mutta, näin niinku meille vaan ilmoitettiin että se on sitten elinikänen porttikielto ton näkösilte ihmisille. Mutta suulliset porttikiellot niin näihin neljään [kuntaan].³²⁸

Toisaalta joillakin muistelijoilla on jäänyt poliisikohtamisista myös hyviä muistoja; tilanteita, joissa poliisi on suhtautunut nuorten toimiin reilusti ja jättänyt jopa rauhaan peloista huolimatta. Esimerkiksi keikoille tarkastuskäynnille tulleet poliisit ovat voineet käyttäytyä reilusti eivätkä ole suorin tein katkaisseet keikalta sähköjä.³²⁹ Tällaiset tapaukset kuitenkin vaihtelevat sen mukaan, millaisia muistelijoiden yleiset tuntemukset poliiseista ovat: toisille pahimmat poliisit olivat poikkeuksia, jotka ajan kanssa oppi tunnistamaan ja välttelemään vastaantullessa,³³⁰ kun taas toisille juuri reilut poliisikohtamiset olivat satunnaisia ja poikkeuksellisia, positiivisia yllätyksiä muuten ikävien muistojen joukossa.

– – Oli siä hyviäkin poliiseja. Et kyl mä muistan jossain, oltiin Tesomalle menossa... siä oli Riistetyt ja Kohu Kuuskolme Tesoman nuorisomestassa soittamassa ja mä ... kävelin päivällä siinä jätkien kanssa Kauppakatua... meillä oli kitarat mukana ja vittu kun rupes kusettaan kun olin siinä vähän kaljaa juanu ja... no, perkele menimpä siihen sitten kullalle... kuset ja vittu, no eikös siältä kulman takaa tuu kaks saatanan kävelypoliisia, mä olin että voi helvetti, että taas lähetään putkaan ja että keikka jää niin ku tekemättä. Ja, no mää selitän että hei perkele kun meil on keikka, ni... No, poliisit oli erittäin, mukavia ja sano että okei, me ei viedä sua putkaan, mutta saat sakon. Ja mä sain 32 markkaa sakkoa... nimikkeellä ”Siitin uhkaavasti esillä yleisellä paikalla.” (*Naurua*) Et kyllä niilläkin huumorintaju on. (*Naurua*)³³¹

Poliisikohtelun kuvauksissa on huomioitava, että muistelijoiden näkökanta on ollut punkkareina vahvasti auktoriteettivastainen ja siten osaltaan väritynyt: poliiseista ei anneta hyvää kuvaa, kun sellaista ei poliiseista nähdä. Silloinkaan kun muistelijat eivät itse olleet kohteena, niin tapauksista muistetaan liikkuneen toisiin kohdistuneita huhuja ja kertomuksia.³³² Ritva Raippa on esittänyt, että punkkarit saattavat osaltaan myös korostaa kokemiaan ennakkoluuloja ja kohtelua, koska se on merkki provokaation tehokkuudesta,³³³ ja ikävät muistot ovat voineet jäädä mieleen osoituksena oman eetoksen vahvistamisesta, jolloin positiiviset muistot muistuvat harvinaisina poikkeuksina. Varsinkin hardcore-aikana punk-elämään kuului kiistattomasti rajuja

³²⁸ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

³²⁹ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

³³⁰ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

³³¹ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

³³² H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

³³³ Raippa 2002, 76.

elämäntapoja, runsasta alkoholia ja tarkoituksellista pahennuksen aiheuttamista. Toisaalta taas, sellaiset laulut kuin *Kytät on natsisikojä ja Poliisit on verisii persereikii* tuskin syntyivät tyhjästä provosoinnin tarpeesta.³³⁴

6.4. ”Pekka Paavolan kaupunki” – Tampereen sija kokemuksissa

Muistelijoiden näkemykset ja asenteet aikakaudesta ja sen ilmapiiristä kohdistuvat tavallisesti koko Suomeen ja yhteiskuntaan yleensä: kokemukset Tampereesta vertautuvat tähän ennen kaikkea yksittäisinä anekdootteina ja kertomuksina punkkareiden kokemista ennakkoluuloista ja kaltoinkohtelusta. Tampereeseen heijastui samankaltaisia kokemuksia ja tuntemuksia kuin muuallakin sukupolvihegemoniseen Suomeen: sulkeutunut ja ahdasmielinen ilmapiiri, ulkonäkö herätti kaupunkilaisissa närää tahallisestikin ja poliiseista ei pidetty. Tampere ei ollut myöskään erityisen otollinen paikka luovalle punk-nuorelle – ajan nuorisopolitiikan hengessä kaupungissa nuorille järjestettiin vain vähän luovaa toimintaa ja nuorten kulttuureille käytännöllisiä toimitiloja oli harvassa. Huomionarvoisena kuriositeettina yksi selkeä rinnastus Tampereen oloista kohdistuu pitkäaikaiseen kaupunginjohtaja Pekka Paavolaan:

Tää oli Pekka Paavolan kaupunki, täällä ei nuori saanut vittuilla. Eikä siihen annettu paljon mahdollisuuksiakaan.³³⁵

”Tampereen pomoksikin” kutsuttu Paavola oli Tampereen kenties tunnetuin kunnallispoliitikko, joka toimi kaupungin johdossa kuusitoista vuotta 1969–1985 ja sai varsinkin vasemmistolaisessa mediassa lokaa autoritaarisena johtajana. Ajan nuorisopolitiikan hyveiden mukaisesti Paavolan kaupunginhallinto myös keskittyi kaupungin brändäyksessä pääosin taloudellisesti kannattaviin ja korkeakulttuurisiin projekteihin.³³⁶ Punkkareille hän oli siis sinänsä osuva henkilöitymä Tampereeseen kohdistuneelle ankeudelle. Paavolaan kohdistuneista asenteista kenties kuuluisimpana säilyneenä esimerkkinä toimii kaupunginjohtajan mukaan nimetty Kohu-63:n kappale ”*Paavola*”, joka on mahdollisesti myös ainoa suoraan Tampereeseen yhdistettävissä oleva punk-laulu:

Paavola ei tahdo luovuttaa
sillä on poliisit turvana
nuoret soittamassa helvetissä

³³⁴ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

³³⁵ H1: Teppis 1.2.2015, tekijän hallussa.

³³⁶ Paavolasta on julkaistu elämänkerta *Tampereen pomo*, joka on luonnollisesti kerrottu hänen näkökulmastaan myönteisesti. Tampereesta itsessään kirja kertoo lähinnä kunnallispolitiikan anekdoottien, Paavolan oman urakulun ja lukuisten Paavolan aikana toteutettujen rakennusprojektien kautta, joihin kuuluivat muun muassa Pirkkalan lentokenttä, Hervannan kaupunginosa, Särkänniemen huvipuistoja Tampere-talo. (Ks. Helen 2011.)

hän vain hymyilee lehdissä.³³⁷

Laulu pohjautuu kaupunginjohtajan talon edessä pidettyyn ”200 vuotta kadulla” -mielenosoitukseen, jonka lopputulemana Paavola oli soittanut poliisit paikalle.³³⁸ *Paavolasta* löytyy selkeitä viitteitä punkkareiden Tampereeseen kohdistuneesta kritiikistä: sukupolvihegemoninen auktoriteettihahmo poliisit turvanaan sekä välinpitämättömyys nuorista ja nuorten kulttuurista. Suomalaiset punk-laulut kohdistavat harvoin kritiikkiä suoraan tiettyihin tapahtumiin tai henkilöihin, vaikka perustuisivatkin henkilökohtaisiin kokemuksiin, vaan sanoitukset ovat tavallisesti yleismaailmallista tunteiden ja raivon purkamista ja provokaatiota. Olli Koponen on esittänyt pro gradu -tutkielmassaan, että suomalaisella punkilla ei ole välttämättä ollut yhtä selkeitä kritiikin kohteita kuin brittiläisillä esikuvillaan: ”Suomessa alakulttuurit ovat olleet useimmiten imaginaarisia ratkaisuyrityksiä nuorten kokemuksiin ristiriitoihin, vaikka perinteinen alakulttuurikäsitys nojaakin vahvasti luokkaperustaan.”³³⁹ Suomen yhteiskunta ei ollut yhtä jyrkästi luokkakajainen ja punkkarit tulivat Suomessa kirjavammista väestönoisista, joten samaistuminen ulkomaiseen kapinahenkeen ei ollut suoraviivaista. Suomessa viitteet paikallisiin oloihin ja kokemuksiin on siksi ehkä verhottu yleiseen tuntemusten purkamiseen, suorien kohteiden esiintyessä satunnaisesti *Paavolan* kaltaisissa, ajassa ja paikassa relevanteissa lauluissa.³⁴⁰ Vähintäänkin muistelijoiden omakohtaiseksi *vaikutelmaksi* on jäänyt, ettei Suomessa ollut kovin paljon suoraan kohdistettuja punk-lauluja.

Muistelija A: Niillähän tosin taisi Lamallahan olla enemmän sitä, niinkun sellaista vähän selaista, vaikka niinku siis otettiin kantaa niin se oli vähän sellaista kun huumorin kautta tuotiin sitä. Ei saarnattu, että ei sanottu että ydinsota tulee ja kaikki kuolee.

Muistelija B: Niin toi oli Tampere-bändeille nimenomaan... sota, ydinsota, tämä kuolema ja maailmanloppu siinä, se oli niinkun ihan, poliisit, virkavalta, se oli niinku se semmonen pääpointti Tampere-bändien sanoituksissa.

Haastattelija: Okei... No, sanoitusten puolelta, näkyikö siinä että, paitsi että tamperelaisilla korostui kantaottavuus niin käsittelevätkö bändit esimerkiksi paikallisia tapahtumia tai oloja? Tuleeko tämmöistä mieleen?

Muistelija B: Hmm... Pitäis olla nyt...

Muistelija A: No Kohu nyt laulo Paavolasta, tietysti. Muuten ehkä niin...

Muistelija B: On joo, jotenkin Kaaoksen sanat, ne oli jotenkin hyvin sellaisia yleismaailmallisia että se, sota. Sota oli se niinkun teema ja maailmanloppu. Ei niinku sillain... No, Kohuilla, kaupunginjohtaja Paavolalle (*nauraen*) ”Paavola Paavola Paavola”. Mut ei nyt varmaan, jos nyt muutamia biisejä oli nimenomaan kirjoitettu Tampere-tapahtumista niin

³³⁷ Kohu-63, ”Paavola”. ”Pelimannimusaa” -EP, Poko Rekords 1981.

³³⁸ Saastamoinen 2007, 259–260.

³³⁹ Koponen 2008, 112.

³⁴⁰ Koponen esittelee gradussaan myös toisen esimerkin, pihtiputaalaisen Ratsian laulun *Lontoon Skidit*, jossa lontoolaisten punkkareiden oloja vertaillaan Pihtiputaan skeneen (2008, 112–113).

kyllä ne aika vähissä oli. Kyllä varmaan sellaista yleistä, yleistä läpinäätä ja yleistä näkemystä mikä silloin oli sanojen tekijällä.³⁴¹

7. Paikallinen ja yleinen – Tampereen suhde muihin paikkakuntiin

7.1. ”Räkäsemmän näkönen ja kuulonen” – Helsinki ja Tampere

Pääkaupunkina Helsinki on ollut musiikkikulttuurin aktiivinen keskipiste Suomessa, ja rock-musiikin historia on ollut pitkälti Helsinki-vetoista. Valtaosa varhaisista rock-yhtyeistä oli kotoisin Helsingistä tai kotiutunut Helsinkiin. Sinne saapuivat ensimmäisenä uudet trendit ja ilmiöt, ja musiikkikulttuurin pesäero muuhun Suomeen on ollut suuri: monet suomalaiset rock-yhtyeet saattoivat keikkailla pelkästään Helsingissä, ja muulle maalle tulivat tutuiksi kiertämisestä etupäässä suuret hittiyhtyeet ja -artistit. Helsingistä käsin toimivat myös suuret levy-yhtiöt sekä 1970-luvun suomalaisen progressiivisen rockin esillenostajana tunnetuksi tullut pienyhtiö Love Records.³⁴² Tässä kontekstissa Tampere nousi 1970-luvun lopulla yllättävään asemaan Suomen toisena ”rock-pääkaupunkina”, pioneereinaan manserock-nimet kuten Virtanen ja Juice Leskinen, uuden aallon punk-bändit ja tamperelainen levy-yhtiö Poko Rekords. Tämä johti eräänlaiseen kilpailuasemaan ja vastakkainasetteluun kahden rock-kaupungin välillä.³⁴³

Haastatteluissa nostin esille Helsingin ja Tampereen välit yhtenä puheenaiheena ja tiedustelin, oliko punkkareiden välillä heidän mielestään vastakkainasettelua liittyen kaupunkien rock- tai punk-kulttuureihin. Toisaalta sitä on pidetty ylikorostettuna ja tulkittu pikemminkin ”moleminpuolisena kevyenä vittuiluna” kaverien kesken, toisaalta taas varsinkin skenen alkua ajoilta on kaupunkien välillä huomioitu eroavaisuuksia. Nämä perustuivat etupäässä kaupunkien välillä nähtyyn ”isoveeli-pikkuveli-asetelmaan”, pintapuolisiin tyyllisiin eroihin ”Tampere-punkin” ja ”Helsinki-punkin” välillä, ja näistä juontuneisiin käsityksiin Tampereesta ”muotipunkkien” ja ”huumoripunkin” paikkana. Myöhemmän hc-ajan muistelijat taas käsittelivät eroja nostamalla esille Tampereen skenen hajanaisuuden suhteessa Helsinkiin.

---

³⁴¹ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

³⁴² Bruun et al. 1998, 176–210; Jalkanen & Kurkela 2003, 555–589; Laine 2013, 413–416.

³⁴³ Bruun et al. 1998, 211–220; Jalkanen & Kurkela 2003, 555–589.

Tyylierot

Monet Tampereen bändit oli mun mielestä täysin hanurista. Eput ja Sensuurit, ota ne sit tosissaan. Niil oli oma Tampereen huumoripop niinku on viel tänä päivänäki. En tiedä, mut mulle se on vastenmielistä. Varsinki ku kattoo mitä bändejä oli Stadissa silloin. ³⁴⁴

Alkuaikoina joillekin toimivat vedenjakajana Tampereen Eppu Normaali ja Helsingin Pelle Miljoona, joiden eroavaisuuksista – Eppujen sanoitukset olivat pääpiirteissään humoristisempia ja Pellen kantaottavampia – johdettiin mielikuvia tamperelaisesta ”huumoripunkista” ja helsinkiläisestä ”intellektuellipunkista”. Muun muassa Saastamoisen ja Bruunin teoksissa esiintyy mainintoja asiasta. ³⁴⁵ Osin taustalla on myös ollut oletettavasti manserock, jolle ominaisia leikkisiä sanoituksia ja yksinkertaista pop-rock-tyyliä on kritisoitu verrattuna ”hienostuneempaan” helsinkiläisrockiin. ³⁴⁶ Yhden muistelijan mukaan Tamperetta pidettiin tähän aikaan suorastaan ”pop-sikalana”. ³⁴⁷

Pintapuoliset pesäerot eivät kuitenkaan olleet pitkäikäisiä. Useimmat muistelijat tyrmäsivät kysyttäessä koko huumoripunk-ajatuksen muuna kuin juuri Eppujen ja Pellen pinnallisena vertailuna. Tyyllinen jakautuminen näkyy huomionarvoisesti vain nimenomaisissa ensimmäisen aallon punk-bändeissä, jotka vielä siirtyivät pian ”puhtaasta” punkista uuteen aaltoon. Intellektuellisuus oli punkin ideologiassa kiistanalaista jo alkuajoista lähtien; kuinka paljon punkiin kuuluu yhteiskunnallista sanomaa tai ideologiaa vaihtelee melkein yksilöstä toiseen, eivätkä pesäerot hauskanpitoon keskittyvien ja ideologisesti valveutuneiden punkkareiden välillä noudattaneet paikallisia rajoja. ³⁴⁸ Alalajiutumisen aikaa käsitellessä vastaavaa pesäeroa ei enää tehdä bändien välillä, vaan sen sijaan korostuu tamperelaisen hardcoren arvostus, jolloin erontekojen taustalla ovat pikemmin bändikohtaiset mieltymykset. Tamperelaisen hardcoren tyyllissä onkin korostettu pinnallisuuden sijaan sen resuista ja räkäistä soundia ja rankkoja sanoituksia suhteessa moniin aikalaisiinsa, eikä siinä ollut enää nähtävissä huumoriarvoja. ³⁴⁹

– – tähän perustuu johonkin tiätsä siihen alkuaikoihin niinkun, koska niinkun Pelle Miljoona, vaikka se ei kyl ole edes Helsingistä kotosin mutta nehän omi sen saman tien niin, että kun se oli niin tiukkaa tekstiä ja sitten Eppu Normaali vetää ”jee, jee jee”, niin

³⁴⁴ Jone Widow, Widowsin kitaristi. Teoksessa Saastamoinen 2007, 158.

³⁴⁵ Saastamoinen 2007, 203–204. Bruun et al. 1998, 260.

³⁴⁶ Bruun et al. 1998, 216–220.

³⁴⁷ Skeneaktiivi (mies) s. 1963, 31.12.2015, tekijän hallussa.

³⁴⁸ Koponen 2008, 41–47; Raippa 2002, 94–111. Alkuaikoina intellektuellipunkkeja kutsuttiin myös siukoslaisiksi tamperelaisen Kolla Kestää -yhtyeen Siukosen mukaan, vaikka intellektuellin leimasta oltiin bändissäkin montaa mieltä. (Bruun et al 1998, 274–275; Saastamoinen 2007, 67.)

³⁴⁹ H5: Jusa 22.2.2016; H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

se, et me ollaan huumoripunkkia tai jotain niinkun... Se on sieltä lähtösin mutta kun, mä luulen että ku eka LP tehtiin niin kyl se huumoripunkki karesi saman tien.³⁵⁰

Toisille manserockiin kohdistuneet stigmat olivat kuitenkin tähän aikaan elävää todellisuutta, ja suuntasivat esimerkiksi Pekalla kiinnostuksen juuri helsinkiläisiin yhtyeisiin, joiden sanotukset hän koki enemmän omaan makuunsa sopiviksi.³⁵¹

Intellektuellin sanoman lisäksi helsinkiläisiä punkkareita on myös pidetty tyyliään huolitelumpina; varsinkin alkuaikoina sanottiin, että Tampereella saattoi käydä punkkarista pelkästään sotkuisilla hiuksilla ja pikkutakkiin isketyillä rintanapeilla.³⁵² Punk-tyyli on ollut itsessään tärkeä osa punkkareiden itseilmaisua, tapa paitsi osoittaa yksilöllisyyttään ja niin myös samaistua toisiin ulkopuolisiin. Vaatimaton punk-tyyli on joissakin maininnoissa nähty pinnallisena omistautumisena tai esimerkkinä *muotipunkkiudesta*, jossa punk omaksuttiin hetkellisenä tyylinä ja trendinä ilman sen syvempää perehtymistä punkin musiikkiin tai sanomaan. Punkkareita, joille punkiksi on riittänyt pelkät rintanapit takissa, ei välttämättä pidetty vakavasti otettavina muiden silmissä.³⁵³

Helsinki ja Tampere täysin eri niinku tapaus. Eli Tampere-punkki oli täysin eri mitä Helsinki-punkki. Helsinki-punkki oli pikkasen niinku, se oli siistimmän näköinen, siistimmän kuulonen, Tampereella taas oli semmonen, niinku räkäsemmän näkönen ja räkäsemmän kuulonen. Niinku niillä oli ihan täysin eros silloin kaheksankytluvun alussa.³⁵⁴

Helsinkiä on tavallisesti pidetty edelläkävijänä erilaisille trendeille ja tyyleille Suomessa, mutta punkin tapauksessa sillä ei välttämättä ollut yhtä isoa merkitystä: esimerkiksi Olli Koponen on todennut, ettei punk levinnyt niinkään Helsingistä muualle Suomeen, vaan alkoi samanaikaisesti vaikkakin satunnaisesti kaikkialla, kun tieto levisi ja yksittäiset ihmiset kiinnostuivat siitä.³⁵⁵ Huomattavampia ovatkin kenties eri punk-sukupolvien erot ja tyylin jatkuva kehittyminen. Ensimmäisillä punkkareilla ei ollut juuri selkeitä näkemyksiä tai malleja siitä, mitä oli olla ”punk”: tiedonsaanti oli vähäistä ja ideoita ja näkemyksiä tyyliin kerättiin kaikkialta mahdollisesta, aina kavereista nuortenlehtiin, esikuvina varsinkin Sex Pistolsin ja Ramonesin kal-

---

³⁵⁰ H1: Lättä, 1.2.2015, tekijän hallussa. LP:llä Lättä tarkoittaa Kohu-63:n debyyttialbumia *Lisää verta historiaan*.

³⁵¹ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa.

³⁵² Saastamoinen 2007, 99, 204. Rintamerkit olivat Miettisen mukaan erikoislaatuisen suosittuja suomalaisilla punkkareilla, ilmeisesti koska ne olivat suhteellisen edullisia ja niitä saattoi vaivattomasti vaihdella ja postittaa toisille. (Miettinen 1983, 89–90.)

³⁵³ Raippa 2002, 80, 131–133.

³⁵⁴ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

³⁵⁵ Koponen 2008, 39–40, 45–47.

taisten isojen bändien tyyli. Pienillä paikkakunnilla tyyliin vaikuttivat luonnollisesti myös materiaalin saatavuus: omaa punk-muotia rakennettiin sen mukaan, millaisia vaatteita oli käytävissä.³⁵⁶ Helsinkiläisillä saattoi olla tässä etusija juuri materiaalin runsauden ansiota, jolloin omaa muotia saattoi hioa esteettisemmäksi. Esimerkiksi Jusa on huomauttanut tämän jatkuneen käytännössä edelleen:

Kyllä se, edelleen nytkin huomaa kun Ouluun menee siellä on noita, parit isot punk pip-palot vuodessa niin, siel ihmiset pukeutuu pikkasen eri lailla kun täällä, täällä uskalletaan pukeutua enemmän sillä punk tyylillä, kun Oulussa taas sitä ei niinkään, no siel vai-keempi saada nitä vaatteitakin, mut kyllä ne edelleen oon sitä että Tampereella ihmiset näytti aika paljon punkkareilta silloin ja, Helsingissä, Oulussakin oli tietysti jonkin verran mutta siellä ei ollut niin paljon niittejä ja muita, ne joutui Helsingistä tilaan.³⁵⁷

Suuri osa muisteluissa mainituista eroista Tampereen ja Helsingin välillä koskee ennen kaikkea punkin alkuaikoja, jolloin skene oli vasta muotoutumassa ja punkkarit vielä selvittivät itselleen punkin merkitystä ja mitä kaikkea siihen kuului tai ei kuulunut. Tällaiset pesäerot vähenivät ajan kanssa, kun skene verkostoitui ja tyylilliset erot laantuivat tai sekoittuivat punkin hajotessa samalla erilaisiin alalajeihin. Hc-aikojä muistelleet eivät kiinnittäneet huomiota tyylillisiin tai paikallisiin eroihin samalla tavoin, vaan verkostoituneessa skenessä paikkakunnalta toiselle kulkeneet punkkarit kiinnostuivat tasapuolisesti toistensa musiikista oman makunsa mukaan.

Lepakoluola, Helsingin skenen muistin paikka

Juttu meni kohdallani niin, että olin Kaivopuistossa ilmaiskonsertissa, kun kuulin että Lepakko on vallattu. Sen jälkeen lähdin katsomaan, mistä oikein on kysymys. Muistan sen hirvittävän hajun, joka rakennuksessa oli, ja nostan kyllä hattua kaikille niille, jotka osallistuivat rakennuksen kunnostamiseen. Jengi suoraan sanottuna lapioi paskaa sieltä Lepakon uumenista ulos. Talon kunnostamisen jälkeen hengailimme porukalla Lepakossa paljon ja siellähän järjestettiin myös kaikenlaisia keikkoja Sleepy Sleeperista Pelle Miljoonaan.³⁵⁸

Vuonna 1979 helsinkiläiset aktivistit valtasivat Ruoholahdessa sijainneen Lepakoluolaksi kut-sutun entisen maalivaraston ja asunnottomien majapaikan, josta alettiin kunnostaa helsinkiläis-nuorten vapaan musiikki- ja kulttuuritoiminnan monitoimitilaa. Vastaperustettu Elävän musiikin yhdistys Elmu ryhtyi toiminnan vetäjäksi, ja Lepakoksi ristitystä rakennuksesta tuli nopeasti kuuluisa suomalaisen rock- ja nuorisokulttuurin keskuspaikka.³⁵⁹

---

³⁵⁶ Raippa 2002, 86–93; Cartledge 1999, 143–144; Saastamoinen 2007, 99.

³⁵⁷ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

³⁵⁸ Nainen, 1964, Helsinki, osa punk-liikettä + musan kuuntelija. ”Mihin jäi punk?” -keruuaineisto 2016.

³⁵⁹ Rantanen 2000, 81–86; Bruun et al. 1998, 272–273; Lindfors & Salo 1988, 58–78.

On sanottu, että punkkarit ”saapuivat” Lepakkoon vuonna 1980 väliaikaisen kuokkimistapauksen seurauksena, jonka jälkeen punkkarit saivat järjestää Lepakossa omia juhlia ja keikkoja. Kuitenkin jo Lepakon avajaisista lähtien paikalla oli esiintynyt ensimmäisen aallon punk rock -bändejä, kuten Sensuuri vuonna 1979.³⁶⁰ Lepakkoa on maineensa puolesta kutsuttukin helsinkiläisten punkkareiden keskuspaikaksi, mutta joissakin lähteissä käsitystä on kritisoitu ja pidetty yliampuvana: punkkareita oli mukana paikan valtauksessa ja kunnostuksessa, mutta varsinaisesti Lepakon toimintaa pyöritti Elmu, ja talossa vuokrattiin toimitiloja hyvin kirjavalle harrastetoiminnalle.³⁶¹ Pikemmin kyse olikin helsinkiläisen kaupunkikulttuurin risteyskohdasta ja erilaisten skenejen kohtauspaikasta, jossa oli aikomuksena järjestää kaikille tiloja ja toimintaa.

Lepakon merkitys punkkareiden muistin paikkana on tavallaan samankaltainen Safety Pinsin kanssa: kyseessä oli juhlien ja konserttien sijainti ja järjestäjä, joka kesti vain rajallisen ajan mutta jätti jälkeensä voimakkaan nostalgisen hengen. Lepakon tapauksessa puhutaan tosin toisenlaisesta mittakaavasta valtakunnallisesti tunnettuna kulttuuripaikkana, joka pysyi toiminnassa kaksi vuosikymmentä. Lepakkoa voi pitää myös pioneerin asemassa kaupunkikulttuurille ja elävän musiikin toimijoille ympäri Suomea; paikalliset yhdistykset aktivoituivat hankkimaan kotikaupungeistaan vastaavanlaisia paikkoja nuorten kulttuuritoiminnalle, ja Lepakon käsitteilyn ohessa Elmu ajoi muun muassa huviverojen ja ravintolasäännöstelyn purkamista, katusoitamisen vapauttamista sekä kaupunkien tuen lisäämistä luovalle nuorisokulttuurille.³⁶²

Lepakko ei välttämättä ollut suoranainen punk-keskittymä, mutta ulkopuolisille sen status oli kuitenkin huomattava: vaikka Helsingin skenellä oli muitakin keskeisiä paikkoja, niin pääkaupungissa käyville ulkopaikkakuntalaisille juuri Lepakko oli selkeä ja tuttu kokoontumis- ja keikkapaikka. Muistelijat puhuvat aineistossa Lepakosta erityisellä lämmöllä: sen keikoista oli jäänyt mieleen hyviä muistoja ja siellä tutustuttiin paikallisiin punkkareihin, joista tuli hyviä ystäviä. Se oli yksi varma piste kaupungissa, jonne bändi saattoi päästä keikalle, ja jotkut muistelijat kertoivat esiintyneensä Lepakossa melkein useammin kuin Tampereella.³⁶³

Haastattelija: Et siinä oli vahva tämmönen että pääkaupunkiseudulla oli semmonen oma juttunsa?

---

³⁶⁰ Bruun et al. 1998, 273; Rantanen 2000, 117–118; Lindfors & Salo 1988, 100–102.

³⁶¹ Similä & Vuorela 2015, 16–17. Rantanen 2000, 114–117; Lindfors & Salo 1988, 79–98.

³⁶² Rantanen 2000, 94, 102–103; Lindfors & Salo 1988, 48–51.

³⁶³ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015; H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

Muistelija A: Joo ja se oli sillai enemmän sisäänpäinlämmennykkin eli tota, varsinkin nää niinkun bändityypit oli vähä sillai et, m-hm, että et sää paljon juttuu saanut niiden kaa. Paitsi Ranne-Raitsikan kans, se on aina semmonen samanlainen ihme vempula ollut. Mutta se kuitenkin kuulutti sitä, että siinä alko kuitenkin se että se oli helvetin hieno soittaa siellä Lepakolla.

Muistelija B: Sinne oli hieno mennä. Mää liftasinkin sinne.

Muistelija A: Joo, että siel tuli välillä niinku asuttua joskus ja mulla oli treenikämpä siel, Lepakolla... Kyl siit tuli semmonen kohde vaikka se olikin siellä, niin siellä tuli notkuttuu paljon.³⁶⁴

Lepakkoluolasta kasvoi monille tamperelaispunkkareille tärkeä muistin paikka, johon yhdistettiin elävän musiikin kokemuksia ja skenen elävää toimintaa. Kaupungin selkeänä kiintopisteenä se oli myös esimerkki helsinkiläisestä skenestä: Helsingin ja Tampereen skenejä vertaillaessa joillakin muistelijoilla oli selkeänä huomiona, että helsinkiläiset näyttäytyivät tamperelaisia yhtenäisempänä. Tampereella skene hajaantui ympäri kaupunkiseutua, keikkapaikkoja ja treenikämppeä etsittiin naapurikuntia myöten eikä skenellä ollut yhteisiä tiloja ja keskuspaikkaa, johon tukeutua tai jonne mennä.

Helsinkiskene oli kai vähän yhtenäisempi silloin. Mutta tuota, täällähän elettiin kuitenkin just näitä multsuja ja jotka ei tieksä tää oli vähä niinkun eri kaupunginosassa niin kun näitä eri juttuja tieksä jaa jä, tää ei ollut viel yhtenäistyny silloin, ää, niin ää, Tampereesta... kinasteli suunnilleen keskenään.³⁶⁵

Helsingin yhtenäisyydestä puhuttaessa muistelijat vetoavatkin usein juuri Lepakkoon: talo oli Helsingin musiikkikulttuurin keskuspaikka, jossa saattoi viettää aikaa, juhlia ja pitää keikkoja. Tampereelle ei vastaavasti koskaan saatu perustettua samanlaista keskustilaa, vaan Safety'n lopetettua toimintansa Tampereen skenessä käytännössä ”notkuttiin kaduilla”³⁶⁶. Jossain vaiheessa ilmeisesti Verkatehtaasta yritettiin perustaa Tampereelle ”omaa Lepakkoa”, mutta hanke kuivui nopeasti kokoon.³⁶⁷ Tampereen punk-piirit rakentuivat hajanaisesti kokoontumispaikkojen ja treenikämppeiden ympärille, mitä muistelijat osittain myös käyttivät kuvailemaan Tampere-punkin ja hc:n resuisempaa ja rumempaa tyyliä ja asennetta. Tamperelaisilla ei ollut samanlaisia resursseja kuin Helsingissä: rahaa oli vähän ja olosuhteet levyttämiseen ja soittamiseen sekavat, mutta into ja halu tekemiseen oli suuri, joten tamperelaiset bändit rakensivat omaa tyyliään sillä, mitä saatavilla oli. Musiikki heijasti tekijöitään ja kuulosti rujolta ja likaiselta, ja

---

³⁶⁴ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

³⁶⁵ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

³⁶⁶ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

³⁶⁷ H4: Tuija, 20.1.2016, tekijän hallussa.

siihen liitettiin myös toisinaan rinnastuksia työläiskaupungin koviin oloihin, kuten Jusa kuvaili ajan oloja:

– – kyllä Hesassakin oli paljon hyviä bändejä mutta Tampereella oli jotenkin se, kun tää on nyt aina ollut kumminki semmoinen työläiskaupunki, varsinkin silloin aikoinaan nykyäänhän ei voi enää sanoo samaa mutta, et tuli just näitä, än äs köyhimpien lapset rupes tekee sitä hardcoree, niil ei ollut kunnan kamoja eikä muita niin ne oli sit tuli siitä saundista vähän rajumpi ja rosoisempi kun soitettiin sillä mitä on. Et kun ei ollut varaa ostaa mitään marshalleja heti niin oli pakko soittaa vähän improvisoiduilla jutuilla.³⁶⁸

Lepakon varsinainen ”punk-aika” kesti kuitenkin vain vähän aikaa. Se oli punkkareille jatkuvasti tarjolla keikkakäytössä ja sieltä saattoi vuokrata treenikämppeä, mutta oleskelutilana sille asetettiin rajoituksia mitä pidemmälle Elmun organisointi ja talon kunnostus etenivät. Lepakoon asettui vuonna 1985 uuden paikallisradion Radio Cityn toimitus, jolloin resuisimmat punkkarit – etunenässä alkoholisoituneet ”soppapunkit” – alkoivat osoittautua epätoivotuiksi vieraiksi. Rajanvedon jyrkentyessä punkkarit lopulta ”hädettiin” talosta, kirjaimellisesti suljettiin ulos vuonna 1986, kun talolla oli tarkoitus järjestää keikka. Häädön jälkeen punkkarit siirtyivät etsimään väliaikaisesti uutta oleskelutilaa Helsingissä.³⁶⁹ Similä ja Vuorela esittävät, että häätö oli punkeille lopulta väliaikainen ja koski varsinaisesti ainoastaan levottomuutta aiheuttanutta ”rappioporukkaa”.³⁷⁰ Häädöllä oli kuitenkin huomattava symbolinen merkitys, ja niin sanotun ”City-porukan” vallattua Lepakon sen arvostus laski merkittävästi joidenkin punkkareiden silmissä, kuten esimerkiksi Jusan antamasta näkemyksestä ilmenee: häädön jälkeen ja City-porukan muuttaessa taloon Lepakko ei ollut enää todellinen ”punk-paikka”.

Lepakkohan tossa, yheksänkytluvullako se vasta sitten suljettiin muistaakseni, mut sehän oli mennyt jo huonoks kun sinne meni Radio City ja kaikkia muita tommoisia isompia yrityksiä Lepakon tiloihin, ne rupes sitten punkkareita että pois että ei teit tänne, menkää pois täältä, pilaatte paikan vaikka punkkarit laitto sen pystyyn. Sehän oli alkoholistien yömaja ennen kuin punkit sit sai sen, tai Helsingin elävän musiikin yhdistys mutta punkit sen pisti niinku aikalailta kuntoon ja rupes pitään keikkoja järkkään ja muuta, mut sitten kun taase kun City ja muut huomaa et hei täähän on oikein hyvä paikka ja näin edellee niin, punkit poies ja, paikka meni pilalle. Ja nythän sitä ei enää sitten ookaan.³⁷¹

Punkkareiden muistelukerronnassa Lepakkoon latautui paljon arvoa nimenomaan punkkareiden perustamana paikkana, ja sen myöhempi historia valtavirtamedian käsissä oli pettymys.

---

³⁶⁸ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

³⁶⁹ Similä & Vuorela 2015, 17–21; Rantanen 2000, 131–134, 146–155; Laukka & Kannisto 2016, 391–392.

³⁷⁰ Similä & Vuorela 2015, 19.

³⁷¹ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

Lopullisesti Lepakkoluolan toiminta lakkasi vuonna 1999, kun rakennus purettiin kaupungin päätöksellä.³⁷²

”Ei kun me ollaan maalaisia!”

Pääkaupunkina ja Suomen kulttuurisena keskuksena, ainoana varsinaisena ”metropolina” Helsinki on aina kerännyt enemmän huomiota mediassa ja uutisissa. Muiden paikkakuntien musiikki saavutti suhteessa vähemmän huomiota, kun Helsingin ympärille kehittyivät omat musiikkikulttuurinsa ja instituutionsa lehtineen, levy-yhtiöineen ja keikkapaikkoineen. Muistelijatkin kertovat Helsingin punkin saavuttaneen kenties kohtuuttomastikin huomiota eräänlaisena ”isovehi-pikkuvehi”-asetelmana, jossa Helsinki esiintyi musiikkimediaissa aina keskiössä ja muut tulivat perässä. Tähän verrattuna tamperelaiset rinnastuivat samalla muuhun Suomeen, joita pidettiin Helsingistä käsin ”maalaisina” ja ”juntteina”, vaikka taustalla olikin ilmeisesti myös molemminpuolista kotipaikkatunnetta ja itseironista kuittailua. Yhdessä haastattelussa tämä nousi esille kysyttäessä, kuinka eri paikkakuntien punkkareihin suhtauduttiin lehtien ja median näkökulmasta:

Haastattelija: Kun pääsitte kiertää Etelä-Suomeen tai Helsinkiin niin oliko siinä tämmönen niinku tamperelaisuusleima, tai suhtautuvatko helsinkiläiset vähän eri lailla teihin kun olitte tamperelaisia?

Muistelija: Ei alkuun kun punkki lähti niin tota ei siin ollu, mitään eikä mitä mut hardcoren myötä siihen tuli sitten taas kun... niin siin tuli se että niin kun Helsinki on tämä niinkun, se on vieläkin edelleen niinkun helsinkiläisbändeistä kirjoitetaan joka vitun lehteen. Mut ei maakuntabändeistä ja... kyl se vähän jollain tavalla vitutti et niinku jumalauta et nuo pieraseeki saatana vittu tuol Helsingissä niinku se kirjoitetaan lehteen et täällä ois saatana jumalauta poltetu sata poliisiautoa saatana niin ei varmaan pääse. – –

Haastattelija: Mites sitten te itte koitte sen et suhtautuks niinku helsinkiläinen, lehdistö ja bändi- ja klubimaailma sit taas tamperelaisii punkbändeihin jotenkin, niinku...?

Muistelija A: Kyyllä se siis, oli se mä sanosi et-

Haastattelija: Et olitteks te vähän semmosia niinkun, harjottelijoita vai-

Muistelija B: Ei kun me ollaan MAALAISIA.³⁷³

Molemminpuolista kuittailua esiintyy niin varhaispunkia kuin hc-aikoja käsitelleiden muistelijoiden kerronnassa, tosin näkökulmat ovat luonnollisesti erilaiset. Pepen kuvaukset punkin alkuajoilta rinnastavat Tampere-Helsinki-välit jo varhaisempaan kilvoitteluun kaupunkien välillä; esimerkiksi *Jee Jee Jee* -teoksessa mainitaan, kuinka manserock-yhtyeitä ei pääkaupungissa pidetty juuri minään verrattuna helsinkiläisten paikalliseen sankariin Hectoriin.³⁷⁴

---

³⁷² Rantanen 2000, 173–175.

³⁷³ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015

³⁷⁴ Bruun et al. 1998, 216–220.

Ne tota helsinkiläiset oli niinku, ne varmaan piti meitä sisäänpäin lämpivinä ja me taas vastaavasti niitä, ja sitten siinä oli semmoinen tietty helsinkiläinen arroganssi et kyl täällä oltiin vähän niinku maakunnassa ja kyl täällä vanhan liiton bänditkin tuli niinku toimeen meidän nuoremman polven kanssa. Ja yritti tulla toimeen.³⁷⁵

Toisaalta skenen sisäänpäin lämpiävyyttä käsiteltiin myös Tampereesta puhuttaessa, kun kaupunkiin kasvoi – osin manserockin ympärille – oma musiikkikulttuurinsa. Kaupungista löytyivät levy-yhtiö Poko Rekords ja Mikrovoxin levytysstudio, jotka tarjosivat puitteet paikallisille bändeille, ja oli kaupungissa Pokon ”virallisena tiedotuskanavana” valtakunnallinen musiikkilehti Soundi. Tästä yhdistelmästä puhuttiin toisinaan tamperelaisena ”sisäpiirinä” ja ”mansen rock-mafiana”.³⁷⁶

Helsingin punk-skenen isovelji-asema rinnastuu myös Pepen kerronnassa melkein kirjaimellisesti esikuvaksi, kun hän kävi oman yhteensä kanssa keikoilla Helsingissä. Pepen muisteluissa Helsingistä syntynyt vaikutelma suhteutuu samalla ikäkokemukseen: kyse ei ollut vain tamperelaisbändistä Helsingissä, vaan joukosta teinipoikia kenties jopa ensimmäistä kertaa keikalla kotikaupungin ulkopuolella, jolloin paikallisia vanhempia punkkareita ja näiden bändejä katsottiin ylöspäin, ikään kuin ”poikina miesten joukossa”.

Kyllähän se oli silloin se tota yhteishenki oli kuitenkin sellaista että koitettiin pitää yhtä vaikka siinä jonkin verran näkykin tämmönen Tampereen ja Helsingin välinen vastakkainasettelu taas, kun niinkun Helsingin punkissa oli niinku... ne oli meidän silmissä Windowsit ja Problemsit ja muut niin oli niinku rajumpia ja uskottavampia ja semmosia, me oltiin kuitenkin aika pikkupoikia. Ja ne anto myös niinku tavallaan vähän niinku tietää sen, et kyl tota, kyl se suhtautuminen oli niinku vähän alentuvaa. Ja kun siinä oli se vakituinen Tampere-Helsinki ihmeellinen kahnaus mikä siihen aikaan oli rokissa, ja oli ollut jo ennen sitä.³⁷⁷

Tampereella ei ollut Helsinki-suhteeseensa verrattavaa rajanvetoa muualla Suomessa, vaan skenensisäiset erot korostuivat muuallakin juuri suhteessa Helsinkiin. *Jee Jee Jee* -teoksessa on jopa esitetty, että ”landella” musiikkipiirit ja yhteisöt pitivät selkeämmin yhtä keskenään kuin suhteessa pääkaupunkiin.³⁷⁸ Kuitenkin myös Tampere ja tamperelaisuus saavuttivat omanlaisiaan huomiota muualla Suomessa, verrattuna varsinkin moniin pienempiin kuntiin joissa punkkareita saattoi olla vain muutamia. Kasvokkain kohdatessa vastakkainasettelut eivät kuitenkaan merkinneet yleensä mitään muuta kuin leikkisää kuittailua: kuten Jusa huomauttaa, punktiin

---

³⁷⁵ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

³⁷⁶ Bruun et al. 1998, 218–220.

³⁷⁷ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

³⁷⁸ Bruun et al. 1998, 216–220.

kuului omalla osaltaan tasapuolinen ”kavereiden keskinen vittuilu”. Tällaisiin heittoihin myös suhtauduttiin muistelutilanteissa selkeästi hyvántahtoisella huumorilla ja itseironialla, ja jälkikäteen voitiin todetakin, että niissä saattoi olla hieman perääkin tuolloin.

Juu ei täällä mitään, semmosia paikkakuntavittuiloja oikeestaan ollut mitä nyt niinku yleisesti ottaen ois niinku sanotaan Tampereen ja Turun välillä mukamas riitaa ja näin edelleen. – – Pientä nokittelua mut se on huumorilla et sit ei oo tosissaan, et punkeilla on niinku aina toi tyyli kans vähän ollut että, kaverilleki voi olla helposti huutaa että ”saatanan läskipää tuu tänne näin”, eikä siitä kukaan loukkaannu ku tietää ettei siinä tarkoiteta pahaa vaan se on semmoista... kavereiden keskistä vittuiloa, hyvántahtoista.³⁷⁹

7.2. ”Punk on suurempi juttu kuin Tampere” – valtakunnallinen skene

Harvassa oli ne tyypit jolla ei ollut niinku tätä tämmöstä lokaalia ajattelua, semmoset jotka olis niinku... pyörinyt monen kaupungin piireissä. Että niitä ei paljoa ollut. Kyl se oli aika lokalisoitunutta ainakin minun silmiin tää meininki täällä.³⁸⁰

Punk-skene oli Suomessa alusta pitäen näkyvästi esillä, mutta myös marginaalinen ja hajanainen. Punk kiinnosti ihmisiä kautta maan, mutta punkkareista ei muodostunut varsinaista koko ikäpolven kattavaa nuorisoliikettä, vaan se herätti nuorissa huomiota pikemminkin ulkopuolisten alakulttuurina. Pienillä paikkakunnilla punkkareiksi saattoi ryhtyä vain yksittäisiä nuoria, ja suurissa kaupungeissakin piirit saivat alkunsa hajanaisista sosiaalisista ryhmistä.³⁸¹ Andy Bennett puhuu musiikkiskenejen muodostuvan paikallisella tasolla toimivista yhteisöistä, jotka ovat yhtäaikaaisesti verkostoituneet laajemmaksi, kansalliseksi ja kansainväliseksi verkostoksi, jota hän kutsuu translokaalisuudeksi.³⁸² Punkin translokaali verkostoituminen näkyy Suomesakin, kun paikalliset punkkarit muodostivat omia piirejään ja verkostojaan ja loivat ajan kuluessa kontakteja myös toisille paikkakunnille. Suomen yhtenä suurimpana rock- ja punk-keskitymänä Tampereella oli oma statuksensa maanlaajuisessa skenessä.

Matkustelu oli skenessä yleistä varsinkin keikkojen takia – omalla paikkakunnalla saattoi käydä vain harvoin bändejä, joten keikkoja nähdäkseen piti nähdä vaivaa ja matkustaa – ja siihen sisältyi samalla myös sosiaalinen ulottuvuus. Keikkamatkoilla tapasi ja tutustui uusiin ihmisiin ja niissä saattoi luoda kontakteja ja ystävyysuhteita kautta maan. Eräät muistelijat kertovat itsekkin matkustelleensa joko oman bändin kanssa tai muuten keikkojen perässä.

---

³⁷⁹ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

³⁸⁰ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

³⁸¹ Koponen 2008, 39–40, 45–47.

³⁸² Bennett 2000, 196.

Haastattelija: Suomen sisällä kuitenkin, pääsittekö molemmat ainakin jonkin verran kiertämään [maata]?

Muistelija A: Joo, jonkin verran tuli käytyä, just keikoilla. Kaveriporukka junaan, ja sit jonkin. Ja toivon mukaan oli jossain jopa yöpaikkakin.

Muistelija B: Njoo, silloin kun lähdettiin niin ei tota, kunhan nyt oli se menolippu johonkin, ei ollu huolen häivää että, onks yöpaikkaa. Sitä toivottiin mutta, ulko- ulkona voi nukkua kyllä ihan mainiosti että.

Muistelija A: Siihen aikaan ei ollut kännyköitä eikä internettiä, että olis pystynyt sopiin etukäteen tommosia.

Muistelija B: Joskus saatettiin soittaa puhelimella ja monesti lähetettiin kirjeitä. Oikein postimerkkikin, että "tulemme ens viikolla, oookko kotona" ja ei välttämättä saanu vastausta mutta, mutta mutta.³⁸³

Yhteydenpito kavereiden kesken tapahtui pääosin kasvotusten: vaikka Suomessa oli olemassa elävä pienlehtiverkosto ja kirjeenvaihtoa käytiin punkkareidenkin kesken, useimmat muistelijat eivät itse vaivautuneet kirjoittamaan. Pekka esimerkiksi huomioi, että suomalaisten pienlehtien verkosto oli loppujen lopuksi keskittynyt lähinnä yksittäisten aktiivikirjoittajien ympärille, jotka julkaisivat lehtiä ja joille kirjoitettiin kirjeitä.³⁸⁴ Säännöllinen kirjeenvaihto kävi myös pidemmän päälle kalliiksi eikä kirjoittamisen eteen jaksanut aina käyttää aikaa ja vaivaa, kun omassa piirissä oli muutakin tekemistä. Kavereita saattoi aina tavata festivaaleilla ja keikkamatkoilla, jolloin saattoi vaihtaa kuulumiset.

Matkusteluun on muodostunut punk-skenessä omanlaisensa yhteisöllisyyden tavat. Esimerkiksi Jusa kertoo matkustelleensa hyvinkin innokkaasti keikkojen perässä kesäisin, kun kotipuolella ei tapahtunut mitään. Matkalle lähdettiin pelkällä menolipulla, paikan päällä tavattiin punkkareita, nukuttiin missä voitiin ja kotiin palattiin, kun oli rahaa palata: vapaata ja huoletonta kulkemista, jossa luotettiin ihmisten keskinäiseen solidaarisuuteen.

Sehän oli jo kaheksankytluvulla erittäin verkostunutta, sillohan määki pyörin tuolla, ympäri Suomee kun sain kuulla että jossain oli punk tapahtuma joku keikka, liftasin sinne jos ei kukaan ollut autolla menossa tai menin junalla jos sattuu oleen rahaa yleensä ei ollut, eli liftillä vaan ja siellä pyöri pari kolme päivää, ei mitään kämppää ei mitään tietoa mistään ruoka tai mitään ei se ole sen ajan ongelma. Nyt pidetään hauskaa ja sitten katellaan maanantaina miten pääsee kotio. Yleensä se meni niin että sossun kautta, eli Porista josain menin maanantaina sossuun sitten että pitäis päästä Tampereelle, eli junalippu kiitos. Joskus hyvällä tuurilla sain vielä päivän ruokarahatki, eli pullon sorbusta. Eli yleensä se meni niin, ei sitä yleensä syöty vaan otettiin halpaa viiniä pullo! Ja taas menttiin.³⁸⁵

---

³⁸³ H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

³⁸⁴ H7: Pekka 25.2.2016, tekijän hallussa. Muistelija itse oli yhteydessä muun muassa ULO-lehteen, jonka tekijöiden kanssa hän keskusteli kirjeitse etupäässä lehtien sisällöstä, antaen palautetta ja väitellen toisinaan käsitellyistä aihepiireistä.

³⁸⁵ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

Useimmat muistelijat toivat esille punkkareiden keskuudessa eläneen vahvan vieraanvaraisuuden ja toverillisuuden: vieraileville punkkareille tarjottiin yösijaa, matkarahat kerättiin tarvittaessa kolehdilla ja ruokaa ja juomaa tarjottiin omista niille joilla ei ollut.³⁸⁶ Sari Tervonen on käsitellyt punk-skenen keikkamatkusteluun liittyvää vieraanvaraisuutta *heimoyhteisöllisyytenä*, jossa punkkareiden ”heimon” sosiaalinen yhteenkuuluvuus rakentuu abstraktin kuuluvuudentunteen ja sosiaalisten välien ympärille, eikä niinkään yhteiseen historiaan tai paikallisuuteen.³⁸⁷ Raipan sanoin kaikki punkkarit voivat kokea olevansa oletusarvoisesti ystäviä keskenään, koska he kuuluvat samaan punkin yhteisöön paikallisista rajoista huolimatta.³⁸⁸

Matkustelun kuvaukset ovat muisteluaineistossa kuitenkin hyvin yksilökohtaisia: kaikilla ei ollut varaa eikä pokkaa lähteä suin päin vieraalle paikkakunnalle tuntematta ketään paikan päältä. Yhteydenpidon satunnaisuus johti translokaalissa ympäristössä erilaisiin piireihin: yhteydet eivät kantaneet tasaisesti kaikkiin suuntiin eivätkä kaikki käyneet kaikkialla, vaan jotkut paikat ja yhteisöt saattoivat olla tuttuja vain osalle muuta skeneä. Esimerkiksi Pepe ei kertomansa mukaan koskaan käynyt Jyväskylässä edes keikoilla, vaan se jäi hänelle täysin vieraaksi.³⁸⁹

Aineiston pohjalta muistelijat harjoittivat kirjeenvaihtoa ennen kaikkea ulkomaille, jossa oltiin yhtä lailla kiinnostuneita paikallisista skeneistä ja punkkareista. Esimerkiksi tunnetuille bändeille ja pienlehdille kirjoitettiin ja kerrottiin suomalaisesta punkista, ja kasetit ja näytelehdet kulkivat molempiin suuntiin. Kirjeenvaihdon, pienlehtien ja kasettivaihtoverkoston kautta suomalainen punk saavuttikin ajan kanssa yllättävän suuren suosion ja maineen ulkomailla, minkä muistelijat kertovat jatkuneen ja kasvaneen vuosien varrella haastatteluhetkeen saakka. Tässä joukossa myös tamperelaisten hc-bändien maine ja suosio vakiintuivat kansainvälisesti. Kun levykauppa Epe’sin maine oli punkin alkuaikoina houkutelut käymään Tampereella muualta Suomesta, niin sitäkin huomionarvoisempana muistelijat kertoivat anekdootteja ulkomaalaisista punkkareista, jotka matkustivat Suomeen kuultuaan paikallisista hardcorebändeistä.

Muistelija: Kirjeenvaihtoa, levyjenvaihtoa tai niinku kasettien vaihtoa. – – Joo. Eli sillai niinku luotiin pohja mitä niinkun nykyään on, suomipunkhan on erittäin suosittuu ympäri maailman. Että tietysti toi suomen kieli ja kovat konsonantit auttaa sitä, et se kuulostaa aggressiiviselta ja, mut en mä usko että se on pelkästään kieli, vaan suomipunk on

---

³⁸⁶ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015; H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015; H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015; H4: Tuija, 20.1.2016; H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

³⁸⁷ Tervonen 2006, 61–70.

³⁸⁸ Raippa 2002, 86, 112–116, 137–140.

³⁸⁹ H6: Pepe, 24.2.2016, tekijän hallussa.

niinku sitä pidetään, esimerkiks Etelä-Amerikassa sitä pidetään samana mitä Suomessa pidettiin kaheksankytluvun alussa brittipunkkii.

Haastattelija: Että sillein kova juttu?

Muistelija: Joo, että niitä kun jossain Etelä-Amerikassa meet levykauppaan- jokaisesta levykaupasta löytyy suomalaisii punklevyjä. Ja ne on hirveessä hinnoissa, JA bootlegeja, tulee sitä lievetuotetta, mua ne ei haittaa bootlegit ikinä.³⁹⁰

Välillä tuli Italiasta ja Saksastaki tänne, punkkareita Tampereelle kun ne tiesi että Tampereelta tuli noi sen ajan kovimmat hardcorebändit, Kaaos, Riistetyt, Tampere SS ja mitä näit oli. Et se tosiaan se niitten maine levis että saattoipa jopa... ykskin tyttö tuli, Itä-Saksasta joo se tuli Itä-Saksasta poikennut Länsi-Saksan puolelle, meni Äkäsloppoloon yhtä jätkää tapaamaan kun ties et soittaa yhdessä bändissä. No poika oli häntä neljä viis vuotta nuorempi, vanhemmat oli kattonut että hetkonen mikäs tää nainen tulee tänne Lappiin jolla on kolme irokeesia ja, jokainen erivärinen, ja siel kysellään hänen poikaansa kylillä.³⁹¹

Tamperelaisen punkin taso ja bändit saivat kasettivaihdossa huomiota ja suosiota niinkin paljon, että paikallisista bändeistä muodostui omanlaisensa statustekijä. Muistelijat olivat tosin skeptisiä skenen saavuttamasta maineesta: niin sanottu ”Tampere-punk” tai ”Tampere-hc” on heidän mielestään ennemmin jälkikäteen keksitty käsite, joka tuolloin nähtiin vain osana koko suomipunkin saamaa julkisuutta. Punk-musiikissa saatiin kuitenkin huomiota ensisijaisesti bändit edellä, ja Tampereella sai alkunsa tuona aikana suhteessa paljon arvostettuja bändejä.

Muistelija A: Emmä oo sitä ajatellut noin, niinku että olis ollut niinku ihan sillai että ”tämä on niinku Tampere-hoosee”, että siinä vaiheessa alko jo oleen, hirveesti oleen luokittelematta itteensä.

Haastattelija: Eli niinku tämmönen itsetietoisuus korostui enemmän yleisenä?

Muistelija A: Joo, niinkun, se oli ihan samantekevää sitten, että tollai niinku myöhemmin vasta ajatellut että, oli vasta sitten niinku Tampereella oli oikeesti niinku paljon sellasii bändejä jotka kiinnosti tuol... että kun välillä niikun, neljä tamperelaista corebändii lepakossa perjantai-iltana, niin, kyllä sieltä varmaan helsinkiläisiiki bändejä olis ollut mutta Tampereella kun vetää... tosiaan, oli niinku omanlaisensa luku. Jotenkin sitä ajatteli että se oli niinku musiikillinenki juttu, niinku mitä on semmonen Tampere-hardcore.

Muistelija B: Joo se tuntuu että se on vähän tullut myöhemmin vasta sitten, että kyllä silloin se oli ihan sellainen...

Muistelija A: Ihan yhtenäinen juttu, että ei sitä ajatellut yhtään että ”me ollaan nyt tampere-lainen hardcore... heimo”. Ei, ei, ei missään nimessä, että silloin ihmiset pyöri yleiseminkin kaupunkien välillä hyvin paljon niinku tossa suhteessa.

Translokaalisuus korostaa paikallisia yhteisöjä osana laajempaa skeneä, ja kiinnostus muita paikkakuntia kohtaan merkitsikin monille ennen kaikkea tietoisuutta ja uteliaisuutta paikallisista bändeistä ja toiminnasta: kun punkkarit tutustuivat toisiinsa, niin yleisiä kysymyksiä olivat, mistä punkkari oli kotoisin ja oliko punkkarin kotikunnassa omia bändejä. Paikallisuus ja

³⁹⁰ H3: kaksi punk-muusikkoa, 16.12.2015, tekijän hallussa.

³⁹¹ H5: Jusa 22.2.2016, tekijän hallussa.

kotipaikkatunne korostuvat varsinkin poikkeuksellisissa tapauksissa, joissa bändin kotipaikka saattoi kohota osaksi bändin imagoa. 1980-luvulla tästä hyvänä esimerkkinä oli varsinkin torniolainen hardcorebändi Terveet Kädet. Paikkakunnallinen leima ei välttämättä noussut bänditietoisuutta syvemmälle, mutta varsinkin suuremmilla kaupungeilla, kuten Helsingillä ja Tampereella, bändien määrä ja paikallisten aktiivisuus nostivat skenen näkyvyyttä ja statusta. Näkemykset paikallisten piirien merkityksestä vaihtelevat eri muistelijoilla: toisille paikalliset identiteetit olivat tuolloin huomionarvoisia, kun toisille se oli lähinnä nimellinen leima osana suurempaa punk-skeneä.

Haastattelija: Eli voisiko tämän puolelta ajatella semmoista että koettiinko Tampere tai tamperelaisuus tämmöisenä erittelevänä tekijänä, niinku porukassa...?

Muistelija A: Mun mielestä taval- kyllä joo. Siis tamperelaiset bändit, ne oli tamperelaisia jätkiä siis, kyllä se oli oma ryhmänsä. Oma ryhmänsä, näin mää sen koin. Niinkun Terveet Kädet – Tornioista. Tosi usein aina ”Tornioista, Tornioista Tornioista”, sitä hoetaan sitä hoetaan sitä hoetaan.

Muistelija B: Ja se oli varmaan senkin takia että ne oli ainoa punk-bändi sieltä.

Muistelija A: No varmaan joo siis, mutta siis jotenkin, Helsinki, Tampere, Tornio, eikä unohdeta Pihtipudasta (*nauraen*) Ratsiaa. Mutta siis kyllä, musta siis se alue tota, näin mää sen koin että, myöskin ihmiset huomaa ja tiesi että ketkä on Tampereelta. Et oli oma Tampere-ryhmänsä.³⁹²

Muistelija: Niin mut se on ihan sama, niinku tänä päivänäkin meet sä minne maailmaan tahansa niin sä näät tietyn ihmisen niin sä näät heti, et se jonkin näkönen tieksä et se, hullu tuntee hullun ja you know. – – Et se ei ollut Tampere sinänsä. Siis tamperelaisena, kunnioitan Tamperetta... mutta tota, punk on suurempi juttu kuin Tampere.

Haastattelija: Ja silloin kun se punk Suomeen tuli seitkyt-kaheksankytluvuilla niin te ette siis ilmeisesti kokeneet mitään erityistä Helsinki-Tampere -akselia vaan se että kaikki oli punk?

Muistelija: Joo, ensin ekana tulee punk.³⁹³

8. Tampere tilana ja kokemuksena punkkareille

Tutkielmassa on tarkasteltu Tampereen punk-skeneä yksittäisten punkkareiden muistelukerronnan kautta. Lähtökohtana on tutkimuskysymyksessä korostettu yksilöllistä muistelua ja kokemushistoriaa: miten muistelijat muistavat Tampereen 1970- ja 1980-luvuilla ja millaisia merkityksiä Tampere on saanut punkkareiden muistoissa punk-kaupunkina. Keskeisinä näkökulmina tarkastelulle ovat kerronnassa ilmenneet muistin paikat, paikallisessa ja valtakunnallisessa ske-

---

³⁹² H2: Teijo ja Timo, 2.12.2015, tekijän hallussa.

³⁹³ H1: Lättä ja Teppis, 1.2.2015, tekijän hallussa.

nessä ilmenneet sosiaaliset verkostot ja punk-yhteisön kaupunkitilalle antamat merkitykset. Käsitteilyluvuissa tarkastellaan näitä kysymyksiä ja teemoja eri aihepiirien kautta: muistelijoiden tutustumista punkiin kotipiirissään; Tampereen seudulla ilmenneistä toiminnan paikoista ja niistä syntyvästä muistin miljööstä; paikkojen jakamisesta ja vuorovaikutuksesta muiden nuorisokulttuurien kanssa; elmutoiminnan saamasta paikallisesta merkityksestä; kaupungin kohdistamista ja kaupunkiin kohdistetuista asenteista; sekä Tampereen asemasta osana kansallista ja kansainvälistä punk-skeneä.

Tarkastelussa korostuvat muistelijoiden esiinnostamat huomiot Tampereen seudulla esiintyneistä skenen paikoista ja kaupunkitilasta skenen näkökulmasta sekä itse Tampereen asemasta osana suurempaa kokonaisuutta. Vaikka kaikki tehdyt haastattelut perustuivat yhteiselle rungolle ja kysymyksille, kerronnan sisältö vaihteli kullakin muistelijalla aiheesta toiseen omien kokemustensa mukaan: joistakin aiheista kertyi innostuneita ja vuolaita kuvauksia, toisista taas lyhytsanaisia ja lakonisia toteamuksia ilman tarkkoja yksityiskohtia. Osa aiheista nousi esille arkisina mutta toistuvina mainintoina yksityiskohtaisempien muistojen keskittyessä poikkeuksellisiin, ikimuistoisiin pidettyihin tapauksiin. Lähdeaineiston subjektiivisen ja rajatun näkökulman takia tutkimuksessa ei ole keskeistä yleispätevien faktojen löytäminen, vaan mikrota-solla tapahtuva perehtyminen yksilöiden kokemushistoriaan ja paikallisen punk-skenen historian kartoitus muistelijoiden näkökulmastaan.

Useimmat muistelijat korostavat skenen ja tilojen hajanaisuutta puhuttaessa Tampereen seudusta. Erilaiset ihmiset tekivät skenessä erilaisia asioita, ja näin ollen myös muistelijoilla oli lähtökohtaisesti omat sosiaaliset piirinsä, toiminnan paikkansa ja näkemyksensä siitä, millaisena Tampere näyttäytyi punkkarille. Yhdelle punk saattoi merkitä ennen kaikkea ensimmäisen aallon peruspunkkia, toiselle hardcorea ja kolmannelle psychobillyä; joidenkin ympäristö muuttui Tampereesta Helsinkiin ja punkista skinhead-kulttuuriin tuona aikana. Muistelijoiden punk-elämä oli sidottu erilaisiin sosiaalisiin ulottuvuuksiin – yhdellä varsinainen punk-henki jäi kokonaan ideologiseksi ilman tyylin hakemista tai osallistumista skenen konkreettiseen toimintaan, ja toinen oli kotipiirinsä ainoana punkkarina vielä pitkään sivussa punk-aktiiviteeteista tuntematta muuta skeneä ja toisia punkkareita.

Useimmilla muistelijoilla kosketus Tampereen varsinaiseen punk-skeneen sai alkunsa matkasta kaupunkiin ja tutustumisesta skenen yhteisiin paikkoihin, joista muodostui punkkareille tärkeitä

muistin paikkoja. Raatsan kortteli ja Huoratunneli tarjosivat punkeille yhteisesti tiedostetun kokoontumispaikan. Safety Pinsin konserteissa tutustuttiin punkkareihin eri puolilta Tamperetta ja I-klubilta punkkarit löysivät itselleen oman kantapaikan. Epe's Music Shop oli paitsi kanava uuteen musiikkiin, myös kynnys tutustua ja perehtyä tamperelaiseen musiikkikulttuuriin. Kaikki nämä paikat ovat jo kadonnutta muistin miljöötä: punkin tilat ovat vaihtuneet ja siirtyneet muualle, eikä Tampereen skenelle ole muodostunut yhtä selkeää kiintopistettä.

Keskustan tilat jaettiin tuona aikana samanaikaisesti toisten nuorisokulttuurien kanssa, ja punkkarit ovat kerronnassa myös jatkuvasti kosketuksissa muihin skeneihin. Kohtaamiset samoissa tiloissa tarjosivat rajapintoja ja kosketuspisteitä kaupungin toisiin yhteisöihin ja alakulttuureihin, jotka liikkuvat samoissa paikoissa, hankkivat musiikkinsa samoista kaupoista ja kävivät oluella samalla klubilla. Näistä etenkin diinarit ja skinit esiintyvät kerronnassa keskeisinä. Rokkarit ja punkkarit jakoivat keskustan alueet vielä melko rauhallisesti omilla ”reviireillään”, ja vaikka eri piirien välille syttyi toisinaan konflikteja, muistelijat kertovat löytäneensä skenejen kesken myös yhteisymmärrystä, ystäviä ja yhteisiä musiikillisia kiinnostuksenkohteita.

Skinhead-kulttuuriin taas useimmilla muistelijoilla ei ollut yhtä hyvää sidettä, vaan kulttuurien keskinäiset näkemyserot ja toisilleen vieraat ideologiat johtivat raakoihinkin välikohtauksiin ja jyrkkään jakoon skinien ja punkkareiden välillä. Joidenkin muistelijoiden kerronnassa viitataan toistuvasti ”skiniongelmaan”, vastakkainasetteluihin ja konflikteihin korostetusti ”natsien” ja ”natsipunkkien” kanssa. Kulttuurin ideologisista piirteistä huolimatta kaikki skinit eivät kuitenkaan olleet automaattisesti natseja, vaan joukossa oli myös henkilöitä, joihin skinit vetosivat ennen kaikkea tavallisena nuorisokulttuurina tyylin ja musiikin takia. Skinien nopeasti kasvanut suosio selittyi osin aikakauden alalajiutumisen, kun tuolloin suosittu hardoce-punkin äärimmäisyys vieraannutti osan punkkareista tutustumaan muihin kulttuureihin. Myös kerronnassa viitataan tähän maininnoilla, kuinka osa tuttavista näytti ”vaihtaneen puolta” punkkareiden ja skinheadien välisessä vastakkainasettelussa, mikä vaikutti joidenkin mielestä enemmän muoti-ilmiöltä kuin varsinaiseksi ”natsiksi” kääntymiseltä.

Muistelijoiden näkökulmasta skinit valtasivat keskustan ja Raatsan vanhat kokoontumispaikat, jolloin Tampereen punk-piirit siirtyivät omiin kuppikuntiinsa – punkkarit jatkoivat harrasteitaan omissa piireissään, olivat ne sitten treenikämpillä oleskelua ja bänditoimintaa tai matkustelua ja ajanviettoa kaveriporukalla. Varsinkin Hervannan skene korostuu aikakauden punk-

keskittymänä: niin rokkarit kuin skinitkään eivät kerronnan perusteella liikkuneet siellä aktiivisesti. Yhteyttä kuitenkin pidettiin yhä punkkareiden kesken, ja skenen yhteisenä sosiaalisena ulottuvuutena toimivat keikat, festivaalit ja I-klubin kaltaiset kantapaikat, joissa saattoi nähdä tuttuja ja vaihtaa kuulumisia.

Tampereen seudun keikkatarjonta ilmenee aineistossa hyvin vaihtelevana; jotkut kävivät keikoilla lähiseudun nuorisotaloilla ja tapahtumissa, kun toiset eivät muistaneet koskaan käyneensä keikoilla itse kaupungissa. Luovan harrastetoiminnan tuki oli rajoitettua ajan nuorisopolitiikassa, ja kaupungilla itsellään oli vain vähän tukea tai mahdollisuuksia tarjottavana punkkulttuurille. Sekä keikkapaikkoja että treenikämppeä metsästettiin naapurikuntia myöten sukulaisten, ystävien ja paikallisten järjestöjen avulla.

Elävän musiikin kulttuuri tarkoittaa punkissa omaehtoista tee-se-itse-toimintaa ja sen inspiroimana järjestettyjä omia tapahtumia ja keikkoja: miksi odottaa jonkun toteuttavan asioita, kun sen voi tehdä itse? Punk-keikat muistetaan usein hajanaisin talkoovoimin pystytettyinä kokeimuksina, jotka jättävät jälkeensä värikkäitä elämyksiä. Tamperelaisesta keikkakulttuurista muistetaan nimeltä Safety-konserttien lisäksi Hulse-tukikonsertit ja etenkin ensimmäiset Puntala-rock-festivaalit, jonka toiminta on jatkunut tähän päivään saakka.

Punk-bändeille keikkailu merkitsee ennen kaikkea hauskanpitoa ja itsensä ilmaisua vailla kaupallisia tavoitteita tai taloudellista etua: musiikkia ajaa intohimo, ei raha. Bändissä soittaminen esiintyy keskeisenä osana monien muistelijoiden kerrontaa, ja bändiporukasta muodostui heille tuolloin keskeinen osa punk-skenen kaveripiirejä, joiden parissa vietettiin aikaa treenikämpillä ja matkustettiin keikoille ympäri maata. Treenikämpillä saatettiin viettää aikaa soittamisen ohella niin juhlimisen kuin yleisen hauskanpidon hengessä. Ne tarjosivat punkkareille vapaan oleskelun ja toiminnan tiloja muuten hajanaisessa skenessä.

Keikkakävijöille punk-keikat palvelevat skenen sosiaalista ulottuvuutta: musiikin ja hauskanpidon lisäksi ne ovat tilaisuuksia, joissa tavattiin tuttuja ja tutustuttiin uusiin punkkareihin. Punkkareiden omat kokoontumis- ja oleskelupaikat voivat olla hajallaan ympäri kaupunkiseutua, mutta yhteiset tapahtumat tuovat skenen yhteen. Keikkapaikkoina saatavilla olleet kuntien nuorisotalot, Sorin järjestötalo keskustassa, harvat klubit sekä koulujen juhlasalit esiintyvät muistelukerronnassa tärkeinä sosiaalisina kiintopisteinä sekä keikkaelämälle että koko skenelle.

1970-luvun yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ilmapiiri ja punkin provosoivan kapinan synnyttänyt sukupolvikonflikti toimivat yhteisenä kontekstina punkkareiden asenteille, jotka heijastuvat myös muistelijoiden omissa kokemuksissa Tampereesta niin kadulla koettuihin ennakkoluuloihin, kohtaamisiin poliisien kanssa kuin kaupunginjohtaja Paavolaan kohdistuneeseen kritiikkiin. Jälkikäteen aikakauden kielteistä vastaanottoa ja sen syitä ja taustoja voidaan tosin nyt jo ymmärtääkin, kun punk-henkeen kuulunut tietoinen provosointi ja sen seuraukset tiedostettiin muistelutilanteissa. Jotkut tapaukset herättävät muisteltaessa huvittuneisuuttakin, mutta erityisen kovia kokeneet muistelijat tuomitsevat edelleen aikakauden jyrkät asenteet ja punkkareiden kohtelun kohtuuttomana. Varsinkin poliisi edustaa kerronnassa auktoriteettihahmoa, jonka harjoittama kaltoinkohtelu heijastelee muisteluissa punkkareiden asenteita silloiseen yhteiskuntaan ja sukupolvikonfliktiin: 1970-luvun Suomi muistetaan harmaana ja ahdasmielisenä maailmana, joka ei hyväksynyt punkkareita, eivätkä punkkarit halunneet olla osa sitä. Punkkarit olivat yhteiskunnan ja sen vaaliman yhtenäiskulttuurin ulkopuolisia ja heitä kohdeltiin sen mukaan.

Tampereen ilmapiiri ja skenen luonne ilmenevät myös suhteessa muuhun Suomeen, osana maanlaajuista punk-skeneä, ja varsinkin sitä on verrattu aineistossa Helsinkiin. Helsinki ja Tampere olivat tuona aikana Suomen kaksi merkittävintä punk-kaupunkia, ja niiden välille rakennettiin mediassa eräänlaista kilpailuasetelmaa. Kirjallisuuteen ovat jääneet elämään kaupunkienväliset pesäerot ja mielikuvat tamperelaisesta ”muotipunkista” tai ”huumoripunkista” verrattuna Helsinkiin, mutta muistelijoiden mielestä nämä eivät itse skenen sisällä välttämättä merkinneet muuta kuin keinotekoisesti lietsottua mediahuomiota ja vastakkainasettelua. Punkpiireissä itsessään skenejen välinen vastakkainasettelu ilmeni pikemmin eri porukoiden keskinäisenä leikkisänä ja itseironisena kuittailuna. Merkittävämpänä vertailukohtana muistelijat korostavat Lepakkoluolan asemaa Helsingin skenen muistin paikkana ja keskuspaikana, jollaista ei koskaan syntynyt Tampereelle. Lepakon status myös loi vaikutelmaa Helsingin näennäisestä yhtenäisyydestä ja Tampereen skenen hajanaisuudesta.

Translokaalissa skenessä luodaan ystävyyssuhteita ja kontakteja paikkakuntarajoista välittämättä, kun ihmisiä yhdistää kiinnostus samaan musiikkiin ja kulttuuriin ja keikkojen perässä matkustetaan pitkiäkin matkoja. Myös Tampereelle matkustettiin paljon jo 1970- ja 80-luvuilla

tutustumaan paikalliseen skeneen, tapaamaan uusia ja tuttuja punkkareita ja käymään paikallisilla keikoilla silloin, kun niitä oli. Tampereen ja tamperelaisen punkin saavuttama huomio osana suomalaista punkia oli jo tuolloin tiedostettu asia, mutta muisteluhetkellä sitä on tarkasteltu myös jälkiviisauden valossa. Niin sanottu ”Tampere-punk” ja varsinkin paikallinen hardcore-punk olivat jo tuolloin skenessä suosittuja ja niihin iskostettiin omia paikallisia ominaispiirteitään, joilla oli enää hyvin vähän tekemistä varhaisten ”huumoripunk”-leimojen tai mainetta tähän aikaan saaneiden manserock- tai uuden aallon suomirock-yhtyeiden kanssa. Kaupungin mainetta skenessä rakensivatkin nimenomaan paikalliset bändit, mutta varsinaista paikallisen identiteetin rakentamista nuoret punkkarit tuskin loivat vielä tuohon aikaan tarkoituksella.

Tampereen itsensä merkitys punkkareille vaihtelee itse kullakin muistelijalla: jotkut eivät pitäneet kaupunkiin samaistumista erityisen tärkeänä, toisilla se ohjasi varhaista musiikkimakua, ja joidenkin perspektiiviä muovasivat niin muuttuneet elämäntilanteet kuin vaihtuneet kiinnostuksenkohteetkin skenessä. Joillekin Tampere-punkin ”ryhmä” tai ”identiteetti” oli lähinnä paikallisten piirien ja skenen verkostojen sanelema peruste eikä niinkään varsinainen samaistumisen kohde. Loppujen lopuksi kaikille punkkareille kuitenkin oli, ja on edelleen, tärkeintä kuulua punk-yhteisöön ja -skeneen yli paikallisten rajojen: punk on heille suurempi juttu kuin Tampere.

Lähteet ja kirjallisuus

I HAASTATTELUT (H) JA KERUULÄHTEET (K)

H1: Lättä ja Teppis, s. 1962 & 1967, punk-muusikkoja. Haastattelu 1.2.2015, haastattelijat Juho Karisaari ja Irja Lehtonen, tekijän hallussa.

H2: Teijo ja Timo, s. 1968 & 1965, punkkareita. Haastattelu 2.12.2015, haastattelijat Juho Karisaari, tekijän hallussa.

H3: kaksi punk-muusikkoa (miehiä), s. 1962 & 1967. Haastattelu 16.12.2015, haastattelijat Juho Karisaari, tekijän hallussa.

H4: Tuija, s. 1964, punkkari. Haastattelu 20.1.2016, haastattelijat Juho Karisaari, tekijän hallussa.

H5: Jusa, s. 1968, punk-muusikko ja skeneaktiivi. Haastattelu 22.2.2016, haastattelijat Juho Karisaari, tekijän hallussa.

H6: Pepe, s. 1963, Sensuuri-yhtyeen laulaja. Haastattelu 24.2.2016, haastattelijat Juho Karisaari, tekijän hallussa.

H7: Pekka, s. 1962, pienlehtien tekijä. Haastattelu 25.2.2016, haastattelijat Juho Karisaari, tekijän hallussa.

K1: Skeneaktiivi (mies) s. 1963. Muistelukysely sähköpostitse joulukuussa 2015, haastattelijat Juho Karisaari. Palautettu 31.12.2015. tekijän hallussa.

K2: Kaisa, Safety Pinsin perustaja. Muistelukerrontaa Safety Pinsin vaiheista. Sähköpostitse lähetettyjä katkelmia 25.2.2016, 29.2.2016. Viestit tulostettu 29.2.2016, tekijän hallussa.

K3: Matti, punk-aktiivi ja taiteilija. Muistelukysely sähköpostitse maaliskuussa 2016, haastattelijat Juho Karisaari. Palautettu 7.6.2016, tekijän hallussa.

II ARKISTOLÄHTEET

"Mihin jäi punk?" -muistitiedonkeruuhankkeen aineisto, Oranssi Ry:n Pienlehtiarkisto [<http://oranssi.net/pienlehdet/mihinjaipunk.html>]. Aineistosta tallennettu digitaaliset kopiot 15.9.2016.

III KIRJALLISUUS

Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.): *"Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia."* SKS, Helsinki 2003.

- Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi: ”Monimuotoinen nuorisokulttuuri”. Teoksessa Saarikangas, Kirsi; Mäenpää, Pasi; Sarantola-Weiss, Minna (toim.): *Suomen kulttuurihistoria 4. Koti, kylä ja kaupunki*. Tammi, Helsinki 2003.
- Abrams, Lynn: *“Oral History Theory.”* Routledge, Lontoo 2010.
- Aho, Marko & Kärjä, Antti-Ville (toim.): *”Populaarimusiikin tutkimus.”* Vastapaino, Tampere 2007.
- Alasuutari, Pertti: *”Toinen tasavalta. Suomi 1946–1994.”* Vastapaino, Tampere 1996.
- Atton, Chris: *“Alternative Media.”* Sage Publications, Lontoo 2002.
- Bennett, Andy: *“Popular Music and Youth Culture. Music, Identity and Place.”* Palgrave, Lontoo 2000.
- Bruun, Seppo; Lindfors, Jukka; Luoto, Santtu; Salo, Markku: *”Jee jee jee: suomalaisen rockin historia.”* Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki 1998.
- Cartledge, Frank, “Distress to impress? Local punk fashion and commodity exchange”. Teoksessa Sabin, Roger (toim.): *Punk Rock, so what? The Cultural Legacy of Punk*. Routledge, Lontoo 1999.
- Duncombe, Stephen: *“Notes from Underground. Zines and the politics of alternative culture.”* Verso, Lontoo 1997.
- Eklund, Jari (toim.): *”Syntyneet Rokkaamaan. Kirja tedeistä, rockerseista ja rock ’n’ rollista.”* FT-Media Oy, Kerava 1998.
- Eklund, Jari (toim.): *”Rokkarit. Kirja rokkaamaan syntyneistä Vol. 1.”* Be-Bop-Books Oy, Kerava 2000.
- Fingerroos, Outi; Haanpää, Riina; Heimo, Anne; Peltonen, Ulla-Maija (toim.): *”Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä.”* SKS, Helsinki 2006.
- Fingerroos, Outi & Haanpää, Riina: *”Muistitietotutkimuksen ydinkysymyksiä”*. Teoksessa Fingerroos, Outi; Haanpää, Riina; Heimo, Anne; Peltonen, Ulla-Maija (toim.): *Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä*. SKS, Helsinki 2006.
- Haarala, Laura: *”Rockilla apatiaa vastaan. Elävän musiikin liike ja Toijalan elävän musiikin yhdistys nuorisoliikkeenä 1978–2005.”* Suomen historian pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto 2011.
- Heimo, Anne: *”Kapina Sammatissa. Vuoden 1918 paikalliset tulkinnat osana historian yhteiskunnallisen rakentamisen prosessia.”* SKS, Helsinki 2010.
- Heinonen, Visa: *”James päällä joka säällä”*. Teoksessa Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.): *Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia*. SKS, Helsinki 2003.

- Heiskanen, Ilkka; Mitchell, Ritva: ”Lättähatuista punkkareihin - suomalaisen valtakulttuurin ja vastakulttuurien kohtaamisen kolme vuosikymmentä.” Otava, Helsinki 1986.
- Helen, Olli: ”*Tampereen pomo.*” Tampere-seuran 124. julkaisu, Tampere 2011.
- Huxley, David, “The Great Rock ‘n’ Roll Swindle”. Teoksessa Sabin, Roger (toim.): *Punk Rock, so what? The Cultural Legacy of Punk.* Routledge, Lontoo 1999.
- Jalkanen, Pekka & Kurkela, Vesa: ”*Suomen musiikin historia: Populaarimusiikki.*” WSOY, Helsinki 2003.
- Junttila, Jukka: ”*1977 – Punkvallankumous.*” Like, Helsinki 2017.
- Kaartinen, Marjo; Salmi, Hannu; Tuominen, Marja (toim.): ”*Maamme. Itsenäisen Suomen kulttuurihistoria.*” SKS, Helsinki 2016.
- Kalela, Jorma: ”*Historiantutkimus ja historia.*” Gaudeamus Kirja, Helsinki 2000.
- Kallioniemi, Kari: ”Nuorisokuvat, populaarikulttuuri ja suomalaisuus”. Teoksessa Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.): *Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia.* SKS, Helsinki 2003.
- Kervanto Nevanlinna, Anja: ”*Näköaloja kadunkulmasta. Kaupunkihistorian kirjoituksia.*” SKS, Helsinki 2005.
- Kervanto Nevanlinna, Anja: ”*Kaupunkikuvan tutkimus historian ja muistin näkökulmasta.*” Kvartti 1/2006.
- Kilpiö, Kaarina; Kurkela, Vesa & Uimonen, Heikki: ”*Koko kansan kasetti. C-kasetin käyttö ja kuuntelu Suomessa.*” SKS, Helsinki 2015.
- Konttinen, Vesa: ”*Aitoa suomirokkia – Poko Rekordsin historia.*” Like Kustannus, Helsinki 2004.
- Koponen, Olli: ”*Punk ja hardcore sosiologisina ilmiöinä – ideologioiden, identiteetin ja alakulttuurin nykyiset ilmentymät?*” Musiikkiteiden pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto 2008.
- Korkiakangas, Pirjo: ”Muisti, muistelu, perinne.” Teoksessa Lönnqvist, Bo; Kiuru, Elina; Uusitalo, Eeva (toim.): *Kulttuurin muuttuvat kasvot. Johdatusta etnologiatieteisiin.* SKS, Helsinki 1999.
- Korkiakangas, Pirjo: ”Etnologisia näkökulmia muistiin ja muisteluun.” Teoksessa Fingerroos, Outi; Haanpää, Riina; Heimo, Anne; Peltonen, Ulla-Maija (toim.): *Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä.* SKS, Helsinki 2006.

- Laukka, Petri & Kannisto, Maiju: ”Kamppailu mediakulttuurista”. Teoksessa Kaartinen, Marjo; Salmi, Hannu; Tuominen, Marja (toim.): *Maamme. Itsenäisen Suomen kulttuurihistoria*. SKS, Helsinki 2016.
- Lehtonen, Jenna: ”Maankuulu manserock – Vuonna 85 -elokuvan arvostelut tamperelaisen ilmiön määrittelijöinä.” Tiedotusopin pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto 2015.
- Leppänen, Taru, ”Populaarimusiikin yleisöjen identiteettejä kartoittamassa”. Teoksessa Aho, Marko & Kärjä, Antti-Ville (toim.): *Populaarimusiikin tutkimus*. Vastapaino, Tampere 2007.
- Lento, Katri & Olsson, Pia (toim.): ”*Muistin kaupunki: tulkintoja kaupungista muistin ja muistamisen paikkana.*” SKS, Helsinki 2013.
- Lindfors, Jukka & Salo, Markku: ”*Nupit kaakkoon – Elmu 10 vuotta.*” Elävän Musiikin Yhdistys, Helsinki 1988.
- Lönnqvist, Bo; Kiuru, Elina; Uusitalo, Eeva (toim.): ”*Kulttuurin muuttuvat kasvot. Johdatusta etnologiatieteisiin.*” SKS, Helsinki 1999.
- Mattson, Kevin: ”*Did Punk Matter? Analyzing the Practices of a Youth Subculture During the 1980s.*” *American Studies* 42:1, Spring 2001.
- Medhurst, Andy, ”What did I get? Punk, Memory and Autobiography”. Teoksessa Sabin, Roger (toim.): *Punk Rock, so what? The Cultural Legacy of Punk*. Routledge, Lontoo 1999.
- McNeil, Legs & McCain, Gillian: ”*Please Kill Me. Punkin sensuroimaton esihistoria.*” Like Kustannus, Helsinki 2007.
- Miettinen, Kimmo (toim.): ”*Hilse – Suomipunkin alku ja juuri.*” Like Kustannus, Helsinki 2008.
- Miettinen, Kimmo: ”*Muistelmat. Ensimmäiset viisi vuottani suomirockin sekatyöläisenä.*” Jee-Jee Music, Tampere 1983.
- Niemi, Jussi: ”Rautalankaa, manserockia ja tyylien kirjoa. Tampereen rockhistoria”. Teoksessa Lind, Mari; Antila, Kimmo & Liuttunen, Antti: *Tammerkoski ja kosken kaupunki*. Tampereen museoiden julkaisuja 115, Tampere 2011.
- Nora, Pierre: ”*Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire.*” *Representations* 26, Spring 1989.
- Närhi, Mikko: ”*Hervanta – Vuoreneikkojen maa.*” Tampereen kaupunginosat -julkaisusarja, Tampereen Tiedotusyhdistys ry., Tampere 1993.

- Paaso, Juuso: ”*Jee, Suuri Pulunhuijaus: Suomalaiset punk- ja underground-pienlehdet ja niiden kulttuurinen tyyli vuosina 1967-1982.*” Pro gradu -tutkielma, Helsingin Yliopiston Humanistinen tiedekunta, filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos 2015.
- Peltonen, Matti: ”*Mikrohistoriasta.*” Gaudeamus, Helsinki 1999.
- Peltonen, Ulla-Maija: ”*Muistin paikat. Vuoden 1918 sisällissodan muistamisesta ja unohtamisesta.*” SKS, Helsinki 2003.
- Perho, Sini: ”*Skinneyden äärellä. Tutkimus skinhead-alakulttuurista kiinnostuneista joensuulaisnuorista.*” Karjalan Tutkimuslaitoksen julkaisuja no 128, Joensuun yliopisto 2000.
- Puuronen, Vesa (toim.): ”*Johdatus nuorisotutkimukseen.*” Vastapaino, Tampere 1997.
- Puuronen, Vesa (toim.): ”*Valkoisen vallan lähettiläät. Rasismien arki ja arjen rasismi.*” Vastapaino, Tampere 2001.
- Puuronen, Vesa: ”Pihasakeista alakulttuureihin”. Teoksessa Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.): *Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia.* SKS, Helsinki 2003.
- Puuronen, Vesa (toim.): ”*Nuorisotutkimus.*” Vastapaino, Tampere 2006.
- Pöysä Jyrki: ”*Lähiluvun tieto. Näkökulmia kirjoitetun muistelukerronnan tutkimukseen.*” Suomen kansantietouden tutkijain seura, Helsinki 2015.
- Pöysä, Jyrki: ”Kilpakirjoitukset muistitietotutkimuksessa”. Teoksessa Fingerroos, Outi; Haanpää, Riina; Heimo, Anne; Peltonen, Ulla-Maija (toim.): *Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä.* SKS, Helsinki 2006.
- Raitio, Raine: ”*Tesoma: lähiöelämää Länsi-Tampereella.*” Tampereen kaupunginosat -julkaisusarja, Tampereen Tiedotusyhdistys ry., Tampere 2004.
- Raippa, Ritva: ”*Punkin kaksi vuosikymmentä. Etnografiaa ja punkkareiden elämäkertoja.*” Kasvatustieteiden väitöskirja. Joensuun yliopisto, Joensuu 2002.
- Rantanen, Ilpo (toim.): ”*Vuonna 85. Manserockin lyhyt oppimäärä.*” Kustannus Oy Siltala, Helsinki 2012.
- Rantanen, Miska: ”*Lepakkoluola. Lepakon ja Liekkihotellin tapahtumia ja ihmisiä 1940–1999.*” WSOY, Helsinki 2000.
- Saaristo, Kimmo (toim.): ”*Hyvää paha rock 'n roll. Sosiologisia kirjoituksia rockista ja rock-kulttuurista.*” SKS, Helsinki 2003.
- Saarikangas, Kirsi: ”Nuorten lähiöt”. Teoksessa Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.): *Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia.* SKS, Helsinki 2003.
- Saarikangas, Kirsi; Mäenpää, Pasi; Sarantola-Weiss, Minna (toim.): ”*Suomen kulttuurihistoria 4. Koti, kylä ja kaupunki.*” Tammi, Helsinki 2003.

- Laine, Pekka: ”Salatun surun maa – suomalainen populaarimusiikki”. Teoksessa Saarikangas, Kirsi; Mäenpää, Pasi; Sarantola-Weiss, Minna (toim.): *Suomen kulttuurihistoria 4. Koti, kylä ja kaupunki*. Tammi, Helsinki 2003.
- Saastamoinen, Mika (toim.): ”*Parasta lapsille. Suomipunk 1977–1984.*” Johnny Kniga, Helsinki 2007.
- Sabin, Roger (toim.): ”*Punk Rock, so what? The Cultural Legacy of Punk.*” Routledge, Lontoo 1999.
- Sarlin, Kimmo: ”*Ostojulkisuutta omakustanteella. Suomalaisten omakustanteisten äänitteiden tuotannon tarkastelua.*” Tiedotusopin opinnäytejulkaisu. Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitos 1990.
- Similä, Ville & Vuorela, Mervi: ”*Valtio vihaa sua – suomalainen punk ja hardcore 1985–2015.*” Like Kustannus, Helsinki 2015.
- Stahl, Geoff: ”Setting the Scene in Montreal”. Teoksessa Bennett, Andy & Kahn-Harris, Keith (toim.): *After Subculture. Critical Studies in Contemporary Youth Culture*. Palgrave MacMillan, New York 2004.
- Straw, Will: ”*Systems of Articulation, logics of change: communities and scenes in popular music.*” *Cultural Studies* 5:3, October 1991.
- Suonio, Antti: ”*Punk massakulttuurin airueena? Sex Pistols ja punk-rock suomalaisten arvojen peilinä tammikuussa 1978.*” Historian pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto 2006.
- Suurpää, Leena & Aaltojärvi, Pia (toim.): ”*Näin nuoret. Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin.*” SKS, Helsinki 1996.
- Söderholm, Stig (toim.): ”*Näkökulmia rockkulttuuriin.*” Otava, Helsinki 1987.
- Tervonen, Sari: ”*Punkkarin matkustava koti. Pohdintoja nykyheimojen yhteisöllisyydestä.*” Matkailututkimuksen pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto 2006.
- Turrini, Joseph M.: ”’*Well I don’t care about history*’: *Oral History and the Making of Collective Memory in Punk Rock.*” *Notes* 70:1, September 2013.
- Ukkonen, Taina: ”Yhteistyö, vuorovaikutus ja narratiivisuus muistitietotutkimuksessa”. Teoksessa Fingerroos, Outi; Haanpää, Riina; Heimo, Anne; Peltonen, Ulla-Maija (toim.): *Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä*. SKS, Helsinki 2006.
- Ukkonen, Taina: ”*Menneisyyden tulkinta kertomalla. Muistelupuhe oman historian ja kokemuskertomusten tuottamisprosessina.*” SKS, Helsinki 2000.
- Vartiainen, Vesa & Kaarninen, Mervi: *Elämää ja taistelua - Tampereen yliopiston ylioppilaskunta ja sen edeltäjät 1925–2010*. Tampereen yliopiston ylioppilaskunta, Tampere 2013.

Wacklin, Matti & Hirvikallio, Seija: *“Hämeenkatu. Tampereen sydän.”* Tampere-seura, Tampere 2010.

Åström, Anna-Maria: “Helsinki-muistot etnologisen historiankirjoituksen lähtökohtina”. Teoksessa Lento, Katri & Olsson, Pia (toim.): *Muistin kaupunki: tulkintoja kaupungista muistin ja muistamisen paikkana.* SKS, Helsinki 2013.

IV VERKKOLÄHTEET

Fox, Killian: *“Happy Birthday Punk: the British Library celebrates 40 years of anarchy and innovation”*, The Guardian 13.3.2016 [<https://www.theguardian.com/music/2016/mar/13/punk-1976-1978-british-library-40th-anniversary-sex-pistols-buzzcocks>].

Luettu 16.1.2017.

Jonze, Tim: *“Malcolm McLaren's son to burn £5m of punk memorabilia”*, The Guardian 16.3.2016 [<https://www.theguardian.com/music/2016/mar/16/malcolm-mclaren-son-joe-corre-burn-punk-memorabilia-punk-london-queen>]. Luettu 16.1.2017.

Ketonen, Petra: *”Legendaarinen levykauppa Epe’s lopetti lopullisesti”*, Yle Uutiset 1.10.2014 klo 16:45, päivitetty 2.10.2014 klo 09:13 [<http://yle.fi/uutiset/3-7503285>]. Luettu 16.1.2017.

Koivuniemi, Pasi: *”Legendaarinen levykauppa Epe’s sulkee Tampereella”*, Yle Uutiset 14.1.2014 klo 17:29, päivitetty 14.1.2014 klo 18:45 [<http://yle.fi/uutiset/3-7031390>]. Luettu 16.1.2017.

Lindfors, Jukka: *”Punk kotoutui Suomeen peloista ja pahastuksesta huolimatta”*, Yle Elävä Arkisto 23.06.2016 14:00, Päivitetty 10.10.2016 14:42 [<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/06/23/punk-kotoutui-suomeen-peloista-ja-pahastuksesta-huolimatta>]. Luettu 16.1.2017.

Massa, Silja: *”Vaatteet on mun aatteet – punk ja muoti ovat kulkeneet aina käsi kädessä”*, Yle Uutiset 29.7.2016 klo 16:56, päivitetty 2.8.2016 klo 11:33 [<http://yle.fi/uutiset/3-9057757>]. Luettu 16.1.2017.

Määttänen, Jussi: *”Ennen oli kaikki paremmin? Reunamedia kartoitti Tampereen keskustan yökerhohistorian”*, Reunamedia.com 17.10.2015 [<http://www.reunamedia.com/jutut/tampereen-y%C3%B6kerhohistoria/>]. Luettu 16.1.2017.

Neyfakh, Leon: *“The Rise of Punkademia”*, Boston Globe 6.11.2011. [<https://www.bostonglobe.com/ideas/2011/11/05/rise-punkademia/zVtXDJT5WJt0mzejtS1gl/story.html>].

Luettu 16.1.2017.

“Nuorisokulttuuri.” Takamaan Pop-Laivue -projekti. [<https://takamaapop.wordpress.com/valokuvat/>]. Luettu 16.1.2017.

Peltokangas, Leena: ”Kaivinkoneet moukaroivat kulttuuritalon poliisihallinnon tieltä”, Yle Uutiset 15.9.2015 klo 19:33, päivitetty 15.9.2015 klo 19:54 [<http://yle.fi/uutiset/3-8306732>]. Luettu 16.1.2017.

Punk London: 40 Years of Subversive Culture [<http://punk.london/>]. Luettu 16.1.2017.

Punk Tampere [<http://punk.suntuubi.com/>]. Luettu 16.1.2017.

Puntala-rockin kotisivut [<http://www.puntala-rock.net>]. Luettu 16.1.2017.

Puukka, Päivi: ”Näkökulma: Itse tehty punk”, Yle Uutiset 30.7.2016 klo 11:59, päivitetty 30.7.2016 klo 12:28 [<http://yle.fi/uutiset/3-9054677>]. Luettu 16.1.2017.

“Sobriquet 77.3: On Punks and Academia”, Sobriquet Magazine 9.11.2011. [<http://www.sobriquetmagazine.com/sobriquet/2011/11/sobriquet-773.html>]. Luettu 16.1.2017.

Sundqvist, Janne: ”10 punk-levyä, jotka muuttivat maailmaa”, Yle Uutiset 29.7.2016 klo 07:54, päivitetty 30.7.2016 klo 12:03 [<http://yle.fi/uutiset/3-9056819>]. Luettu 16.1.2017.

Sundqvist, Janne & Puukka, Päivi: ”Punkin nousu ja uho – kolmen soinnun ihme syntyi 40 vuotta sitten”, Yle Uutiset 29.7.2016 klo 07:54, päivitetty 30.7.2016 klo 12:03 [<http://yle.fi/uutiset/3-9054933>]. Luettu 16.1.2017.

Tapiola, Paula: ”Kuuden miljoonan rovio liekehti Thames-joella – ’Punkin ei ole tarkoitus olla nostalgista’ (video)”, Yle Uutiset 27.11.2016 klo 15:54 [<http://yle.fi/uutiset/3-9319401>]. Luettu 16.1.2017..

Tullikamarin kulttuurikeskuksen 20-vuotishistoriasivusto [<http://www.tampere.fi/tullikamari/historiikki/index.php?sivu=0>]. Luettu 16.1.2017.

Vilkman, Sanna: ”Kuningattaren siunaus punk-juhlavuodelle oli liikaa: Malcolm McLarenin poika polttaa miljoonien arvoisen muistokokoelman”, Yle Uutiset 16.3.2016 klo 15:41, päivitetty 16.3.2016 klo 17:39 [<http://yle.fi/uutiset/3-8748049>]. Luettu 16.1.2017.